

Poročilo o finančni stabilnosti

Maj 2023

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Naslov: Poročilo o finančni stabilnosti

Številka: maj 2023

Izdajatelj:

Banka Slovenije
Slovenska 35, 1505 Ljubljana, Slovenija
www.bsi.si

Uporaba in objava podatkov ter delov besedila
sta dovoljeni le z navedbo vira.

Upoštevani so podatki, dostopni do 15. aprila 2023.

Gradivo je bilo obravnavano na seji Sveta Banke Slovenije
24. aprila 2023.

© Banka Slovenije

ISSN 1581-9760

Predgovor k Poročilu o finančni stabilnosti

Zadnja tri leta so svetovno ekonomijo in posledično tudi finančne sisteme zaznamovale vedno nove stresne okoliščine. Ko je svet že skoraj pozabil na pandemijo, ki je od leta 2020 tako zaznamovala naše življenje in poslovanje kot redko kateri ekonomski šok pred njo, je predvsem evropsko realnost lani presenetila ruska vojaška agresija nad Ukrajino. Ta se v dobrem letu po začetku še zdaleč ni umirila, ampak so njene posledice vse širše in globlje.

Ob vsem tem ekonomska realnost kaže, da smo se prebivalci in podjetja na te razmere precej uspešno in hitro prilagodili. Letošnje leto se je tako začelo v stabilnejšem okolju. Tudi to je pripomoglo k temu, da se splošna negotovost, povezana z dogajanjem v ameriškem bančnem sistemu (propad ameriških bank in likvidnostna kriza ene od večjih švicarskih bank), ni prenesla v bančne sisteme držav Evropske unije. To je dodatno potrdilo dejstvo, da je evropski bančni sistem trden in zaupanja vreden. K temu je pomembno prispevala doslednejša vpeljava baselskih standardov, ki v EU veljajo za banke vseh velikosti.

Kot omenjeno, so se ekonomski subjekti v zadnjih treh letih precej uspešno prilagajali spremenjenim okoliščinam. Ne samo v Sloveniji, tudi drugje po Evropi in širše, je bilo ekonomsko okrevanje po pandemiji precej močno. Tudi vojna v Ukrajini ni resno zamajala evropskega gospodarstva. Letošnja zima je bilo podvržena precejšnji negotovosti glede energetske preskrbe in tveganja recesije, vendar pa aktualni podatki kažejo ugodnejšo ekonomsko sliko od jesenskih pričakovanj. Gospodarska rast se je vidno umirila, vendar pa analize ne nakazujejo več večjih možnosti za recesijo v širši okolici v letošnjem letu. Gospodarska rast bo po napovedih pozitivna tudi prihodnje leto, čeprav ne zelo visoka. Celo več: na trgu dela zaznavamo zgodovinsko visoke stopnje zaposlenosti in nizke stopnje brezposelnosti, tesnost na trgu dela pa naj bi se v prihodnje še poglobljala. Podobne so tudi ekonomske razmere v Sloveniji.

Več kot leto in pol opažamo še en ekonomski fenomen, ki je bil prisoten že nekaj mesecev pred vojno v Ukrajini, z začetkom ruske vojaške agresije pa se je samo še poglobil. Že od druge polovice leta 2021 evrsko območje in tudi širše pesti inflacija, ki je bistveno nad ciljem naše denarne politike. Harmoniziran indeks cen življenjskih potrebščin je konec leta 2021 v evrskem območju dosegel pet odstotkov, kar je dokončno zaznamovalo obrat v naši denarni politiki. Če ne bi prišlo do vojne v Ukrajini in njenih posledic, bi bilo verjetno mogoče vrnitev v območje zelene inflacije doseči s postopnejšim ukrepanjem denarne politike. Ker je zaradi različnih dejavnikov inflacija evrskega območja lani poleti (v Sloveniji pa še prej) presegla 10 odstotkov, je postal neizogiben odločen korak naše denarne politike v smer restriktivnosti. Tako se s skupno denarno politiko evrskega območja odzivamo z odločnim dvigovanjem obrestnih mer (do vključno maja smo jih dvignili na sedmih zaporednih sejah Sveta ECB) in zaključkom še zadnjih nestandardnih ukrepov denarne politike. Nadaljnji koraki denarne politike bodo odvisni od aktualnih razmer, zlasti od ekonomskih in finančnih podatkov, gibanja osnovne inflacije ter jakosti učinkovanja naših ukrepov.

V teh razmerah smo ponovno ocenili razmere v finančnem sistemu. Če smo v nekaj preteklih iteracijah ocene finančne stabilnosti v Sloveniji opažali povečevanje ali pa vsaj povišane ravni tveganj za finančno stabilnost, tokrat ugotavljamo, da se v Sloveniji postopoma splošna raven sistemskih tveganj za finančno stabilnost znižuje, prav tako se izboljšujejo obeti. Posplošeno rečeno je finančni sistem po naši zadnji oceni dosegel splošno raven sistemskih tveganj, ki je enaka tisti, ki smo ji bili priča v obdobju pred

začetkom ruske vojaške agresije. Tako kot ob koncu lanskega leta na našem semaforju tveganj tveganja »s povišano oceno tveganosti« po številu ostajajo enaka tveganjem »z zmerno oceno tveganosti«, medtem ko tveganj z »visoko oceno tveganosti« trenutno ne opazamo. Če pogledamo skozi prizmo daljšega časovnega okna, lahko zaključimo, da se pri polovici ocenjenih sistemskih tveganj za finančno stabilnost nakazujejo obeti izboljšanja. Podobna gibanja lahko spremljamo tudi v drugih evropskih državah ali evrskem območju kot celoti, čeprav nekatere razlike ostajajo.

Nedvomno so zadnjih nekaj četrtnetij, predvsem od druge polovice lanskega leta, bančno poslovanje in sistemska tveganja za finančno stabilnost najbolj zaznamovali povečevanje inflacije in posledični odzivi denarne politike. V obdobju prenizke inflacije in posledično zelo spodbujevalne denarne politike se je moral bančni sistem s poslovanjem prilagoditi okolju nizkih, celo negativnih obrestnih mer. Z nakazovanjem preobrata v denarni politiki se je za banke sprostil pritisk na zniževanje obrestnih mer za posojila. Spodbudno ekonomsko okolje po pandemiji, zmanjšana negotovost in nakopičeni prihranki so spodbudili posameznike k iskanju alternativnih naložb, ki so jih mnogi našli tudi na nepremičninskem trgu. Ob koriščenju še zadnjih možnosti razmeroma ugodnega dolgoročnega financiranja so mnogi posamezniki posegli po stanovanjskih posojilih, ki so lani dosegla eno najvišjih medletnih rasti v Evropi. Po drugi strani je velika negotovost v poslovanju umirila potrebe po financiranju investicij podjetij, so pa podjetja močno povečala povpraševanje po posojilih za druge namene. Tako so se cenovni učinki zaradi postopnega dvigovanja obrestnih mer pridružili že prej prisotnim količinskim učinkom povečevanja kreditiranja, kar se je kazalo v precej ugodnem poslovanju bančnega sektorja, ugodni ostajajo tudi obeti.

Banke so tako lani ponovno dosegle za več kot pol milijarde evrov dobička pred obdavčitvijo, in to kljub temu da so ob povišani negotovosti ponovno pristopile k oblikovanju oslabitev in rezervacij, ki so jih pred tem vrsto let večinoma sproščale. Če naš bančni sistem postavimo ob bok bančnim sistemom drugih evropskih držav, lahko ugotovimo, da je po kriteriju donosnosti na kapital še vedno eden najdonosnejših. Še vedno pa velja, da bi bila donosnost kapitala bistveno manjša od zabeležene prek 10-odstotne (pred davki), če bi bili stroški oslabitev in rezervacij na ravni dolgoročnega povprečja. To postavlja uspešnost poslovanja našega bančnega sistema v popolnoma drugačno luč.

Primerjalno gledano je trenutno naš bančni sistem po deležu nedonosnih posojil primerljiv z evropskimi državami z najmanjšimi deleži in z največjim upadom nedonosnih posojil po globalni finančni krizi. Treba pa se je zavedati še vedno visoke negotovosti glede prihodnjih gospodarskih obetov in pričakovanj o nadaljnjih dvigih ravni obrestnih mer. Posledično lahko v prihodnje pride do poslabšanja kreditnih portfeljev bank, zato smo oceno kreditnega tveganja ohranili kot povišano. Da pri kreditnem tveganju v danih okoliščinah v prihodnje ne pričakujemo poslabšanja, pripomoreta dve dejstvi. Prvič, slovenska podjetja so v zadnjem desetletju precej izboljšala strukturo financiranja v prid lastniškemu kapitalu, zato jih v odsotnosti dodatnih šokov tudi postopno dvigovanje obrestnih mer na splošno ne more ogroziti, čeprav so posojila podjetjem v Sloveniji tipično posojila s spremenljivo obrestno mero in so podvržena aktualnim poviševanjem referenčne obrestne mere. Da so slovenska podjetja na splošno robustna, ne nazadnje kažejo tudi podatki o doseženem dobičku v preteklem letu, ki je bilo z dobrimi sedmimi milijardami evrov ponovno rekordno. Po drugi strani je tudi struktura posojil gospodinjstvom taka, da prihodnje zviševanje obrestnih mer ne bo imelo bistvenega vpliva, saj v strukturi prevladujejo posojila s fiksno obrestno mero.

Ne glede na izboljšano oceno sistemskih tveganj za slovenski finančni sistem ostaja dejstvo, na katero opozarjamo že dlje, da je primeren razmislek o prihodnji usmerjenosti našega bančnega sistema. Res je, da se zaradi dviga splošnih obrestnih mer izboljšuje rezultat poslovanja bank, vendar pa ne smemo pozabiti, da bo z dvigom aktivnih obrestnih

mer slej ko prej prišel tudi čas za znatnejšo prilagoditev obrestnih mer pri depozitih. V tem delu slovenske banke še precej zaostajajo za povprečjem evrskega območja. Še dolgoročnejša perspektiva pa je vprašanje strukture slovenskega bančnega sistema, ki se je po finančno-ekonomski krizi bistveno spremenila. Če so leta 2009 posojila nefinančnim družbam predstavljala 2,5-kratnik posojil gospodinjstvom, je danes takih več kot prvih. Po drugi strani je ob skoraj enakem obsegu aktive danes za devet milijard evrov več sredstev, ki jih banke držijo v najbolj likvidni obliki. To po eni strani povečuje likvidnostno rezervo in ohranja visoko oceno likvidnostne odpornosti naših bank, po drugi strani pa se pojavljajo vprašanja učinkovitosti finančnega posredništva pri nas, podpore širšemu gospodarskemu razvoju in vzdržnosti poslovnih modelov bank v luči hitrega razvoja širšega finančnega področja. Možnost za večji angažma slovenskih bank v gospodarstvu nedvomno je, in sicer tako v smislu likvidnostnih kot tudi kapitalskih rezerv. Kapitalska ustreznost posameznih slovenskih bank je še vedno precej različna, za bančni sistem kot celoto pa je primerljiva s povprečjem evrskega območja in ima glede na dobre poslovne rezultate tudi potencial za krepitev v prihodnje, če bi lastniki obdržali zmerno dividendno politiko.

Kot skrbnik finančne stabilnosti se na opisana tveganja in dileme odzivamo z makrobonitetno politiko, s katero po eni strani skrbimo za ustrezne kreditne standarde, po drugi strani pa za ustrezno kapitalsko robustnost bančnega sistema. Med naraščanjem cikličnih tveganj smo podobno kot večina evropskih držav konec lanskega leta sprejeli odločitev o pozitivni stopnji proticikličnega kapitalskega blažilnika, ki smo ga določili pri pol odstotka. Pri tem makrobonitetnem instrumentu se na evropskih forumih čedalje bolj odpira razprava o morebitni vzpostavitvi t. i. pozitivne nevtralne stopnje blažilnika, ki bi ga pristojni organ prilagajal glede na pričakovano stanje cikla. Namen pozitivno nevtralne stopnje je, da se odpornost bančnega sistema poveča že v obdobju, ko ciklična sistemska tveganja niso niti umirjena niti povišana. Medtem ko je blažilnik za druge sistemsko pomembne banke že uveljavljen ukrep, poteka razprava o prilagoditvi metodologije določanja višine tega blažilnika zaradi zmanjšanja tveganja heterogenosti in zagotovitve večje doslednosti pri obravnavi bank v državah evrskega območja. V Sloveniji, podobno kot v večini drugih evropskih držav, velja tudi lani maja spremenjeni ukrep omejevanja kreditiranja prebivalstva, dopolnjen s sektorskima blažilnikoma sistemskih tveganj. Pričakovanja, da bodo banke neizpolnjevanje minimalnih standardov za »zaupanja vredne dobre stranke s sicer nizko kreditno sposobnostjo« uspele reševati v okviru dovoljenih izjem, se žal niso uresničila, letošnje povečanje minimalne bruto plače pa je še dodatno zaostri delovanje tega ukrepa in pomembno zmanjšala kreditno sposobnost kreditnojemalcev s prihodki do povprečne plače. Na to smo opozorili tudi v Banki Slovenije. Državni zbor RS je tako na našo pobudo in pobudo Ministrstva za finance RS spremenil Zakon o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema, s čimer kreditna sposobnost ni več nujno vezana na zakonodajo, ki se nanaša na izvršbo. Sprejeta sprememba zakona Banki Slovenije omogoča prilagoditev ukrepov na področju kreditiranja prebivalstva. Pri oblikovanju sprememb na tem področju pa naš cilj ostaja ohraniti minimalne kreditne standarde za nova posojila in hkrati ustrezno zaščititi potrošnike in banke.

dr. Primož Dolenc

Povzetek	1
1 Makroekonomsko okolje	5
2 Ključna tveganja za finančno stabilnost	8
2.1 Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin	8
Trg stanovanjskih nepremičnin	8
Trg poslovnih nepremičnin	13
2.2 Tveganja financiranja	15
Viri financiranja bank	15
Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi	17
2.3 Obrestno tveganje	18
Obrestna občutljivost in posojila, obrestovana s fiksno obrestno mero	19
Obrestne mere	22
Okvir 1: Predstavitev zakonodajnih sprememb za področje obrestnega tveganja v netrgovalni knjigi	23
Okvir 2: Simulacija učinka dviga obrestnih mer na povečanje odhodkov podjetij iz naslova najetih posojil in prenos na računovodske izkaze podjetij	24
2.4 Kreditno tveganje	26
Nedonosne izpostavljenosti bank	26
Skupine kreditnega tveganja	29
Kreditni standardi bank	30
Pokritost z oslabitvami in rezervacijami	31
2.5 Dohodkovno tveganje	32
Bruto in neto dohodek bank	33
Neto obrestna in neto neobrestna marža	33
Operativni stroški	35
2.6 Ostala tveganja	36
Okvir 3: Kibernetika odpornost bančnega sistema	36
Okvir 4: Podnebna tveganja	38
3 Odpornost bančnega sistema	41
3.1 Solventnost in dobičkonosnost	41
Solventnost	41
Dobičkonosnost	44
3.2 Likvidnost	46
4 Gospodinjstva in podjetja	50
4.1 Gospodinjstva	50
Potrošnja in varčevanje slovenskih gospodinjstev	50
Razpoloženje potrošnikov in struktura premoženja	51
Zadolženost gospodinjstev	51
4.2 Nefinančne družbe	52
Financiranje in zadolženost NFD	52

5	Nebančne finančne institucije	56
5.1	Lizinski družbe	56
5.2	Zavarovalnice	57
5.3	Vzajemni skladi	59
6	Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinske družbe	61
	Makrobonitetna politika Banke Slovenije	61
	Makrobonitetni instrumenti Banke Slovenije	62
	Pregled makrobonitetnih politik v Evropi	65
7	Priloge	70
7.1	Opis kratic	81

Povzetek

Z izboljšanjem gospodarskih obetov od jeseni tako v Sloveniji kot širše se je v Sloveniji nekoliko znižala tudi splošna raven sistemskih tveganj za finančno stabilnost, ki je zmerna do povišana (tabela 1.1). Povišano oceno tveganja s stabilnimi obeti ohranjata obrestno in kreditno tveganje bank. Ob povišani oceni tveganja, ki izhaja iz nepremičninskega trga, se kažejo znaki umirjanja na trgu stanovanjskih nepremičnin, kar bi lahko v prihodnje prispevalo k znižanju ocene tveganja na zmerno. Dohodkovno tveganje bank je od zadnjega četrtertletja leta 2022 ocenjeno kot zmerno. Ob hitrem povečevanju obrestnih prihodkov bank, prisotnem v drugi polovici leta 2022 in v začetku letošnjega leta, bi se lahko ocena tveganja v naslednjih četrtertletjih dodatno izboljšala. Dlje časa ostajata zmerni tako ocena tveganja financiranja bank kot ocena tveganja, ki izhaja iz poslovanja liziških družb. Pri slednji lahko podobno kot pri dohodkovnem tveganju bank pričakujemo dodatno izboljšanje. Marca letos so bančno področje zaznamovali pretresi v ameriškem in švicarskem bančnem sistemu. Ob tem slovenski bančni sistem, podobno kot celoten evrski, posluje stabilno in z visoko likvidnostjo kot ob koncu preteklega leta. Vendar že sama hitra dinamika sprememb, ki smo jim priča v zadnjem obdobju, dodatno krepi negotovosti in zadržuje posamezna tveganja na povišani ravni. Ocena odpornosti bančnega sistema ostaja nespremenjena ter je v segmentu solventnosti in dobičkonosnosti ocenjena kot srednja, v segmentu likvidnosti pa visoka. Z izboljšanjem kazalnikov na področju solventnosti in dobičkonosnosti pa smo od jeseni izboljšali obete glede odpornosti v tem delu na stabilne.

Tabela 1.1: Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem

	Prikaz tveganj in odpornosti							Tendencaspremembe na lestvici
	Q4 2020	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	
Sistemsko tveganje								
Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga								↓
Tveganje financiranja v bančnem sistemu								→
Obrestno tveganje v bančnem sistemu								→
Kreditno tveganje v bančnem sistemu								→
Dohodkovno tveganje v bančnem sistemu								↓
Tveganje, ki izhaja iz liziških družb								↓
Odpornost na sistemska tveganja								
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema								→
Likvidnost bančnega sistema								↓
Ostala tveganja								
Kibernetsko tveganje								→
Podnebna tveganja								→
Barvna lestvica:								
Tveganje								
Odpornost								

Opomba: Pri prikazu tveganj in odpornosti se ocena na barvni lestvici nanaša na oceno do enega četrtertletja vnaprej. Puščica predstavlja pričakovano spremembo tveganja oziroma odpornosti na lestvici (navzgor ali navzdol) v nekoliko daljšem horizontu, okrog enega leta. Pri tveganjih usmeritev puščice navzgor (navzdol) pomeni povečanje (zmanjšanje) tveganja, pri odpornosti pa njeno krepitev (slabitev). Prikaz tveganj in odpornosti v bančnem sektorju temelji na analizi ključnih tveganj in odpornosti za slovenski bančni sistem in je opredeljen kot sklop kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov za opredelitev in merjenje sistemskih tveganj in odpornosti.

Vir: Banka Slovenije.

Svetovno gospodarstvo je po pandemiji hitro okrevalo, vojna v Ukrajini pa je imela manjši negativen vpliv na rast od pričakovanega. Makroekonomske razmere bodo ob nižji gospodarski rasti tudi v preostanku leta 2023 negotove, čeprav so se gospodarski obeti od jeseni izboljšali za gospodarstvi Slovenije in evrskega območja. Široko osnovana visoka inflacija nakazuje šibkejšo prihodnjo zasebno potrošnjo, nadaljnje zaostrovanje denarne politike pa dodaten pritisk na prihodnje zasebne investicije. Ob višjih obrestnih merah so se izboljšali poslovni rezultati slovenskih bank in bank v drugih državah evrskega območja, vendar pa te ostajajo izpostavljene nekaterim tveganjem. Del nebančnega sektorja ob višjih obrestnih merah postaja finančno bolj obremenjen, s čimer se povečuje verjetnost prihodnjega povečanja nedonosnih izpostavljenosti bank. Razmere postajajo zahtevnejše tudi za državo, saj so zahtevane donosnosti na slovenske državne obveznice precej višje kot pred enim letom, kar lahko ob letošnji pričakovani poglobitvi primanjkljaja dodatno poslabša njen javnofinančni položaj.

Tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz trga nepremičnin, je ocenjeno kot povišano, vendar se znižuje z umirjanjem gibanj na trgu stanovanjskih nepremičnin. Rast cen stanovanjskih nepremičnin se je upočasnila, vendar je v zadnjem lanskem četrtletju ostala visoka (11,3 % medletno), medtem ko je število prodaj upadlo. Zaradi visoke inflacije in zvišanja obrestnih mer se je zmanjšalo povpraševanje po stanovanjskih posojilih. Odpornost gospodinjstev na naraščajoče stroške servisiranja dolga se je v zadnjih letih povečala, k čemur so prispevale tudi makrobonitetne omejitve kreditiranja prebivalstva.

Tveganje financiranja bank ostaja zmerno. Razmeroma visoka vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti se je leta 2022 še povečala zaradi porasta dolgoročnih posojil na eni strani in vlog na vpogled na drugi. Vloge nebančnega sektorja so za zdaj ostale stabilen in najpomembnejši vir financiranja slovenskega bančnega sistema. Delež vlog nebančnega sektorja je ob tem predstavljal 78,6 % bilančne vsote. Večje razlike v depozitnih obrestnih merah znotraj bančnega sistema, ki za zdaj precej zaostajajo za povprečjem evrskega območja, bi lahko v prihodnje spodbudile varčevalce k premiku prihrankov med slovenskimi bankami. Skrbno spremljanje konkurenčnih razmer in prilagajanje cenovne politike ostaja pomembno za prihodnjo stabilnost financiranja bank.

Izpostavljenost bank obrestnemu tveganju se je v drugi polovici leta 2022 nekoliko povečala, s čimer tveganje še naprej ocenjujemo kot povišano, prihodnja tendenca pa ne kaže nadaljnjega zviševanja. Razlika med povprečnim obdobjem spremembe obrestnih mer na aktivih in pasivi (t. i. vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer) se je tudi v drugi polovici leta rahlo povečala. S tem se je rahlo povečala tudi izpostavljenost bank obrestnemu tveganju, ki je bilo zaznano kot povišano že v prvi polovici lanskega leta.

Kreditno tveganje v bankah se ohranja na povišani ravni. Kazalniki kakovosti kreditnega portfelja so večino leta 2022 ostali ugodni, v zadnjih mesecih pa so se kazali znaki poslabševanja v posameznih manjših delih portfelja. Deleži nedonosnih izpostavljenosti so v zadnjih mesecih leta naraščali v dejavnostih, ki so med pandemijo utrpeli največje posledice. Kreditno tveganje ohranjamo na povišani ravni tudi zaradi negativnega vpliva inflacije in obrestnih mer na vzdržnost dolga dolžnikov, tako v sektorju nefinančnih družb kot v sektorju prebivalstva. K ohranjanju tveganja na povišani ravni prispeva tudi negotovost v mednarodnem okolju.

Dohodkovno tveganje bank smo v drugi polovici leta 2022 znižali na zmerno in s tendenco nadaljnjega znižanja v prihodnje. K temu je prispevala hitra rast neto obrestnih prihodkov (medletno 20 %), predvsem v drugi polovici lanskega leta, ko so

se količinskim učinkom začeli pridruževati vse močnejši cenovni učinki iz višjih obrestnih mer. Posledično je tudi neto obrestna marža začela hitro naraščati in ob koncu leta 2022 znašala 1,61 %. Ob nadaljnjem zaostrovanju denarne politike lahko tudi letos pričakujemo nadaljnje pozitivne učinke na ustvarjanje dohodka bank, ki se povečuje predvsem zaradi aktivne strani bančnih bilanc, medtem ko bodo ti učinki na pasivni strani še naprej manjši zaradi velikega deleža vpoglednih vlog in verjetnega počasnejšega povečevanja obrestnih mer pri nas glede na evrsko območje.

Odpornost bančnega sistema z vidika solventnosti in dobičkonosnosti je v letu 2022 ostala srednja, k čemur so v delu solventnosti prispevali zadržani dobički in dodatne izdaje kapitalskih instrumentov. Količnik skupne kapitalske ustreznosti bančnega sistema na konsolidirani podlagi se je po predhodnem zniževanju ob zaključku leta 2022 povečal na 18,5 %. K povečanju v zadnjem četrtletju 2022 je prispevala rast regulatornega kapitala, medtem ko je bil negativni vpliv tveganju prilagojene aktive na kapitalsko ustreznost manjši. Ocenjujemo, da povečevanje dohodkov bank, ki izvira iz hitre krepitve neto obrestnih prihodkov, trenutno povečuje odpornost bank. V prihodnje bo gibanje količnikov kapitalske ustreznosti odvisno od nadaljnjega gibanja tveganju prilagojene aktive in od zadržanih dobičkov.

Odpornost bančnega sistema na sistemska tveganja v segmentu likvidnosti je ostala visoka. Ker so se neto likvidnosti odlivi povečali razmeroma bolj kot likvidnostni blažilnik, se je vrednost LCR na posamični osnovi leta 2022 zmanjšala za 22 odstotnih točk na 290 %, vendar še naprej močno presegla minimalno regulatorno zahtevo. Razlike v likvidnostnih presežkih med bankami ostajajo še vedno precejšnje, s tem pa tudi njihova sposobnost pokrivanja posledic, ki bi nastale ob morebitni uresnitvi tveganja financiranja v obliki nenadnih večjih odlivov vlog nebančnega sektorja. Banke imajo poleg visokega obsega denarnih sredstev tudi precejšen obseg prostega primernega finančnega premoženja in s tem možnost dostopa do dodatne likvidnosti pri Evrosistemu, če bi jo potrebovale. K bolj predvidljivemu obnašanju vlog nebančnega sektorja bi pripomogla sprememba cenovne politike, s katero bi banke s postopnim zvišanjem obrestnih mer za vloge daljših ročnosti spodbudile varčevalce k večjemu obsegu vezav.

Finančni položaj gospodinjstev in nefinančnih družb je v letu 2022 ostal razmeroma dober kljub precejšnjemu zmanjšanju bruto varčevanja gospodinjstev in povečanju zadolženosti nefinančnih družb. Gospodinjstva so v letu 2022 velik del razpoložljivega dohodka namenila končni potrošnji, zaradi česar je stopnja bruto varčevanja s 4,0 % postala najnižja do zdaj. Visoka inflacija in višje obrestne mere zmanjšujejo razpoložljivi dohodek gospodinjstev. V zadnjih mesecih leta se je dinamika zadolževanja nefinančnih družb začela umirjati, skladno z upočasnjevanjem gospodarske rasti v tem obdobju. Povpraševanje po posojilih se je v drugi polovici leta in na prehodu v leto 2023 zmanjševalo predvsem pri posojilih za investicije, medtem ko ostaja visoko pri posojilih za tekoče poslovanje in zaloge, kar odraža še vedno negotove razmere v dobavnih verigah.

Poslovanje nebančnega finančnega sektorja je kljub negotovim makroekonomskim razmeram v letu 2022 ostalo stabilno. Tveganja, ki izhajajo iz poslovanja lizinskih družb, trenutno ostajajo zmerna z izboljšanimi pričakovanji za prihodnja četrtletja. V letu 2022 so lizinske družbe odobrile več novih poslov kot v predlanskem letu, rast novih poslov pa se je izrazila tudi v povečanju bilančne vsote. Zavarovalniški sektor je leta 2022 v primerjavi z letom prej zvišal vrednost zbranih bruto premij, in sicer najbolj pri premoženjskih zavarovanjih. Kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji je v letu 2022 ostala visoka. Vrednost sredstev domačih vzajemnih skladov se je zaradi povišane volatilnosti in visoke tržne negotovosti medletno znižala, k znižanju vrednosti

sredstev pa so najbolj prispevala prevrednotenja delniških skladov. Kljub velikemu upadu vplačil v primerjavi s predlanskim letom, domači vzajemni skladi niso imeli likvidnostnih težav, saj so neto vplačila ostala pozitivna. Zgolj obvezniški skladi so v Sloveniji zabeležili neto odlive zaradi močnih inflacijskih pritiskov in posledično padcev vrednosti.

Makroekonomsko in finančno okolje je v Sloveniji kot tudi v Evropi podvrženo visoki negotovosti. Zaradi splošne okrepitve cikličnih tveganj v zadnjem letu, predvsem zaradi neugodne dinamike nepremičninskega trga in okrepljene kreditne rasti zasebnemu nefinančnemu sektorju, smo se v Banki Slovenije ob koncu leta 2022 odločili, da dvignemo proticiklični kapitalski blažilnik z 0 % na 0,5 % z datumom izpolnjevanja zahteve od 31. decembra 2023. S tem nadgrajujemo makrobonitetni instrumentarij z novimi instrumenti za povečanje odpornosti slovenskega bančnega sistema.

V tokratni publikaciji smo pripravili štiri tematske okvirje. Dva obravnavata kibernetsko tveganje in podnebna tveganja, katerih oceno bomo od zdaj redno objavljali tudi v okviru prikaza tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem. Ocena kibernetskega tveganja v bančnem sistemu je ocenjena kot zmerna. Zaradi geopolitičnih groženj (vojna v Ukrajini) se ni povečalo število kibernetskih napadov, kot se je pričakovalo, kljub temu pa ostajajo kibernetske grožnje še zmeraj na visoki ravni. Tudi ocena podnebnih tveganj je ocenjena kot zmerna, s stabilnimi obeti v prihodnjih četrletjih. V okvirju so posebej izpostavljeni kazalniki tranzicijskih tveganj, na podlagi katerih trenutno spremljamo podnebna tveganja. V tretjem okvirju prikazujemo analizo dviga obrestnih mer in prenos ocenjenih stroškov na postavke v računovodskih izkazih podjetij, kjer ob upoštevanju omejitev in predpostavk simuliramo učinek dviga obrestnih mer za podjetja. Zadnji okvir pa predstavlja regulativne spremembe na področju merjenja obrestnega tveganja v netrgovalni knjigi. Oktobra 2022 so bili na spletni strani EBA objavljeni trije regulativni produkti, in sicer Smernice o upravljanju IRRBB in dva regulativna tehnična standarda kot nadgradnja zakonodajnih sprememb, ki jih je prinesla direktiva CRD. Namen navedenih sprememb je harmonizirati izračun IRRBB, kadar notranji sistemi za merjenje slednjega niso zadovoljivi, ter izboljšati prepoznavanje institucij, čezmerno izpostavljenih temu tveganju.

Svetovno gospodarstvo je po pandemiji hitro okrevalo, vojna v Ukrajini pa je imela manjši negativen vpliv na rast od pričakovanega, vendar bodo gospodarske razmere v preostanku leta 2023 negotove. Ravnotežje tveganj je ob vztrajanju inflacije na povišanih ravneh, hitrem zaostrovanju denarnih politik in negotovosti poteka vojne v Ukrajini ostalo negativno, negotovost pa so v zadnjem času povečale tudi nekatere težave v ameriškem in švicarskem bančnem sektorju. Anketni kazalniki za gospodarstvo Slovenije in evrskega območja so bili na začetku leta višji kot v lanskem zadnjem četrtletju ter nakazujejo ugodnejše gospodarske razmere in boljše prihodnje obete v primerjavi z jesenskimi meseci, vendar so še naprej prisotna nekatera tveganja. Široko osnovana inflacija zavira rast zasebne potrošnje, nadaljnje zaostrovanje denarne politike pa poleg negotovosti v mednarodnem okolju ustvarja dodaten pritisk na prihodnje zasebne investicije. Ob višjih obrestnih merah so se izboljšali poslovni rezultati slovenskih bank in bank v državah evrskega območja, vendar pa te ostajajo izpostavljene nekaterim tveganjem. Velik del nebančnega sektorja ob višjih obrestnih merah postaja finančno bolj obremenjen, s čimer se povečuje verjetnost prihodnjega povečanja nedonosnih izpostavljenosti bank (NPE). Razmere postajajo zahtevnejše tudi za državo z zahtevanimi donosnostmi na slovenske državne obveznice na višjih ravneh kot pred enim letom. To ob letošnjem pričakovanem visokem primanjkljaju dodatno otežuje njen javnofinančni položaj.

Svetovno gospodarstvo tudi v letu 2023 močno zaznamuje visoka inflacija, veliko negotovost pa še naprej predstavlja potek vojne v Ukrajini. V drugi polovici lanskega leta je bila svetovna gospodarska rast ob večji zasebni potrošnji, deloma tudi zaradi zadržanih prihrankov med pandemijo covid-19, in normalizaciji razmer v oskrbovalnih verigah nad pričakovanji, vendar se je do konca leta umirjala. Ravnotežje tveganj za prihodnjo rast je ostalo negativno, pri čemer so pomembnejši negativni dejavniki: vztrajanje inflacije na povišanih ravneh in nadaljnje hitro višanje obrestnih mer centralnih bank, težave z odplačevanjem dolgov zaradi zaostrenih pogojev financiranja, stopnjevanje vojne v Ukrajini in morebiten obrat navzdol na finančnih trgih. Po drugi strani bi lahko dodatna oživitve zadržanega povpraševanja po pandemiji, odprtje Kitajske po ukinitvi omejitvenih ukrepov in hitrejši upad inflacije od pričakovanega svetovno gospodarsko rast spodbudili, k njej pa bi lahko prispevala tudi vztrajno nizka brezposelnost. Rast je v letu 2022 znašala 3,4 %, letos pa naj bi po napovedih Mednarodnega denarnega sklada upočasnila na 2,8 %, ¹ pri čemer je zadnja napoved nekoliko nižja od predhodne. ²

Gospodarska rast Slovenije in evrskega območja je v zadnjem četrtletju lanskega leta ostala pozitivna, ³ letošnji višji anketni kazalniki glede na lansko zadnje četrtletje pa nakazujejo nadaljevanje gospodarske rasti. Kazalnik gospodarske klime (slika 1.1, levo) se je do konca leta 2022 okrepil v obeh gospodarstvih in bil na podobnih ravneh tudi v letošnjem prvem četrtletju, vendar so še naprej prisotna nekatera tveganja. Trg dela beleži zgodovinsko najnižje stopnje brezposelnosti, medtem ko rast cen življenjskih potrebščin (HICP) ostaja visoka (slika 1.1, desno). ⁴ Zaradi visoke inflacije smo nadaljevali z dvigi ključnih obrestnih mer, kar pomeni nadaljnje zaostrovanje pogojev financiranja. Slovensko

¹ IMF, World Economic Outlook, april 2023.

² 2,9 % (IMF, World Economic Outlook, januar 2023).

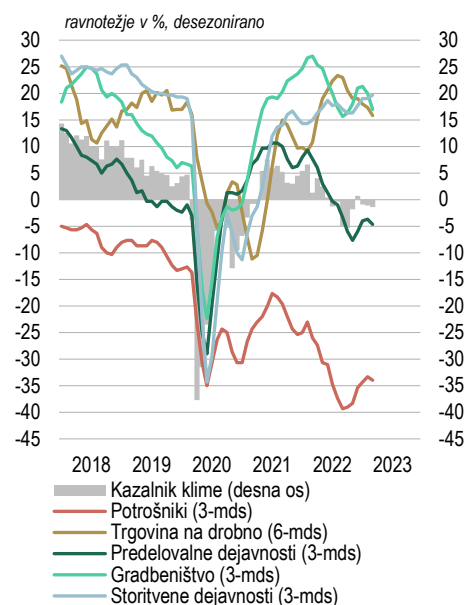
³ Po podatkih, prilagojenih učinku sezone in koledarja, se je BDP Slovenije v zadnjem četrtletju 2022 glede na prejšnje povečal za 0,8 %, BDP evrskega območja pa za 0,1 %. V medletni primerjavi se je BDP Slovenije v zadnjem četrtletju povečal za 1,3 %, BDP evrskega območja pa za 1,9 %. V letu 2022 se je BDP Slovenije povečal za 5,4 %, BDP evrskega območja pa za 3,5 %.

⁴ Marca je v medletni primerjavi v Sloveniji znašala 10,4 %, v evrskem območju pa 6,9 %.

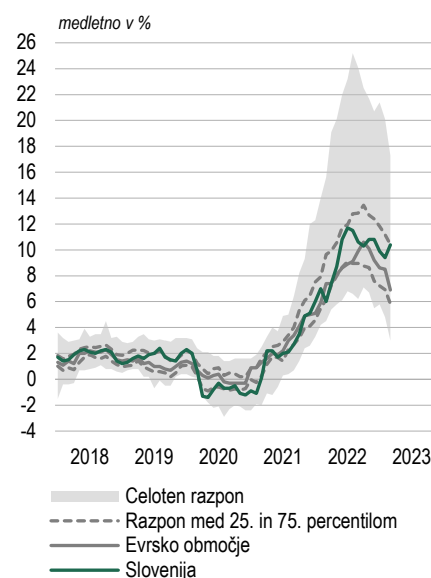
gospodarstvo je lani ob višjih uvoznih cenah energentov in surovin ter močnem domačem trošenju ustvarilo primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance.⁵ Razmere za gospodarsko rast bodo v preostanku letošnjega leta zahtevne, saj je ob široko osnovani inflaciji pričakovana nizka rast zasebne potrošnje, nadaljnje zaostrovanje denarne politike pa lahko ob negotovostih v mednarodnem okolju dodatno zavre rast zasebnih investicij. Kljub temu so se letošnji obeti nekoliko izboljšali in se odražajo v višjih napovedih gospodarske rasti kot pred meseci.⁶

Slika 1.1: **Kazalniki zaupanja za Slovenijo in inflacija**

Kazalniki zaupanja

Primerjava rasti cen (HICP) z evrskim območjem

Opomba: Na sliki levo so podatki kazalnikov zaupanja predstavljeni kot 3-mesečne oziroma 6-mesečne drseče sredine (razen kazalnika gospodarske klime). Kazalniki so izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov. Na sliki desno so podatki za februar ocena Eurostata.

Vir: SURS, Eurostat, preračuni Banke Slovenije.

Ocena tvegane rasti (angl. growth-at-risk) slovenskega BDP se je glede na obdobje pred pandemijo poslabšala. Razmere v makrofinančnem okolju, ki vplivajo na prihodnjo rast BDP, so se prek povečanja različnih tveganj poslabšale. Ocenjena verjetnostna distribucija prihodnje rasti BDP je bila v zadnjem četrtletju lanskega leta v primerjavi z obdobjem pred pandemijo covida-19 zamaknjena v levo z večjo verjetnostjo realizacije nižjih rasti (slika 1.2, levo). Gospodarska rast se ob prisotnosti makrofinančnih ranljivosti nelinearno odzove na negativne šoke, kar lahko povzroči precejšnje zmanjšanje finančne stabilnosti in ima lahko močno negativne makroekonomske posledice. K večji finančni stabilnosti lahko poleg drugih politik pomembno prispevajo ukrepi makrobonitetne politike prek omejitve kopičenja sistemskih tveganj in predvsem blažitve negativnih posledic za gospodarstvo v primeru njihove realizacije. Pravočasno ukrepanje makrobonitetne politike je pomembno za zagotavljanje njene proticikličnosti in blaženja vpliva sistemskih finančnih šokov na gospodarsko rast. Trenutna naravnost makrobonitetne politike⁷ je za Slovenijo okoli zgodovinske mediane in je v tem smislu nevtralna ter ustrezna trenutnim razmeram.⁸

⁵ Za več informacij glej *Pregled makroekonomskih gibanj*, marec 2023.

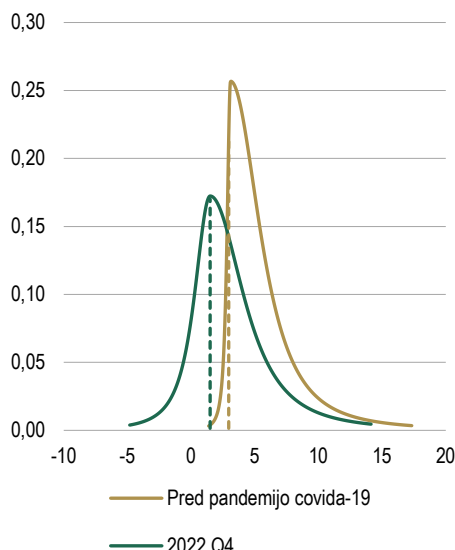
⁶ Evropska komisija (februar 2023) slovenskemu gospodarstvu za letos napoveduje 1,0-odstotno rast, medtem ko evrskemu 0,9-odstotno. V primeru Slovenije je popravek navzgor v primerjavi z jesensko napovedjo znašal 0,2 odstotne točke, v primeru evrskega območja pa 0,6 odstotne točke.

⁷ Makrobonitetno naravnost merimo kot razdaljo med pogojno mediano in pogojnim repom (10. percentilom) ocenjene rasti BDP. Za več informacij glej *Report of the Expert Group on Macroprudential Stance – Phase II (implementation)*.

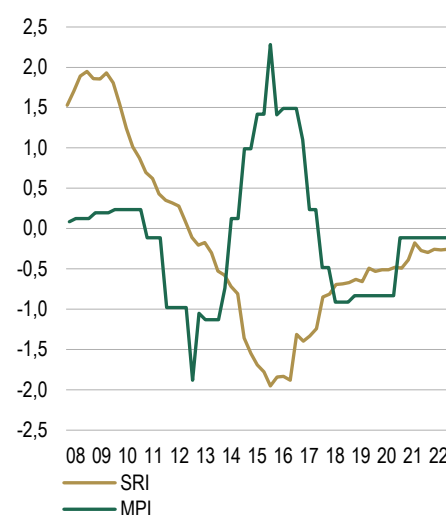
⁸ Več o makrobonitetni politiki v poglavju Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinski družbe.

Slika 1.2: Tvegana rast za Slovenijo ter kazalniki sistemskih tveganj in makrobonitetne politike

Ocena tvegane rasti* (10 %, vertikalna črtkana črta) pred in po pandemiji covid-19

Kazalnik cikličnih sistemskih tveganj (SRI)** in kazalnik makrobonitetne politike (MPI)

Opomba: * Porazdelitev gostote povprečne letne rasti BDP za štiri četrletja vnaprej. Model vključuje: odlog rasti BDP, kazalnik SRI, indeks finančnih pogojev (FCI) in MPI. Tvegana rast pri 10 % ustreza vrednosti stopnje rasti BDP, levo od katere je ploščina pod krivuljo gostote verjetnosti enaka 0,1. Tvegana rast je bila zadnjem četrletju 2022 ocenjena -0,3 %. Opis osnovne metodologije je na voljo v prispevku Drenkovska & Volčjak (2022). ** SRI je sestavljen kot optimalno tehtano povprečje šestih kazalnikov zgodnjega opozarjanja. Več o sestavljenem kazalniku je na voljo na [spletni strani Banke Slovenije](#).
Vir: Banka Slovenije.

Finančni in bančni sektor bosta v preostanku leta poslovala v negotovih gospodarskih razmerah. Tudi letos se ob hitrem zaostrovanju denarnih politik centralnih bank z vse višjimi ključnimi obrestnimi merami pogoji financiranja zaostrojujejo. Medtem so se delniški trgi od oktobra lani okrepili, vendar bili še vedno precej pod vrhom z začetka lanskega leta (slika 7.3 v prilogi, levo). Okolje naraščajočih obrestnih mer je ugodno vplivalo na poslovanje bank evrskega območja, kar se je odrazilo v njihovem višjem vrednotenju na borzah.⁹ Prav tako so boljše rezultate beležile slovenske banke, vendar so podobno kot banke drugih držav evrskega območja izpostavljene določenim tveganjem, ki lahko ob morebitnem večjem ohlajanju gospodarske aktivnosti negativno vplivajo na njihovo prihodnje poslovanje. Z višjimi obrestnimi merami se povečuje breme obveznosti nebančnega sektorja do bank, posebej tistih subjektov, ki se financirajo s spremenljivim obrestovanjem, in subjektov, ki bodo v prihodnje najemali posojila, s tem pa se povečuje verjetnost prihodnjega povečanja NPE. Manj ugodno se financira tudi država. Zahtevane donosnosti na slovenske državne obveznice so bile v letošnjem prvem četrletju na višjih ravneh kot pred enim letom (slika 7.3 v prilogi, desno), kar ob letošnjem pričakovanem visokem primanjkljaju zaradi ukrepov ob energetske krizi otežuje javnofinančni položaj države. Ta je ob nedavnih znižanjih bonitetnih ocen nekaterih evropskih držav pri bonitetnih agencijah ohranila obstoječe ocene s stabilnimi obeti, s čimer pri investitorjih ohranja visoko zaupanje.

⁹ To je bilo ob težavah švicarske banke Credit Suisse na začetku marca znova precej nižje.

2.1 Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin

Tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz trga nepremičnin, je ocenjeno kot povišano, vendar se znižuje z umirjanjem gibanj na trgu stanovanjskih nepremičnin. Rast cen stanovanjskih nepremičnin se je do konca leta 2022 upočasnila, vendar ostala visoka, medtem ko je število prodaj medletno upadlo. Zaradi visoke inflacije in zvišanja obrestnih mer se je zmanjšalo povpraševanje po stanovanjskih posojilih. Več kot 60 % vseh stanovanjskih posojil je obrestovanih s fiksno obrestno mero, zato ti posojilojemalci ne bodo obremenjeni z dvigi obrestnih mer. Na trgu stanovanjskih nepremičnin je še vedno prisotno pomanjkanje ponudbe, položaj na trgu dela je dober, zadolženost gospodinjstev pa nizka. Odpornost gospodinjstev na naraščajoče stroške servisiranja dolga se je v zadnjih letih povečala tudi zaradi uvedbe makrobonitetnega ukrepa omejitve kreditiranja prebivalstva. Na odpornost bančnega sistema pomembno vplivajo tudi tveganja, ki izhajajo iz trga poslovnih nepremičnin¹⁰.

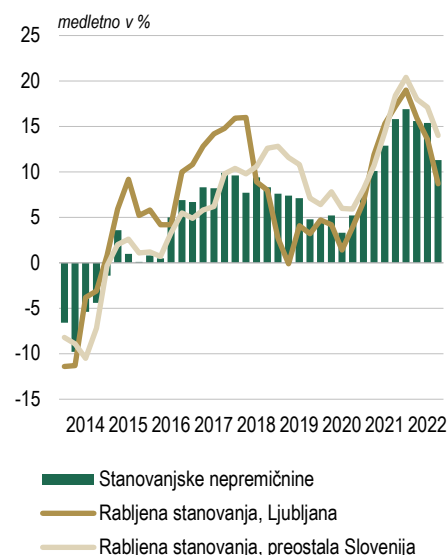
Trg stanovanjskih nepremičnin

Rast cen stanovanjskih nepremičnin je v drugi polovici leta 2022 ostala visoka, vendar se je začela upočasnjevati. V zadnjem četrtletju 2022 je rast cen medletno znašala 11,3 %, medtem ko je še v prvem četrtletju 2022 znašala 16,9 % (slika 2.1, levo). Od prvega do zadnjega četrtletja 2022 se je upočasnila predvsem rast cen rabljenih stanovanj v Ljubljani; za 10,3 odstotne točke na 8,7 %. Cene stanovanjskih nepremičnin so se v zadnjih dveh letih sicer močno povišale v Ljubljani in v preostali Sloveniji (slika 2.1, desno). V zadnjem četrtletju 2022 so bile nominalne cene za več kot tretjino višje kot pred pandemijo in prejšnjim vrhom leta 2008, medtem ko so bile zaradi visoke inflacije v zadnjem obdobju realne cene višje za 19,4 %. Upočasnitev rasti cen ne pomeni tudi že realizacije tveganj na trgu nepremičnin, temveč za zdaj le korekcijo cen, ki bodo bližje dolgoročnemu ravnovesju.

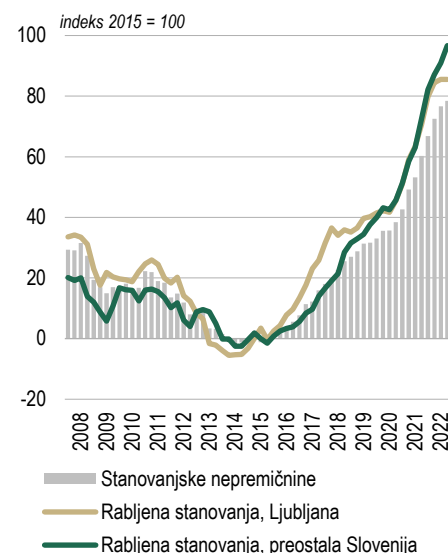
¹⁰ Priporočilo Evropskega odbora za sistemska tveganja z dne 1. decembra 2022 o ranljivostih v sektorju poslovnih nepremičnin v EGP (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 1 December 2022 on vulnerabilities in the commercial real estate sector in the European Economic Area (ESRB/2022/9)).

Slika 2.1: Rast cen stanovanjskih nepremičnin

Rast cen stanovanjskih nepremičnin

Rast cen stanovanjskih nepremičnin glede na leto 2015

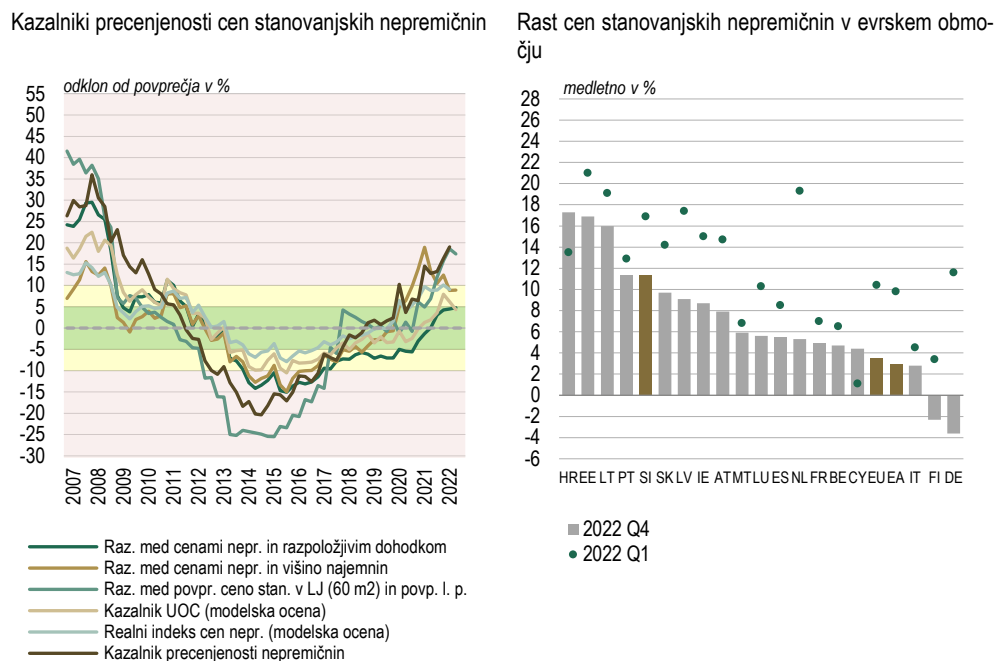
Vir: SURS.

Stanovanjske nepremičnine so bile v zadnjem četrtnetu 2022 glede na različne kazalnike precenjene za v povprečju okoli 10 %, vendar še vedno manj kot leta 2008. Glede na kazalnike relativne precenjenosti¹¹ so stanovanjske nepremičnine postale precenjene jeseni 2021, v začetku leta 2022 se je odmik od dolgoročnega ravnovesja povečal, medtem ko se je do zadnjega četrtneta 2022 odmik že nekoliko zmanjšal (slika 2.2, levo). Precenjenost stanovanjskih nepremičnin je bila še vedno manjša kot v prejšnjem vrhu leta 2008, ko je znašala v povprečju okoli 22 %, saj so se z rastjo nominalnih cen v tem času zvišali tudi razpoložljiv dohodek gospodinjstev, cene najemnin, cene življenjskih potrebščin idr.

Rast cen stanovanjskih nepremičnin se je upočasnila v večini držav EU, v Sloveniji pa je ostala med višjimi. Rast cen se je v povprečju držav EU od vrha v prvem četrtnetu do zadnjega četrtneta 2022 upočasnila za 7 odstotnih točk na 3,5 % (slika 2.2, desno). V tem obdobju je rast cen upadla na Danskem, Švedskem, v Nemčiji in na Finskem, medtem ko se je precej upočasnila predvsem na Češkem in Nizozemskem. V nekaterih bližnjih državah je bila rast višja kot v Sloveniji, tj. na Madžarskem (16,5 %) in na Hrvaškem (17,3 %), kjer je rast cen še naraščala. Cene nepremičnin so v zadnjem četrtnetu 2022 glede na četrtnete pred tem prvič po skoraj desetih letih upadle v večini držav EU oziroma v povprečju za -1,5 % (v Sloveniji je bila rast enoodstotna).

¹¹ Kazalniki precenjenosti prikazujejo relativno precenjenost, pri čemer se gibanje cen stanovanjskih nepremičnin primerja z gibanjem druge osnove, ki so dohodkovne (npr. BDP, razpoložljivi dohodek), cenovne (npr. splošna inflacija, cene najemnin) ali stroškovne narave (npr. stroški v gradbeništvu, višina obrestne mere za stanovanjska posojila).

Slika 2.2: Kazalniki preценjenosti in rast cen stanovanjskih nepremičnin v državah EU

Opomba: Na sliki levo so kazalniki ravnotežnosti cen stanovanjskih nepremičnin normalizirani okrog lastnega dolgoročnega povprečja, ki je postavljeno na vrednost 0. Odklon kazalnikov od dolgoročnega povprečja prikazuje preценjenost oziroma podcenjenost cen stanovanjskih nepremičnin.

Vir: SURS, GURS, Slonep, Eurostat.

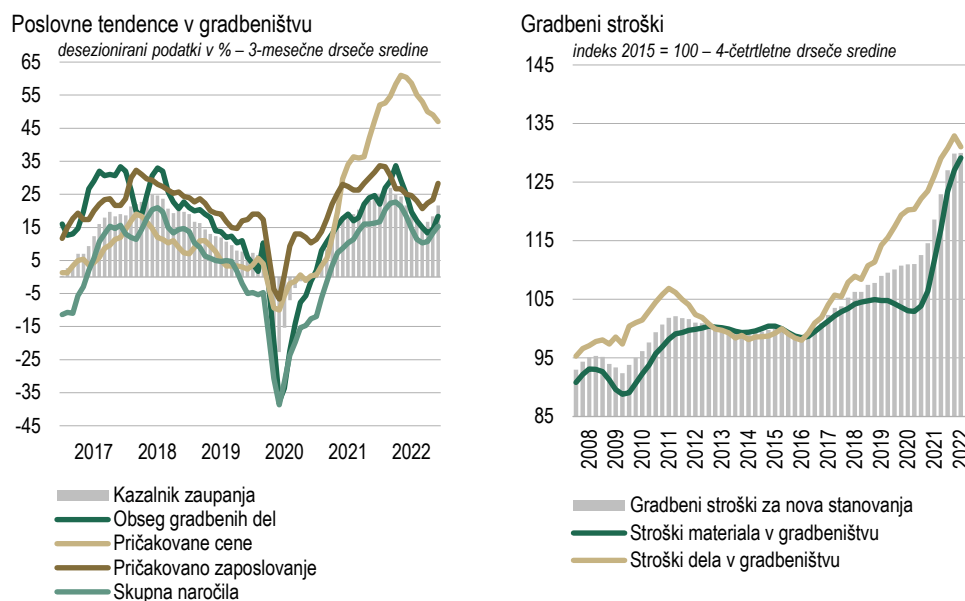
Rast cen stanovanjskih nepremičnin se lahko v prihodnje še bolj upočasnji, na kar bi lahko vplivalo morebitno nadaljnje zaostrovanje denarne politike. Na nadaljnjo upočasnitev rasti cen lahko nakazuje zmanjšanje števila prodaj stanovanjskih nepremičnin od drugega in zadnjega četrtnja 2022 za okoli 20 % medletno. Po drugi strani je položaj na trgu dela dober; brezposelnost je bila ob koncu leta 2022 zgodovinsko nizka. Tudi gospodinjstva v zadnjem četrtnju 2022 v anketi o mnenju potrošnikov niso izpostavila večjih sprememb pri načrtovanih nakupih ali gradnji stanovanj ter izboljšavah v stanovanju v prihodnjem letu.

V zadnjih letih je k naraščanju cen precej prispevalo tudi neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem po stanovanjskih nepremičninah. Ponudba novih stanovanj ni sledila povpraševanju, ki se je povečevalo. Število stanovanj na 1.000 prebivalcev je ostalo v zadnjih desetih letih skoraj enako s 410 stanovanj. V zadnjih dveh letih se je število stanovanjskih stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja, povečalo. V drugi polovici leta 2022 je bilo izdanih 1.670 dovoljenj oziroma 29 % več kot v povprečju v obdobju 2014–2020 (slika 7.4 v prilogi, levo), kar kaže, da bi se lahko to neravnovesje srednjeročno nekoliko zmanjšalo. Kljub temu je delež bruto investicij v stanovanja v BDP, ki je v zadnjem četrtnju 2022 znašal 2,8 %, medtem ko je v evrskem območju znašal 6,1 %, majhen, kar prispeva k pomanjkanju ponudbe na trgu. Na ta del Banka Slovenije z makrobonitetnimi ukrepi ne more vplivati.

Razmere v gradbeništvu so ostale v drugi polovici leta 2022 stabilne z visoko rastjo vrednosti opravljenih gradbenih del na stavbah. Kazalnik zaupanja v gradbeništvu se je po poslabšanju v poletnih mesecih decembra 2022 izboljšal, zaupanje je bilo za 23 odstotnih točk višje od dolgoletnega povprečja (slika 2.3, levo). Podjetja so ocenila obseg gradbenih del, naročila in pričakovano zaposlovanje kot visoka, pričakovanja glede rasti cen pa so se znižala, vendar ostala visoka. Vrednost v decembru opravljenih gradbenih del je bila medletno višja za 74,5 %, pri čemer se je vrednost teh del na stavbah zvišala za kar 131,9 %. Pomemben omejitveni dejavnik v gradbeništvu so gradbeni stroški materiala in dela, ki so v zadnjih dveh letih močno narasli (slika 2.3, desno). Ti dodatno prispevajo k neravnovesju med ponudbo in povpraševanjem na trgu

stanovanjskih nepremičnin. Nefinančne družbe (NFD) v gradbeništvu so imele v drugi polovici leta 2022 še vedno tudi težave s pomanjkanjem usposobljenih delavcev (polovica je v anketi o poslovnih tendencah v gradbeništvu to navedla kot pomemben omejitveni dejavnik).

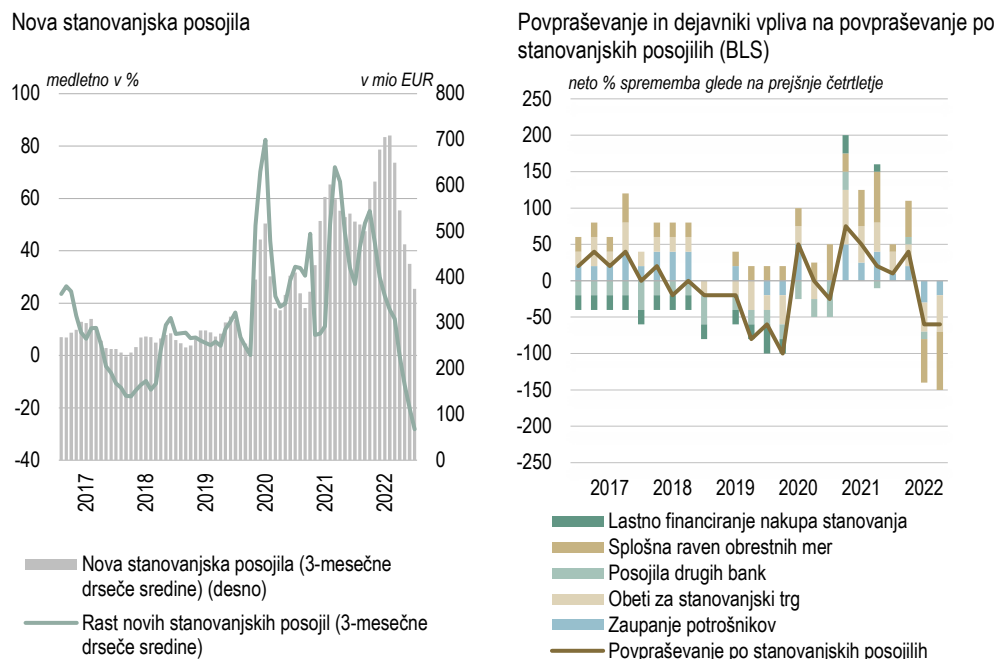
Slika 2.3: Poslovne tendence v gradbeništvu in gradbeni stroški

Vir: SURS.

Sposobnost posojilojemalcev za odplačevanje dolga se zaradi visoke inflacije in zviševanja obrestnih mer zmanjšuje. Deleži NPE so na zgodovinsko najnižji ravni, pri stanovanjskih posojilih je ob koncu leta 2022 delež NPE znašal 1,2 %, medtem ko je delež izpostavljenosti v skupini s povečanim kreditnim tveganjem znašal 7,1 %. V drugi polovici leta 2022 se je povpraševanje po stanovanjskih posojilih zmanjšalo, nova stanovanjska posojila so v zadnjem četrtletju 2022 upadla in bila decembra medletno nižja za 28,2 % (slika 2.4, levo). V obdobju pred zaostrovanjem denarne politike so se posojila precej povečala tudi zaradi pričakovanj o zviševanju obrestnih mer. Ob koncu leta 2022 je bilo 91 % novih stanovanjskih posojil obrestovanih s fiksno obrestno mero. V drugi polovici leta 2022 je v anketi BLS (Bank Lending Survey) večina bank izpostavila, da je k zmanjšanju povpraševanja po stanovanjskih posojilih najbolj prispevala splošna raven obrestnih mer, polovica bank pa je to pripisala tudi obetom za stanovanjski trg (slika 2.4, desno).

Slika 2.4: **Nova stanovanjska posojila in povpraševanje po stanovanjskih posojilih**

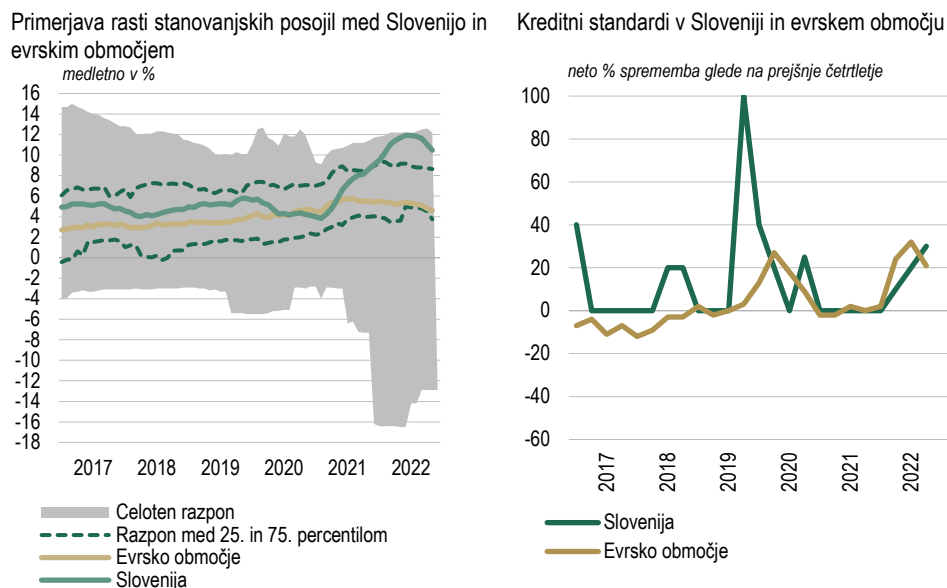

Vir: Banka Slovenije.

Z zviševanjem obrestnih mer se bo povpraševanje po stanovanjskih posojilih predvidoma še naprej zmanjševalo. To je v anketi BLS izpostavilo tudi tri četrtine bank. V drugih državah EU menijo banke podobno, vendar so se ponekod pričakovanja glede upadanja povpraševanja nekoliko zmanjšala. V drugi polovici leta 2022 je več bank v anketi BLS poročalo tudi, da so se kreditni standardi za stanovanjska posojila tako kot v evrskem območju zaostriili (slika 2.5, desno).

Rast stanovanjskih posojil se je upočasnila, vendar ostala ena višjih med državami evrskega območja. Medletna rast stanovanjskih posojil se je od junija 2022, ko je dosegla vrh, do decembra 2022 upočasnila za dve odstotni točki na 9,9 %, medtem ko je bila od leta 2012 do sredine leta 2021 še zmerna pri okoli 5 %. Stanje stanovanjskih posojil je decembra 2022 znašalo 8,2 mrd EUR. Rast stanovanjskih posojil je v povprečju evrskega območja decembra 2022 znašala 4,6 % (slika 2.5, levo). Delež stanovanjskih posojil v BDP (14,2 %) je bil v drugi polovici leta 2022 še vedno precej manjši od povprečja evrskega območja (40,0 %). Slovenski bančni sistem je tako manj izpostavljen tveganjem iz trga nepremičnin, kot je tem tveganjem izpostavljenih precej drugih držav v evrskem območju. Poleg tega je več kot 60 % stanja stanovanjskih posojil obrestovanega s fiksno obrestno mero in ni obremenjena z dvigi obrestnih mer. Tudi zadolženost gospodinjstev ostaja nizka.

Slika 2.5: Primerjava rasti stanovanjskih posojil in kreditnih standardov v Sloveniji in evrskem območju

Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

Trg poslovnih nepremičnin

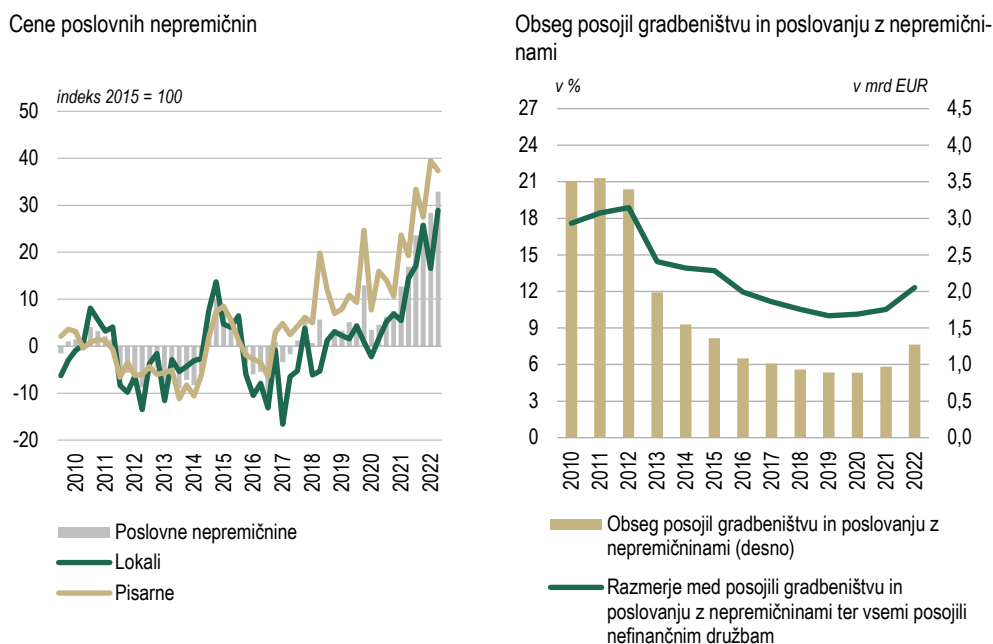
Cene na trgu poslovnih nepremičnin so se v zadnjem letu in pol precej zvišale, število prodaj pa se od drugega četrtertletja 2022 medletno zmanjšuje. Cene poslovnih nepremičnin so bile v zadnjem četrtertletju 2022 za 32,9 % višje kot leta 2015 (slika 2.6, levo), medletna rast cen pa je bila v letu 2022 z okoli 16 % medletno najvišja od leta 2008. Trg poslovnih nepremičnin je majhen, zato so nihanja v transakcijah in cenah običajna, vendar pa je bila rast cen v letu 2022 zgodovinsko visoka. Rast cen bi se lahko ob zaostrovanju denarne politike ter negotovostih v mednarodnem in domačem gospodarskem okolju v prihodnje upočasnila, na kar bi lahko že nakazoval upad števila prodaj pisarn in lokalov. Število prodaj se je v drugi polovici leta 2022 zmanjšalo medletno za 21,7 %, pri čemer se je za tretjino medletno znižala tudi vrednost prodaj.

Izpostavljenost bančnega sistema gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami se je leta 2022 povečala, vendar ostala precej manjša kot pred desetletjem. Obseg posojil NFD iz teh dveh dejavnosti je ob koncu leta 2022 znašal 1,3 mrd EUR (3,5 mrd EUR v letu 2011), njihov delež v vseh posojilih NFD pa se je do konca leta 2022 povečal na 12,3 % (18,9 % v letu 2012) (slika 2.6, desno). V primerjavi s povprečjem evrskega območja je delež posojil gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami v CET1 v Sloveniji precej manjši in je v drugem četrtertletju 2022 znašal 35,2 %, medtem ko je v povprečju evrskega območja znašal 114,9 %.

Stroški financiranja dolga NFD se z naraščanjem obrestnih mer povečujejo. NFD v anketi o poslovnih tendencah v gradbeništvu decembra 2022 niso izpostavile morebitnih težav pri pridobivanju posojil ali visokih finančnih stroškov (ti omejitvi je izpostavilo le 6 % NFD v gradbeništvu). V zadnjem desetletju se je sposobnost NFD za odplačevanja dolga močno izboljšala, s tem pa se je povečala odpornost na zviševanje obrestnih mer in povečane stroške servisiranja dolga. Razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA, ki pove, koliko let bo NFD z ustvarjenim denarnim tokom morala odplačevati dolg in obresti, se je med letoma 2009 in 2021 zmanjšalo z 5,2 leta na 2 leti. Tudi zadolženost ostaja precej manjša kot pred desetletjem, vendar je največja

prav v gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami (razmerje med dolžniškimi obveznostmi in kapitalom je leta 2021 znašalo 147,5 % oziroma 124,2 %, leta 2008 pa 435 % oziroma 260 %). Kljub temu je delež NFD, ki jih bo zviševanje obrestnih mer prizadelo, razmeroma velik, saj je 76 % posojil NFD sklenjenih s spremenljivo obrestno mero.

Slika 2.6: Cene poslovnih nepremičnin in obseg posojil gradbeništvu ter poslovanju z nepremičninami

Vir: SURS, Banka Slovenije.

Večina posojil NFD za poslovne nepremičnine je sklenjena s spremenljivo obrestno mero, zato bodo z zviševanjem obrestnih mer te NFD obremenjene z višjimi stroški financiranja dolga kot prej. Obseg posojil NFD za poslovne nepremičnine se je leta 2022 povečal in decembra 2022 znašal 427,9 mio EUR, vendar manj kot v začetku leta 2011 (1 mrd EUR). Delež teh posojil v vseh posojilih NFD je majhen, do decembra 2022 pa se je povečal na 4,1 % (slika 7.4 v prilogi, desno). Z zviševanjem obrestnih mer bodo stroški financiranja dolga precej narasli, saj je bilo decembra 2022 kar 94 % teh posojil sklenjenih s spremenljivo obrestno mero. Z ročnostjo do pet let je bilo decembra 2022 sklenjenih 62,3 % vseh posojil za poslovne nepremičnine.

Medtem ko je tveganje, ki izhaja iz trga poslovnih nepremičnin na splošno v evrskem območju povišano, pri nas posebnega tveganja iz tega naslova ni, vendar pa je okoli 40 % vseh posojil NFD zavarovanih s poslovno nepremičnino. Pri posojilih NFD je s poslovno nepremičnino (opredeljeno kot poslovna ali stanovanjska nepremičnina ter pisarne in gospodarski objekti) zavarovan razmeroma velik delež vseh posojil NFD, pri čemer je decembra 2022 srednja vrednost posojila glede na vrednost nepremičnine (Loan-to-Value, LTV) znašala okoli 50 %. Kljub temu je imelo kar okoli 45 % vrednosti posojil LTV nad 80 %. Banke odobrijo posojila NFD na podlagi njihove bonitetne ocene in prejmejo tudi druge oblike zavarovanj. Če bi cene poslovnih nepremičnin upadle, bi upadla tudi vrednost tovrstnega zavarovanja in banke bi tako imele izgube iz oblikovanja dodatnih oslabitev in morebitnih odpisov. Odpornost bank je glede na njihov solventnostni in likvidnostni položaj dobra.

2.2 Tveganja financiranja

Tveganje financiranja ostaja zmerno z nespremenjeno tendenco v prihodnje. Razmeroma visoka vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti se je leta 2022 še povečala zaradi povečanja dolgoročnih posojil in vlog na vpogled. Vloge nebančnega sektorja so za zdaj ostale stabilen in najpomembnejši vir financiranja slovenskega bančnega sistema kljub težavam ene od slovenskih bank ob začetku vojne v Ukrajini in visoki inflaciji, ki ob minimalnih obrestnih merah znižuje vrednost prihrankov in bi lahko bila povod za delni umik vlog iz bančnega sistema v donosnejše naložbe. Večje razlike v depozitnih obrestnih merah znotraj bančnega sistema, ki za zdaj precej zaostajajo za povprečjem evrskega območja, bi lahko v prihodnje spodbudile varčevalce k premiku prihrankov med slovenskimi bankami. Skrbno spremljanje konkurenčnih razmer in prilagajanje obrestne politike bo zato tudi v prihodnje pomembno za stabilnost financiranja bank.

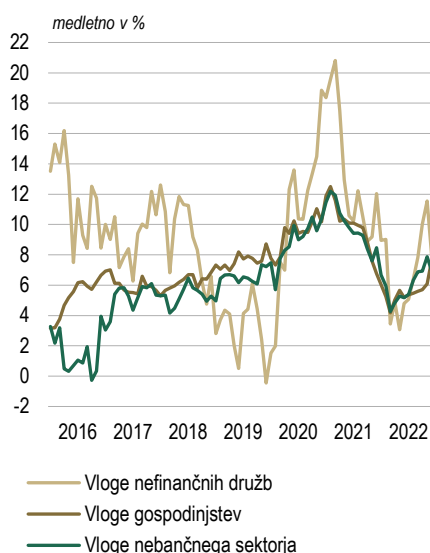
Viri financiranja bank

Vloge nebančnega sektorja so se leta 2022 močno okrepile zaradi izrazitejšega priliva vlog gospodinjstev v pomladnih mesecih in vlog NFD v drugi polovici leta. Obseg vlog nebančnega sektorja se je povečal za 6,9 % (slika 2.7, desno) oziroma 2,6 mrd EUR, kar je okrepilo delež v bilančni vsoti na 78,6 %. Ker je bilo povečanje vlog relativno manjše od povečanja posojil nebančnemu sektorju, se je leta 2022 po večletnem zmanjševanju povečalo razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD) na 69,3 %, vseeno pa ostaja nižje od povprečja evrskega območja (90,0 %).

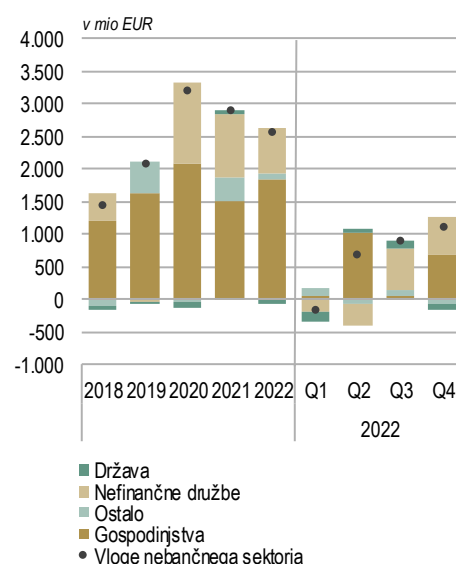
Odvisnost bank od drugih virov financiranja je ostala majhna. Večina slovenskih bank je, verjetno tudi zaradi spremenjenih pogojev obrestovanja, delno ali v celoti predčasno poplačala obveznosti do Evrosistema, ki so konec leta 2022 znašale le še 1,5 % bilančne vsote. Zaradi visokega priliva vlog nebančnega sektorja in velikega obsega likvidnih sredstev, ki so jih lahko usmerile v kreditiranje, banke niso imele večjih potreb po zadolževanju na grosističnih trgih. S tem so ostale tudi manj izpostavljene morebitnim prenosom negativnih vplivov s tujih finančnih trgov. Dolžniške vrednostne papirje sta izdali le dve banki z namenom izpolnjevanja minimalnih zahtev glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (MREL), kar bi lahko bil tudi razlog za morebitne dodatne izdaje v prihodnje.

Slika 2.7: **Vloge po sektorjih**

Rast vlog po sektorjih

Spremembe stanj vlog po sektorjih

Vir: Banka Slovenije.

Vloge gospodinjstev so se leta 2022 podobno kot v predhodnih dveh letih močno okrepile, predvsem zaradi izrazitejših prilivov v posameznih mesecih. Ti so bili prisotni v pomladanskih mesecih in ob sezonsko značilnem koncu leta, medtem ko se je obseg vlog gospodinjstev od avgusta do oktobra celo nekoliko zmanjšal. Do odliva vlog je prišlo tudi zaradi težav ene od slovenskih bank ob začetku vojne v Ukrajini, kar pa zaradi hitre in uspešne rešitve njenega poslovanja ni povzročilo nestabilnosti v bančnem sistemu. Kljub omenjenim odlivom se je obseg vlog gospodinjstev leta 2022 skupno povečal za 1,8 mrd EUR (slika 2.7, levo) na 25,8 mrd EUR, kar znaša 51 % bilančne vsote in uvršča Slovenijo na prvo mesto med državami evrskega območja po pomembnosti tega vira za bančni sistem. Medtem ko se je medletna rast vlog gospodinjstev v večini držav upočasnila, je bila v Sloveniji s 7,6 % višja kot pred enim letom in je presegla povprečje evrskega območja (3,3 %).¹²

V prihodnje lahko pričakujemo zmerno rast vlog gospodinjstev. Z rastjo inflacije, ki je prehitela medletno rast bruto plače, se je zmanjšal tudi razpoložljivi dohodek gospodinjstev in s tem možnost za varčevanje. Čeprav visoka inflacija zmanjšuje tudi vrednost prihrankov, bodo verjetno varčevalci ostali manj naklonjeni usmerjanju večjega obsega svojih prihrankov v donosnejše, a zato bolj tvegane naložbe (npr. v nakup vrednostnih papirjev, vzajemne sklade).

Po krčenju v prvi polovici leta 2022 so se vloge NFD v nadaljevanju leta neprekinjeno krepile. Ob razmeroma hitrem gospodarskem okrevanju po pandemiji so NFD svoja sredstva na računih pri bankah med drugim usmerjale v naraščajoče investicije in povečevanje zalog vhodnih proizvodnih surovin, vendar pa so pri ponovnem ohlajanju gospodarstva in naraščajočih stroških poslovanja v drugi polovici lanskega leta postale previdnejše pri porabi prihrankov. Hkrati je k povečanju vlog v bankah v drugi polovici leta morda prispevala tudi odprava nadomestil za visoka stanja na računih pravnih oseb. Vloge NFD so se v celotnem letu 2022 povečale za 712 mio EUR na 9,7 mrd EUR. Čeprav se je njihova medletna rast po več kot enoletnem upočasnjevanju od junija krepila in decembra znašala 7,9 %, ni presegla rasti pred enim letom.

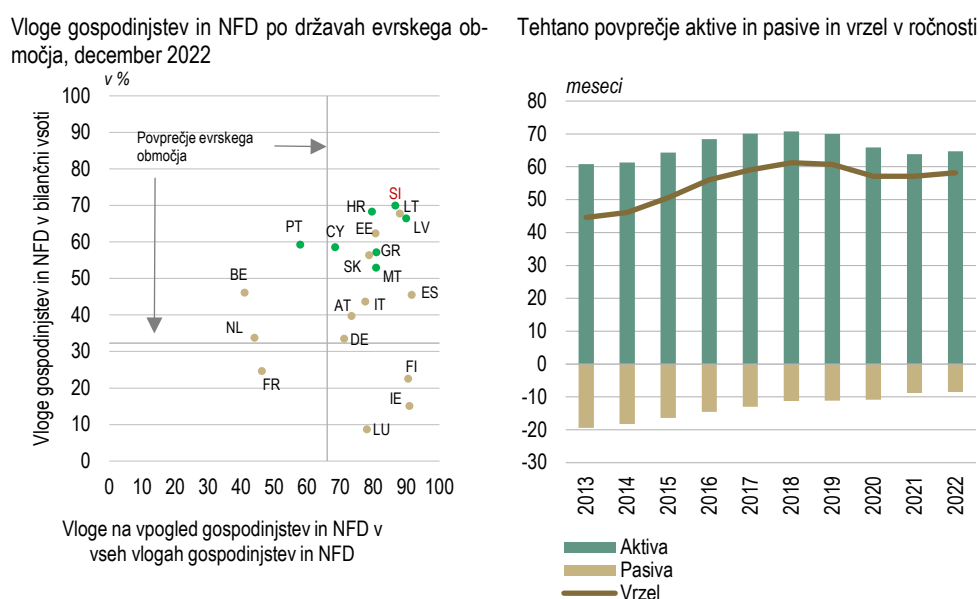
¹² Podatek za povprečje evrskega območja je na konsolidirani osnovi.

Vseeno je ostala višja od povprečne rasti evrskega območja, ki se je lani upočasnila na 4,6 %.

Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi

Varčevalci so ob nizkih depozitnih obrestnih merah ostali nemotivirani za vezavo prihrankov, zato so se podobno kot v preteklih letih povečale zlasti vloge na vpogled. Njihov delež se je okrepil na 83,7 % vlog nebančnega sektorja, predvsem zaradi povečanja deleža vlog na vpogled pri gospodinjstvih (na 89,1 %), medtem ko se je ta pri vlogah NFD rahlo zmanjšal, a ostal velik (82,4 %). Med državami evrskega območja se Slovenija po deležu vlog na vpogled gospodinjstev in NFD še naprej uvršča na prvo mesto (slika 2.8, levo). Visoka odvisnosti od tega vira jo izpostavlja večjemu tveganju nestabilnosti financiranja v primeru morebitnih večjih odlivov v primerjavi s tistimi državami, v katerih je delež tega vira financiranja v bilančni vsoti majhen.

Slika 2.8: **Vloge po državah evrskega območja in vrzel v ročnosti**

Opomba: Na sliki levo so upoštevani podatki na konsolidirani osnovi. Zelene pike označujejo države, v katerih se je v letu 2022 povečal delež vlog gospodinjstev in NFD na vpogled v vseh vlogah gospodinjstev in NFD, rjave pike pa označujejo države, v katerih se je ta delež zmanjšal.

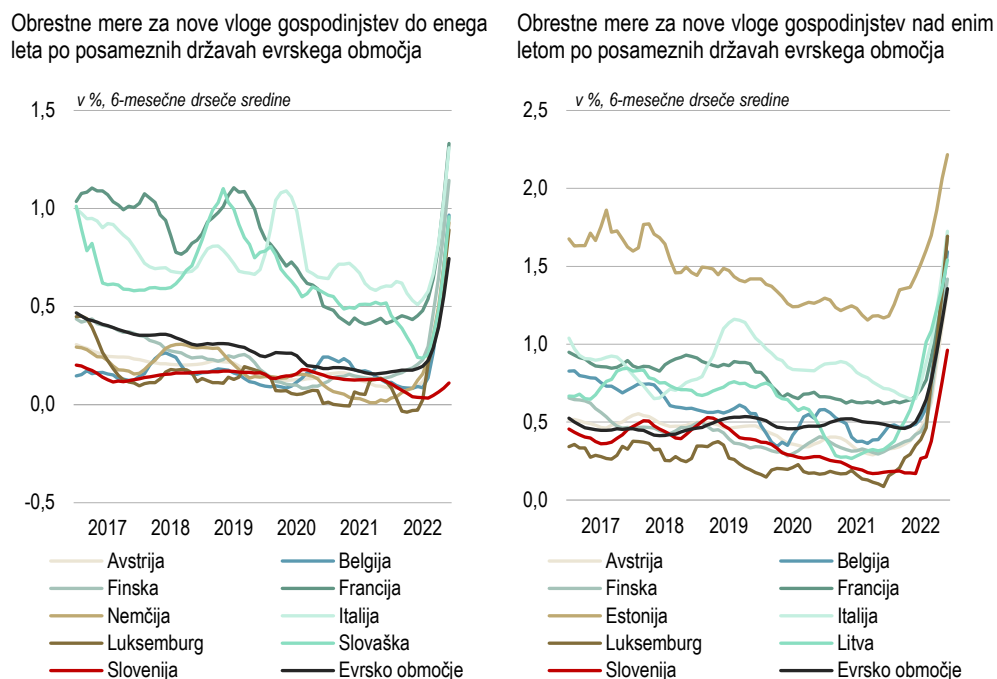
Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW), lastni izračuni.

Tveganje nestabilnosti bančnega sistema, ki izhaja iz razmeroma visoke vrzeli med ročnostjo naložb in obveznosti, se je povečalo. Ob povečanju dolgoročnih posojil in zmanjšanju vpoglednih likvidnih sredstev na računih pri centralni banki se je leta 2022 po triletnem zmanjševanju povečalo tehtano povprečje ročnosti aktive. Hkrati se je zaradi povečanja vlog na vpogled zmanjšalo tehtano povprečje ročnosti pasive. S tem se je povečala vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti za en mesec na 4,6 leta, kar je 15 mesecev več kot leta 2013, ko so vloge na vpogled začele opazneje naraščati. Tveganje, ki izhaja iz ročnostne neusklajenosti, bi se lahko uresničilo ob izrazitejšem prelivanju vlog med bankami ali odlivu vlog iz bančnega sistema. Vseeno ocenjujemo, da ostaja zaupanje varčevalcev v delovanje bančnega sistema visoko, vloge nebančnega sektorja pa s tem stabilni vir financiranja; tako v času pandemije kot tudi ob prehodnih težavah ene od slovenskih bank ob začetku vojne v Ukrajini do nestabilnosti

financiranja ni prišlo. Povod za večje premike vlog med bankami, predvsem med bankami v Sloveniji, bi lahko bile večje razlike v depozitnih obrestnih merah v prihodnje, zato bosta pozorno spremljanje konkurenčnih razmer in prilagajanje obrestne politike pomembna za stabilnost financiranja slovenskih bank.

Z dvigom depozitnih obrestnih mer bi se lahko trend naraščanja vlog na vpogled postopoma upočasnil, vendar pa je zviševanje obrestnih mer v Sloveniji za zdaj počasnejše kot v drugih državah evrskega območja. Obrestne mere za kratko- in dolgoročne vezane vloge gospodinjstev in NFD so v Sloveniji do konca leta 2022 ostale nizke in so zaostajale za povprečjem evrskega območja (slika 2.9). Zaradi dviga obrestnih mer se je podražilo zadolževanje na grosističnih trgih in pri Evrosistemu, kar je spodbudilo banke k pridobivanju vlog nebančnega sektorja z dvigovanjem depozitnih obrestnih mer, zlasti v državah z večjo odvisnostjo bančnega sistema od omenjenih dražjih virov. Vloge zaradi izjemno nizkih začetnih ravni obrestnih mer kljub postopnemu dvigovanju še vedno predstavljajo stroškovno zelo ugoden vir financiranja. Slovenske banke ob velikem obsegu likvidnih sredstev in vlog nebančnega sektorja zaenkrat nimajo potreb po dodatnih virih financiranja ter zato z razmeroma počasnim dvigovanjem depozitnih obrestnih mer še naprej ohranjajo nizke obrestne odhodke.

Slika 2.9: Obrestne mere po državah evrskega območja

Opomba: Na slikah so poleg Slovenije prikazane države, ki so leta 2022 najbolj zvišale obrestne mere za nove vloge gospodinjstev. Podatki na sliki levo ne vključujejo vlog na vpogled.
Vir: ECB (SDW), lastni izračuni.

2.3 Obrestno tveganje

Izpostavljenost bank obrestnemu tveganju se je v drugi polovici leta 2022 nekoliko povečala, s čimer tveganje še naprej ocenjujemo kot povišano, medtem ko prihodnja tendenca ne kaže nadaljnega zviševanja. Banke so ob umirjanju kreditne rasti med naložbami povečale obseg posojil nebančnemu sektorju, še v večji meri pa so povečale obseg najbolj likvidnih naložb. Z nadaljnjim kreditiranjem s pretežno fiksno obrestovanimi posojili se je nekoliko podaljšalo povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer. Med viri financiranja

so se precej povečale obveznosti do nebančnega sektorja, struktura virov financiranja pa se ob tem ni bistveno spremenila. S tem je povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer ostalo nespremenjeno. Vrzal med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se je tako še nekoliko povečala, s čimer se je rahlo povečala tudi izpostavljenost bank obrestnemu tveganju, ki je bilo zaznано kot povišano že v prvi polovici lanskega leta. Obrestne mere za novoodobrena posojila nebančnemu sektorju so se v drugi polovici leta 2022 precej zvišale, medtem ko so se ob veliki likvidnosti v sistemu obrestne mere za nove vezane vloge zvišale le v manjši meri, za vloge na vpogled pa večinoma ohranile pri 0 %.

Obrestna občutljivost in posojila, obrestovana s fiksno obrestno mero

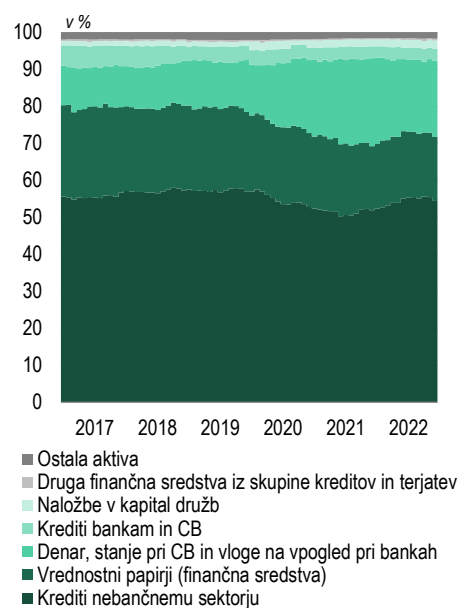
Izpostavljenost bank obrestnemu tveganju se je v drugi polovici leta 2022 ob povečanju deleža posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, nekoliko povečala, obrestno tveganje pa še naprej ocenjujemo kot povišano. V drugi polovici lanskega leta se je obseg posojil nebančnemu sektorju ob rahlem zmanjšanju njihovega deleža med naložbami na 54 % povečal za 1,0 mrd EUR (slika 2.10, levo), k čemur so podobno kot v prvi polovici leta pomembno prispevala novoodobrena posojila s fiksno obrestno mero. Precej, za 1,1 mrd EUR, se je povečal obseg najbolj likvidnih naložb,¹³ s tem pa tudi njihov delež, ki je ob koncu leta znašal 21 %. Medtem se obseg in delež vrednostnih papirjev ob koncu lanskega leta nista bistveno spremenila (17 %), nadaljeval pa se je trend v spremembi njihove strukture glede na vrsto računovodskega izkazovanja in poročanja v skladu z MSRP. Od polovice lanskega leta se je dodatno zmanjšala izpostavljenost bank iz vrednostnih papirjev, merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa, povečala pa njihova izpostavljenost iz dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po odplačni vrednosti.¹⁴ S tem bodo banke za manjši delež vrednostnih papirjev v svojih računovodskih izkazih pripoznavale učinke iz prevrednotenja, ki so ob višjih obrestnih merah negativni, in s tem tudi morebitne negativne učinke na kapital iz tega naslova. Povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer se je v drugi polovici lanskega leta podaljšalo le v manjši meri (slika 2.11, levo), saj je učinek nadaljnega daljšanja obdobja ponovne določitve obrestnih mer posojil večinoma izničil večji obseg najbolj likvidnih naložb in skrajšanje njihovega obdobja ponovne določitve obrestnih mer.

¹³ Denar v blagajni, stanje na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah.

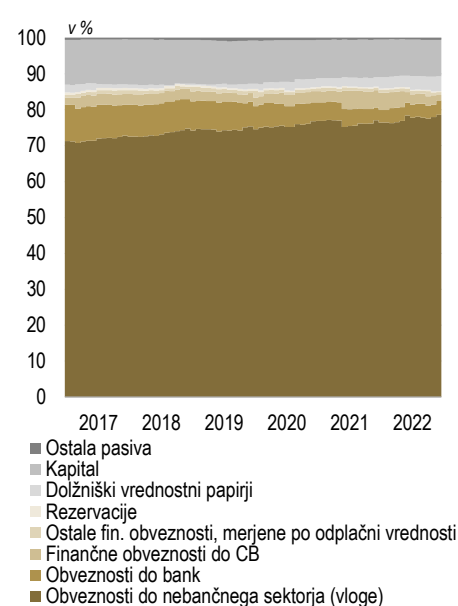
¹⁴ Delež vrednostnih papirjev, merjenih po pošteni vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa, se je do decembra 2022 zmanjšal na 42 % (junija 2022 je znašal 50 %), delež dolžniških vrednostnih papirjev, merjenih po odplačni vrednosti, pa se je povečal na 56 % (junija 2022 je znašal 48 %). Razliko do 100 % so predstavljali vrednostni papirji, merjeni po pošteni vrednosti prek poslovnega izida.

Slika 2.10: **Struktura bilance bančnega sistema**

Struktura naložb

Struktura obveznosti

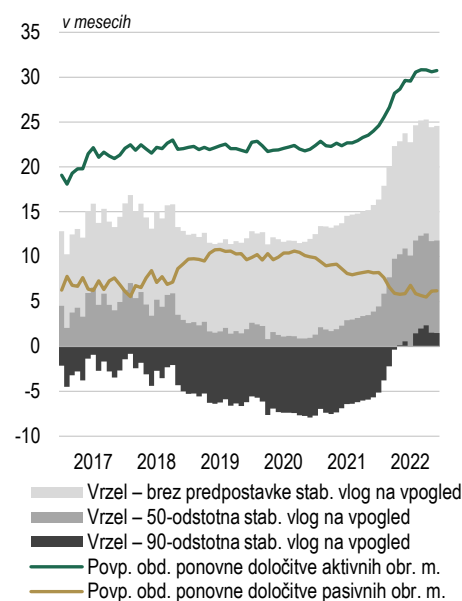
Opomba: CB – centralna banka.
Vir: Banka Slovenije.

V drugi polovici leta 2022 so se precej povečale obveznosti do nebančnega sektorja, pri čemer je delež vlog na vpogled ostal nespremenjen, dodatno pa so se zmanjšale obveznosti do centralne banke. Vloge nebančnega sektorja so se v drugi polovici leta povečale za 2,0 mrd EUR in decembra 2022 predstavljale 79 % vseh obveznosti bančnega sistema (slika 2.10, desno). Od tega so vloge na vpogled ob nadaljnji krepitvi obsega ohranile 84-odstotni delež med vlogami nebančnega sektorja. Ob višjih obrestnih merah se je rahlo povečal delež kratkoročnih vlog, delež dolgoročnih pa se je dodatno zmanjšal.¹⁵ Banke so tudi v drugi polovici leta zmanjšale obveznosti do centralne banke, v podobnem obsegu pa povečale obseg izdanih dolžniških vrednostnih papirjev. Njihova struktura virov financiranja se glede na junij 2022 do konca leta ni bistveno spremenila, povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer pa je ostalo nespremenjeno (slika 2.11, levo). Razlika med povprečnim obdobjem ponovne določitve aktivnih obrestnih mer v primerjavi s pasivnimi se je rahlo povečala, s čimer se je izpostavljenost bank obrestnemu tveganju povečala le manj, tveganje pa je ostalo povišano.

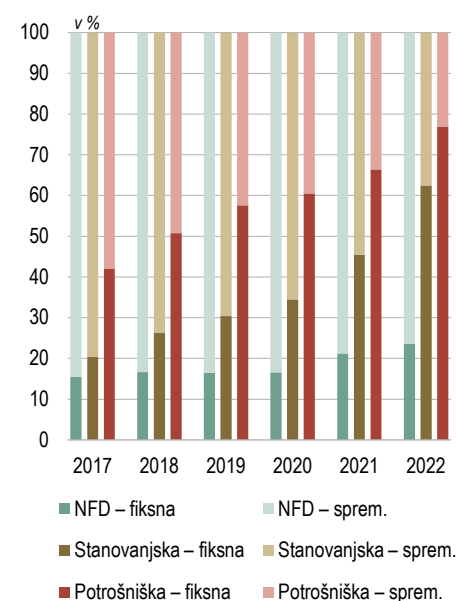
¹⁵ Kratkoročne vloge predstavljajo depozite z ročnostjo do enega leta, medtem ko dolgoročne vloge predstavljajo depozite z ročnostjo nad enim letom.

Slika 2.11: **Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer in posojila po vrsti obrestovanja**

Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer

Struktura posojil po vrsti obrestovanja v stanjih

Opomba: Na sliki levo so pri vrzeli v ponovni določitvi obrestnih mer upoštevani stabilnost vlog na vpogled z različnimi predpostavkami stabilnosti in z razpršitvijo temeljnega dela vlog na vpogled po časovnih intervalih ter varovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti.

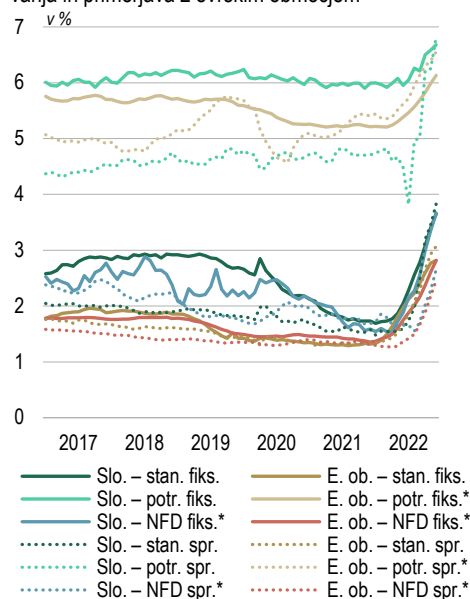
Vir: Banka Slovenije.

Ob umirjanju kreditne aktivnosti se je v drugi polovici leta 2022 delež fiksno obrestovanih posojil v stanju dodatno povečal. Še naprej je tovrstno obrestovanje prevladovalo pri gospodinjstvih, kjer je bilo več kot 90 % vseh novoodobrenih posojil sklenjenih s fiksno obrestno mero. V stanju se je delež fiksno obrestovanih stanovanjskih posojil do decembra 2022 povečal na 62 % (slika 2.11, desno, junija 2022 je znašal 55 %), delež fiksno obrestovanih potrošniških posojil pa na 77 % (junija 2022 je znašal 71 %). Medtem se je delež novoodobrenih fiksno obrestovanih posojil NFD v drugi polovici lanskega leta zmanjšal, obrnil pa se je tudi trend povečevanja deleža fiksno obrestovanih posojil v stanju. Njihov delež se je do konca leta zmanjšal na 24 % (junija 2022 je znašal 26 %).

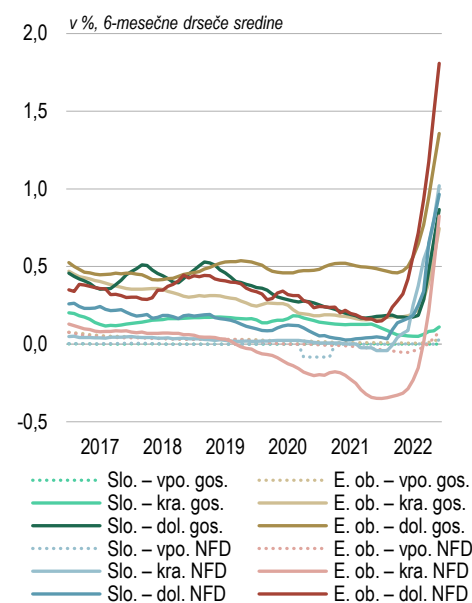
Obrestne mere za novoodobrena posojila nebančnemu sektorju so se v drugi polovici leta 2022 precej zvišale. Z zgodovinsko najnižjih ravni so se nekoliko pozneje kot v povprečju evrskega območja začele zviševati v prvi polovici leta, trend zviševanja pa se je nadaljeval tudi v drugi polovici leta (slika 2.12, levo). Do konca leta so se pogoji financiranja nebančnega sektorja v primerjavi s preteklimi nekaj leti močno zaostрили, vendar so bile ob vztrajanju visoke inflacije realne obrestne mere še naprej negativne. Povprečne obrestne mere za posojila gospodinjstvom so se znatno zvišale, pri čemer so ob hitrem zviševanju spremenljive do decembra presegle fiksne. Povprečna fiksna pogodbeni obrestna mera za novoodobrena stanovanjska posojila je decembra znašala 3,7 % (junija 2,1 %), spremenljiva 3,8 % (junija 1,6 %), medtem ko je fiksna za potrošniška znašala 6,7 % (junija 6,0 %), spremenljiva pa 6,8 % (junija 4,5 %). Tudi obrestne mere za novoodobrena posojila NFD, pri katerih prevladuje spremenljivo obrestovanje, so se zvišale. Povprečna spremenljiva pogodbeni obrestna mera za novoodobrena posojila NFD je decembra znašala 3,7 %, (junija 1,6 %), fiksna pa 4,2 % (junija 2,3 %).

Slika 2.12: Obrestne mere

Povprečne pogodbeni obrestne mere za novoodobrena posojila gospodinjstvom in NFD po vrsti obrestovanja in primerjava z evrskim območjem

Povprečne obrestne mere za nove vloge gospodinjstev in NFD po ročnosti in primerjava z evrskim območjem

Opomba: Na sliki levo so pri spremenljivi obrestni meri upoštevana posojila, ki so sklenjena s spremenljivo obrestno mero (z EURIBOR-jem) ali s fiksno obrestno mero za obdobje, krajše od enega leta (tudi če je za celotno obdobje zapadlosti posla), pri fiksni obrestni meri pa so upoštevana posojila, ki so sklenjena s fiksno obrestno mero za obdobje, daljše od enega leta. V legendi so z zvezdico (*) označene serije, ki so predstavljene kot 6-mesečne drseče sredine.

Vir: Banka Slovenije, ECB SDW.

Obrestne mere za nove vloge nebančnega sektorja so se v drugi polovici leta 2022 nekoliko zvišale, pri čemer so se za vloge na vpogled večinoma ohranile pri 0 %. Vidno so se zvišale predvsem obrestne mere za dolgoročne vloge, pri NFD pa tudi za kratkoročne (slika 2.12, desno).¹⁶ V državah z manjšo presežno likvidnostjo in večjo odvisnostjo od dražjih grosističnih virov financiranja se obrestne mere za vloge zvišujejo hitreje. To se lahko v prihodnje potencialno odrazi tudi v slovenskem

¹⁶ Povprečne obrestne mere za nove dolgoročne vloge gospodinjstev so decembra 2022 dosegle 1,4 % (junija so znašale 0,2 %). Za kratkoročne vloge so decembra dosegle 0,2 % (junija so znašale 0,0 %). Vloge na vpogled so se ohranile pri 0,0 %. Pri NFD so se za dolgoročne vloge zvišale na 1,1 % (junija so znašale 0,1 %). Za kratkoročne vloge so se zvišale na 1,3 % (junija so znašale 0,0 %). Z 0,2 % so bile višje za vloge na vpogled (junija so znašale 0,0 %).

bančnem sistemu prek višjih obrestnih mer odvisnih družb in podružnic bank iz teh držav.

Okvir 1: Predstavitev zakonodajnih sprememb za področje obrestnega tveganja v netrgovalni knjigi

Kot nadgradnja zakonodajnih sprememb, ki jih je prinesla direktiva CRD v delu obrestnega tveganja v bančni knjigi (IRRBB), so bili oktobra 2022 na spletni strani EBA objavljeni trije regulativni produkti, in sicer Smernice o upravljanju IRRBB in dva osnutka regulativnih tehničnih standardov (RTS za nadzorniški test odstopanja in RTS o (poenostavljeni) standardizirani metodologiji). Namen navedenih sprememb je harmonizirati izračun IRRBB, kadar notranji sistemi za merjenje slednjega niso zadovoljivi, in izboljšati prepoznavanje institucij, čezmerno izpostavljenih temu tveganju.

Vsi trije produkti z vidika vsebine večinoma ohranjajo kontinuiteto s trenutno veljavnimi smernicami iz leta 2018. Ohranjajo se splošne zahteve glede odgovornosti upravljalnega organa za razumevanje narave in obsega izpostavljenosti IRRBB, posledic sprejete nagnjenosti k IRRBB in odločitev glede varovanja obrestnega tveganja. Ostajajo tudi zahteve za notranje kontrole, katerih namen je ugotavljanje skladnosti s politikami in oblikovanimi procesi za upravljanje IRRBB, ter zahteva za redno ocenjevanje vpliva vedenjskih in modelskih predpostavk, uporabljenih pri oceni IRRBB. Prav tako se ohranjajo poročevalske zahteve v zvezi z rezultati nadzorniških testov odstopanja, ki jih banke enkrat letno oziroma vsakokrat, ko so preseženi pragovi, poročajo pristojnim organom. Nespremenjene so zahtevana vsebina in pogostost notranjega poročanja, namenjenega upravljalnemu organu, ter tudi zahteve glede upravljanja modelov za merjenje IRRBB.

Dodatno produkti EBA z vpeljavo standardizirane metodologije kot alternative za notranje sisteme in dodatnega nadzorniškega testa odstopanja, ki meri obrestno občutljivost prek učinka na neto obrestne prihodke, vpeljujejo tudi nove elemente, ki bodo harmonizirali izračun IRRBB oziroma omogočili prepoznavanje čezmerne izpostavljenosti obrestnemu tveganju tudi pri bankah, katerih poslovna uspešnost je pomembneje občutljiva na spremembe neto obrestnih prihodkov in tudi na spremembe poštenih vrednosti obrestno občutljivih postavk. Z možnostjo uporabe poenostavljene standardizirane metodologije, oblikovane za majhne in nekompleksne banke, se zagotavlja načelo sorazmernosti, vendar ob diskreciji pristojnega organa, da lahko zahteva uporabo standardizirane metodologije, če oceni, da s poenostavljeno standardizirano metodologijo ni mogoče zadovoljivo oceniti IRRBB.

Za uporabo standardizirane metodologije se bodo lahko banke odločale same, lahko pa bodo njeno uporabo zahtevali tudi pristojni organi, in sicer na podlagi ocene, da notranji sistemi, ki so jih razvile banke same, niso zadovoljivi. Zaradi poenotenja so v Smernice o upravljanju IRRBB vključeni primeri opisov nezadovoljivih notranjih sistemov, katerih pomanjkljivost so med drugim nepopoln zajem različnih podzvrsti obrestnega tveganja, pomanjkljiv nabor metod za merjenje IRRBB in odsotnost testiranja ključnih predpostavk modelov.

Pomembna novost je tudi že omenjeni nadzorniški test odstopanja z vidika neto obrestnih prihodkov. Pozornost pristojnega organa se pričakuje v primeru, ko je padec neto obrestnih prihodkov višji od 2,5 % temeljnega kapitala banke. Natančneje so določena tudi pravila modeliranja vlog, ki nimajo pogodbeno določene zapadlosti.

V okviru nas zanima učinek dviga obrestnih mer z vidika podjetij, zato simuliramo oceno učinka dviga na poslovanje podjetij v letu 2022. Ob tem predpostavimo, da bi do celotnega dviga obrestnih mer v letu 2022 prišlo že v začetku leta oziroma ob datumu prve naslednje spremembe OM, in ne postopoma kot so se obrestne mere dejansko dvigovale. V letu 2022 predpostavimo tehtani dvig obrestnih mer Euribor v višini 2,9 odstotne točke. Učinek dviga OM smo računali na 7,3 mrd EUR obrestno občutljivega portfelja¹⁷ kreditnih poslov donosnih bilančnih izpostavljenosti po definiciji EBA po stanju ob koncu leta 2021.¹⁸ Učinke smo računali na ravni posameznih pogodb, ob tem smo upoštevali vrsto amortizacije, datum ponovne določitve obrestne mere (v nadaljevanju: »reprice«), zapadanje, pogostost poplačil in učinek obrestnih zamenjav (IRS¹⁹).

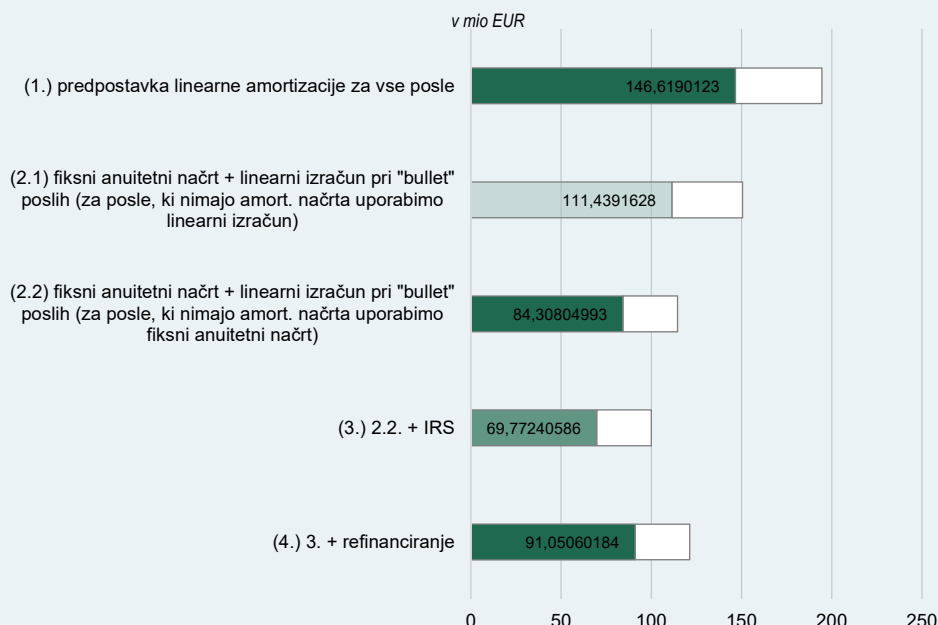
Skupno smo ob zgornji predpostavki takojšnjega dviga obrestnih mer ocenili za približno 70 mio EUR učinkov dviga obrestnih mer na obstoječem portfelju v letu 2022. Če k temu dodamo še refinanciranje kratkoročnih poslov, ki so v letu 2022 zapadli, je treba oceno povišati za približno 21 mio EUR, kar skupaj znaša 91 mio EUR (slika 2.13). Če pri osnovnem izračunu ne bi upoštevali ugodnega učinka zamika pri ponovni določitvi obrestne mere (»reprice«), bi k ocenjenemu učinku dodali še približno 30 mio EUR, kar je prikazano v neobarvanem delu stolpcev. Z upoštevanjem vseh navedenih učinkov ocenjujemo, da so se odhodki podjetij iz najetih posojil na letni ravni povečali za 121 mio EUR. Dejanski učinek v letu 2022 je precej manjši, saj so se obrestne mere začele dvigovati šele v drugi polovici leta. Treba je dodati, da pri tem mitigacijski učinek IRS znaša približno 15 mio EUR.

¹⁷ Kot obrestno občutljive posle smo opredelili posle z variabilno obrestno mero ne glede na njihovo zapadlost in tiste kratkoročne posle s fiksno obrestno mero, ki so v letu 2022 zapadli. Kratkoročne zapadle posle vključimo z vidika refinanciranja obstoječih poslov, saj predpostavimo, da so to posli, ki se večinoma obnavljajo. Dejansko gre tu za veliko revolving in okvirnih kreditov.

¹⁸ Glede na začetni portfelj razvrščenih terjatev podjetij v višini 15,2 mrd EUR se portfelj po upoštevanju omenjenih omejitev precej zniža. Že ko se omejimo samo na bilančne kreditne izpostavljenosti, se zniža na 9,2 mrd EUR. Za približno 0,3 mrd EUR se zniža, ko portfelj omejimo samo na donosne izpostavljenosti, preostalo znižanje pa je posledica omejitev na obrestno občutljiv portfelj.

¹⁹ Upošteevamo vidik varovanja podjetij pred dvigi OM ob upoštevanju dodatnih omejitev in predpostavk, ki izhajajo iz omejitev v podatkih in dejstva, da IRS ni nujno sklenjen za varovanje točno določenega kredita po istem amortizacijskem načrtu in pri isti banki.

Slika 2.13: Dekompozicija simulacije dviga obrestnih mer na povečanje odhodkov podjetij iz naslova najetih posojil

Opomba: Pri izračunu vseh učinkov smo predpostavili, da pride do dviga obrestnih mer že takoj na začetku leta, s čimer so dejanski učinki v letu 2022 precejšeni. Datum za »reprice« obrestnih mer je upoštevan. Desni neobarvani del stolpcev predstavlja oceno učinkov ob izločitvi ugodnega vpliva za »reprice« obrestnih mer. Imamo približno 3,3 mrd EUR portfelja, za katerega vrsta amortizacijskega načrta ni poročana oz. spada v kategorijo »drugo«. Za ta del predpostavimo, da gre za odplačevanje v skladu s fiksnim anuitetnim amortizacijskim načrtom. S svetlo zeleno barvo je prikazan še učinek uporabe drugačne predpostavke izračuna amortizacijskega načrta pri teh (namesto anuitetnega predpostavimo linearen izračun). V tem primeru bi bil učinek dodatnih 27 mio EUR. Vir: Banka Slovenije, lastni preračuni.

V nadaljevanju nas zanima prenos ocenjenih dodatnih odhodkov iz najetih posojil zaradi dviga obrestnih mer na računovodske izkaze podjetij, pri čemer zdaj analiziramo 8,9 mrd EUR portfelja bilančnih izpostavljenosti plačnikov, ki imajo izpolnjene računovodske izkaze po stanju 31. decembra 2021. Upoštevamo celoletni učinek dviga obrestnih mer v višini 121 mio EUR. Osredotočimo se na panoge, v katerih so kot tvegana podjetja identificirana tista, pri katerih njihov denarni tok ali kratkoročna sredstva po odštetu dodatnih odhodkov iz najetih posojil zaradi dviga OM postanejo negativna. V tem okvirju nas zanima denarni tok po definiciji EBITDA, ki mu prištejemo še finančne in druge prihodke in odhodke, ne pa tudi odpisov vrednosti in davkov.²⁰

Izpostavljenost bank do najbolj tveganih podjetij oziroma panog, kot je opredeljeno zgoraj, znaša 58 mio EUR. Ob tem nismo upoštevali kreditov za namen investicij v osnovna sredstva.²¹ Te izpostavljenosti predstavljajo približno 0,6 % celotne bilančne izpostavljenosti podjetij po stanju konec leta 2021.

Nadalje nas zanima tudi vpliv na likvidnost.²² Ob tem predpostavljamo, da imajo podjetja težave, če kratkoročna sredstva ne zadoščajo za pokritje dodatnih odhodkov zaradi dviga obrestnih mer. Bilančna izpostavljenost do tako identificiranih podjetij znaša 102 mio EUR, kar predstavlja okoli 1,1 % celotne bilančne izpostavljenosti podjetij.

²⁰ Analiziran portfelj še malenkost znižamo, saj v prikazih ne upoštevamo podjetij, ki imajo že po stanju 31. decembra 2021 negativen denarni tok.

²¹ Te posle izločimo, saj npr. gradbeni investitorji med gradnjo nepremičnin podjetja dejansko nimajo poslovnih prihodkov, zato takoj prebijajo mejo nenegativnega denarnega toka. Slovenski računovodski standardi omogočajo, da se stroški v fazi gradnje pripoznajo v zalogah. Učinek je precejšen, saj banke v to postavko ne poročajo le o namenih gradnje. Učinek je prav tako odvisen od tega, kako podjetje aplicira standarde in ali so nepremičnine še v gradnji ali pa so na datum izdelave analize že v uporabi, kredit pa se še poplačuje. Slika 7.5 prikazuje »tvegane« izpostavljenosti po panogah z vidika analize denarnega toka. Zanima nas prikaz temno zelenih stolpcev in temno zlate pike, saj se pri teh prikazih omejimo samo na kreditne posle, ki niso bili sklenjeni za namen investiranja v osnovna sredstva.

²² V tem primeru upoštevamo tudi posle z namenom investicij v osnovna sredstva.

V analizi smo se osredotočili na ocene dviga obrestnih mer na obstoječem portfelju podjetij pri slovenskih bankah. Realizirani obrestni prihodki bank iz izpostavljenosti do podjetij niso le seštevek obrestnih prihodkov na obstoječih poslih in refinanciranih poslih, kar je predmet te analize, temveč je treba upoštevati tudi nove posle in prenose obrestno občutljivih zunajbilančnih poslov med bilančne izpostavljenosti. V analizi ta dva vidika nista upoštevana. Poleg tega v analizi ne upoštevamo finančnih obveznosti, ki jih imajo podjetja do tujih bank, družb v skupini in drugih družb. Na podlagi analize podatkov Ajpesa je vsota vseh finančnih obveznosti, ki jih imajo podjetja, analizirana v tem okvirju, približno 20 mrd EUR, kar je več kot vrednost analiziranega portfelja pri slovenskih bankah (treba je upoštevati, da vse te finančne obveznosti niso obrestno občutljive). Pri interpretaciji učinkov lahko pričakujemo, da se bodo podjetja odzvala na dodatne odhodke zaradi dviga obrestnih mer in prilagodila poslovanje in računovodske izkaze. Poleg tega bo končna neto realizacija učinka odvisna tudi od sposobnosti podjetij, da dodatne odhodke prek končnih cen prevalijo na kupce, hkrati pa se bodo višje ravni obrestnih mer potencialno povišale tudi za obrestovana finančna sredstva podjetij. Negativen dejavnik je lahko morebitno poslabšanje finančnih rezultatov podjetij zaradi drugih povišanih tveganj (npr. stroški energentov, inflacija, umirjanje gospodarske rasti), zaradi česar lahko bistveno več podjetij prebije mejo negativnega denarnega toka oziroma kratkoročnih sredstev.

2.4 Kreditno tveganje

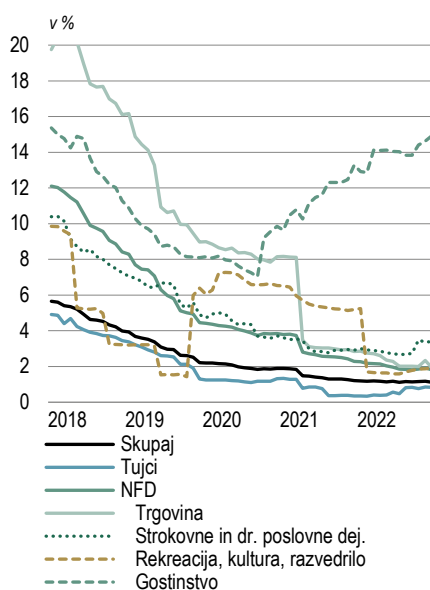
Ob nadaljevanju negotovosti v mednarodnem okolju in pričakovani šibkejši gospodarski rasti v letu 2023 ohranjamo oceno kreditnega tveganja na povišani ravni z nespremenjeno tendenco v prihodnje. K povišani oceni tveganja prispeva tudi negativen vpliv višjih obrestnih mer na vzdržnost dolga dolžnikov tako v sektorju NFD kot v sektorju prebivalstva. Kazalniki kakovosti kreditnega portfelja so bili sicer večino leta 2022 ugodni, v zadnjih mesecih pa so se kazali znaki poslabševanja v posameznih manjših delih portfelja. Deleži NPE so v zadnjih mesecih leta naraščali v dejavnostih, ki so med pandemijo utrpeli največje posledice. Med bolj tveganimi portfelji se pojavljajo predelovalne dejavnosti, ki so večinoma odvisne od umirjajočega tujega povpraševanja ter hkrati bolj občutljive za porast cen energentov in drugih stroškov.

Nedonosne izpostavljenosti bank

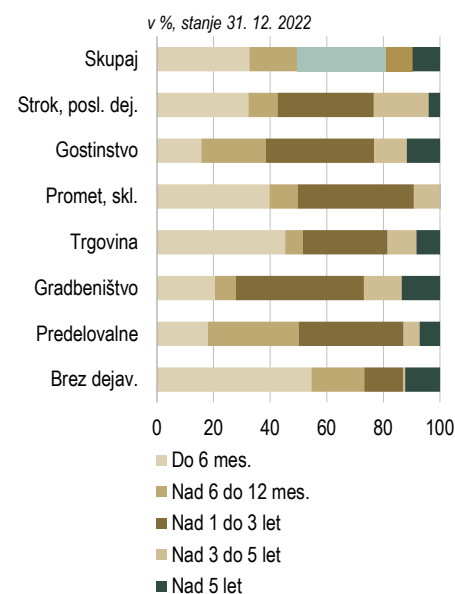
Deleži NPE so se v celotni drugi polovici leta ohranjali na zgodovinsko najnižji ravni 1,1 %. Deleži so bili majhni in stabilni v vseh večjih delih portfelja. V največjih skupinah komitentov, NFD in prebivalstvu, so se ustavili pri 1,8 % in 1,7 % (slika 2.14, levo).

Slika 2.14: **Deleži NPE**

NPE v izbranih delih portfelja

NPE po trajanju statusa nedonosnosti

Opomba: Podatki na sliki desno vključujejo vse komitente, za katere so podatki razpoložljivi na ravni pogodbe; fizične osebe niso zajete. Zaradi teh omejitev je členitev po trajanju NPE prikazana za 422 mio EUR od skupaj 628 mio EUR NPE po stanju konec leta 2022. V stolpcu »brez dejavnosti« so tujci.

Vir: Banka Slovenije.

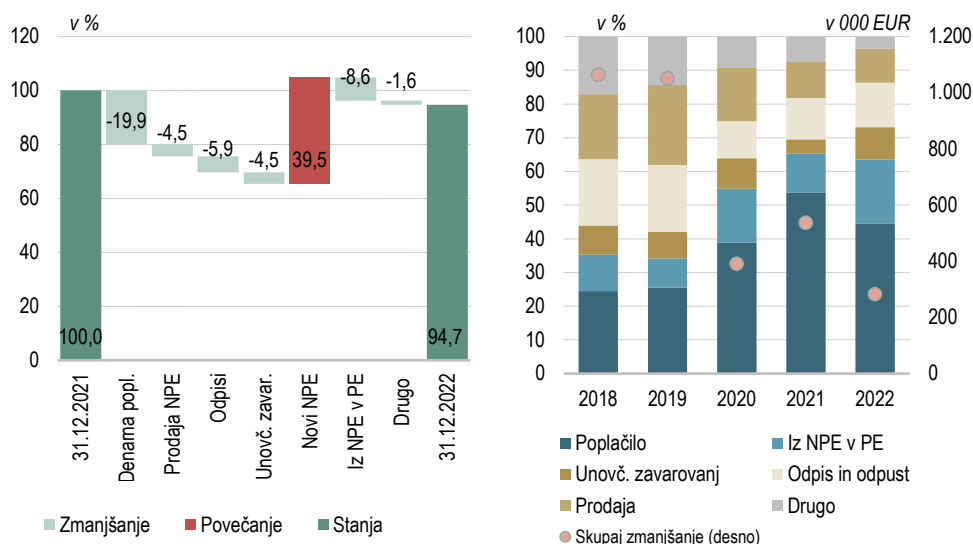
V dejavnostih, ki so med pandemijo utrpely največje posledice, se je kakovost portfelja dodatno poslabšala. V gostinstvu se je nadaljevalo med pandemijo začeto naraščanje NPE, pri čemer je delež do konca leta 2022 dosegel 14,9 %. Na ta porast je v letu 2022 bolj kot sprememba obsega NPE vplivalo zmanjševanje izpostavljenosti bank do gostinskih podjetij. Ob tem je kar dve tretjini NPE v gostinstvu v podjetjih, ki jim je bil med pandemijo odobren odlog odplačil dolga. Ohranjanje obsega NPE na nespremenjeni ravni kaže, da si gostinska podjetja še niso opomogla od posledic dveh letnih omejitev poslovanja med pandemijo. V zadnjem četrtletju leta se je poslabšala tudi kakovost portfelja v strokovnih in drugih poslovnih dejavnostih ter dejavnostih rekreacije, kulture in razvedrila, oboje pri precej manjših deležih NPE kot v gostinstvu. Obseg NPE je v navedenih treh skupinah dejavnosti konec leta 2022 predstavljal 41,1 % vseh NPE v sektorju NFD, medtem ko je bil ta delež pred pandemijo bistveno manjši, 17,8 %. Ob tem so te dejavnosti v izpostavljenosti bank do NFD predstavljale bistveno manjši delež, decembra 2022 le 11,7 %, v celotnem portfelju bank pa 3,5 %.

V strukturi NPE glede na njihovo trajanje prevladujejo tisti, ki so nastali med pandemijo ali pozneje (slika 2.14, desno). Trend zmanjševanja NPE traja neprekinjeno od leta 2014, delež NPE, nastalih do vključno leta 2014, pa se je zmanjšal na 3,5 % oziroma 15 mio EUR (od skupaj 422 mio EUR, za katere so na razpolago podatki o trajanju statusa nedonosnosti). Približno tretjina obstoječih NPE je nastala v letih največjih omejitev poslovanja zaradi pandemije (2020 in 2021), medtem ko polovica obsega NPE izvira iz leta 2022, večinoma iz druge polovice leta. Iz redne letne ankete bank o NPE izhaja, da so novonastali NPE v letu 2022 dosegli skoraj 40 % obsega NPE s konca leta 2021 (slika 2.15, levo), vendar je bil zaradi sprotnega zmanjševanja tako starih kot novih NPE obseg NPE ob koncu leta 2022 manjši kot na začetku.

Slika 2.15: Zmanjševanje NPE po anketi bank

Načini zmanjševanja in spremembe NPE v letu 2022

Struktura zmanjševanja NPE

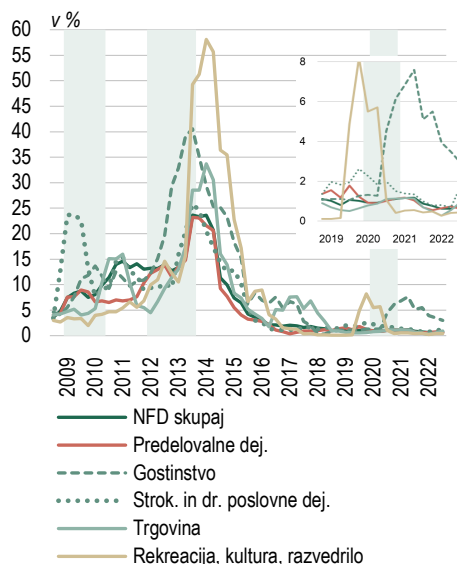
Opomba: Na sliki desno so prikazani načini zmanjševanja NPE brez upoštevanja porasta NPE v posameznem letu (rdeč stolpec na sliki levo). Številke pomenijo razmerje med posameznimi načinom zmanjšanja in začetnim stanjem NPE s konca leta 2011. Vir: Redna anketa bank, Banka Slovenije.

Zmanjševanje NPE je bilo lani bolj posledica izboljšanega finančnega položaja dolžnikov in manj ukrepov bank za njihovo zmanjševanje. Poplačila dolgov so k zmanjšanju NPE v letu 2022 prispevala kar 44 % (slika 2.15, desno), prehodi neplačnikov med plačnike pa nadaljnjih 19 %. V sektorju NFD je bil prispevek poplačil močno povečan v letu 2021 (slika 7.8 v prilogi, desno), kar sovпада z visoko gospodarsko rastjo v tem letu, pri prebivalstvu pa se je delež poplačil povečeval tudi v letu 2022. Za prebivalstvo je značilen tudi bistveno večji delež zmanjševanja NPE s prehajanjem neplačnikov med plačnike (slika 7.9 v prilogi, desno), kar kaže, da slovensko prebivalstvo večinoma uspe prebroditi obdobja zmanjšane plačilne sposobnosti. Kljub temu so v preteklih letih banke kar četrtino zmanjšanja NPE pri prebivalstvu dosegle z odpisi in prodajami NPE. Pri tem izstopa leto 2020, v katerem je ta delež dosegel kar 36 % celoletnega zmanjšanja NPE.

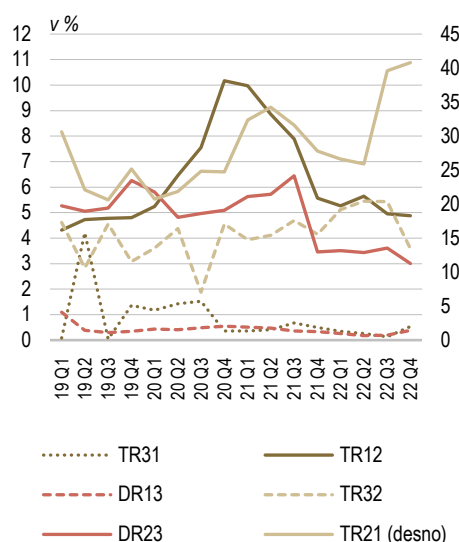
Stopnje prehodov plačnikov med neplačnike se ohranjajo na nizkih ravneh, z izjemo najranljivejših dejavnosti iz obdobja pandemije. Enoletne stopnje prehodov plačnikov med neplačnike so v zadnjem četrtletju leta 2022 za sektor NFD znašale 0,7 %, celo manj kot v letih pred pandemijo (slika 2.16, levo). Med dejavnostmi ostaja stopnja prehodov najvišja v gostinstvu, vendar se je v primerjavi z leti pandemije bistveno upočasnila. Podobno kot pri deležu NPE se je stopnja neplačil v zadnjih mesecih leta začela povečevati v strokovnih in drugih poslovnih dejavnostih, pa tudi v trgovini. Še vedno so stopnje prehodov v teh dveh dejavnostih, tako kot v večini drugih, na ravni nizkega petletnega povprečja. V energetsko intenzivnejših dejavnostih v zadnjem obdobju ni mogoče opaziti povečanega prehoda med neplačnike.

Slika 2.16: **Kreditni parametri**

Stopnje neplačila po dejavnosti NFD

Stopnje prehodov med skupinami kreditnega tveganja za NFD

Opomba: Na sliki levo so prikazane enoletne, z izpostavljenostjo tehtane stopnje prehodov plačnikov med neplačnike (angl. Default Rate, DR), po 178. členu CRR. Osenčena zelena območja predstavljajo obdobja negativne gospodarske rasti. Na sliki desno oznake TR v legendi označujejo stopnje prehoda (angl. Transition Rate) med skupinami kreditnega tveganja 1 in 2 v skladu z MSRP 9 oziroma v ti dve skupini iz skupine 3, DR pa pri prehodu v skupino 3. Pri izračunu stopenj prehodov izpostavljenosti je enota opazovanja poslovna banka-pogodba-datum. Vključene so vse izpostavljenosti, umerjene po odplačni vrednosti, ki so obstajale na začetku opazovanega obdobja in so zanje poročane skupine kreditnega tveganja. Upoštevan je zadnji razpoložljivi podatek za to pogodbo znotraj leta.

Vir: Banka Slovenije.

Skupine kreditnega tveganja

Drugi kazalnik kakovosti portfelja, to je delež izpostavljenosti v skupini s povečanim kreditnim tveganjem, se je v zadnjih dveh mesecih leta povečal v vseh skupinah komitentov, kljub temu pa ostal pod ravno s konca leta 2021 (slika 2.16, levo). Delež skupine s povečanim kreditnim tveganjem (skupina 2) je pred tem večino leta 2022 upadal. Stopnja prehoda iz skupine 1 (z najmanjšim kreditnim tveganjem) v skupino 2 se je med letom opazno zmanjšala (slika 2.17, desno), v obratni smeri pa povečala. Ocenjujemo, da so banke te izpostavljenosti prerazporejale zaradi ugodnega gospodarskega okolja in se je izkazalo, da so k razporejanju v skupino 2 med pandemijo pristopile zelo konservativno. Drugače kot v Sloveniji so banke v državah evrskega območja že z zadnjim četrtletjem 2021 začele povečevati delež skupine 2 in ga do konca leta 2022 dvignile za 0,7 odstotne točke na 9,4 % (slika 2.17, desno), medtem ko se je v istem obdobju ta delež v Sloveniji zmanjšal za 0,3 odstotne točke na 5,1 %.

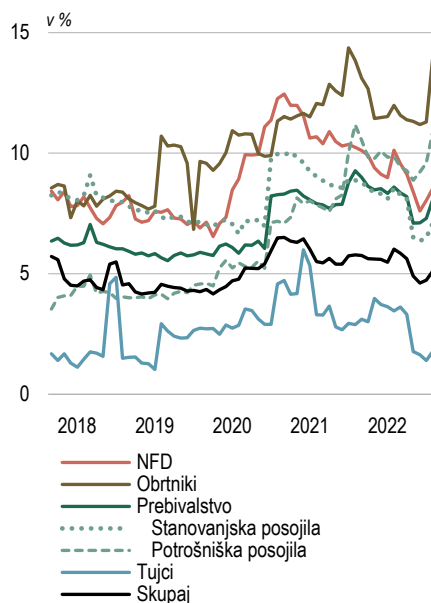
Povečano prerazvrščanje v zadnjih mesecih leta je delno sezonske narave, vendar je temu verjetno botrovalo tudi tekoče in napovedano ohlajanje gospodarske aktivnosti ob povečanih negotovostih, povezanih z vojno v Ukrajini, inflacijo in posledično povečanim bremenom servisiranja dolgov. Kljub temu porastu je bil ob koncu leta 2022 delež skupine 2 v vseh glavnih skupinah komitentov manjši kot leto prej: v sektorju NFD je znašal 8,5 %, za 1,7 odstotne točke manj, pri potrošniških posojilih 10,9 %, za 0,3 odstotne točke manj, in pri stanovanjskih posojilih 7,1 %, za 1,8 odstotne točke manj.

Predelovalne dejavnosti izstopajo po največjem povečanju deleža skupine 2 v zadnjih mesecih leta in tudi po nadpovprečno visoki ravni tega kazalnika. Delež skupine 2 se je v zadnjem četrtletju povečal za 2,7 odstotne točke na 12,8 % (slika 7.7

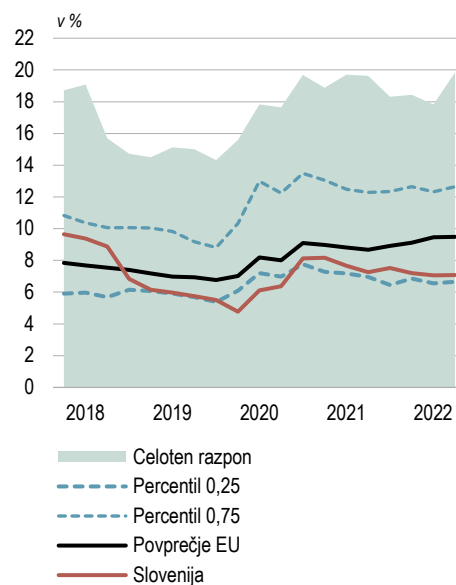
v prilogi). Na povečano kreditno tveganje v predelovalnih dejavnostih kaže več dejavnikov. Kazalniki zaupanja so se v zadnjem obdobju poslabšali, predvsem v povezavi z nezadostnim tekočim in pričakovanim šibkim tujim povpraševanjem, od katerega so te dejavnosti odvisne bolj kot drugi deli gospodarstva. Padec dodane vrednosti v teh dejavnostih je bil v zadnjem četrtletju leta razmeroma velik (6,3 % medletno), v predelovalnih dejavnostih pa je osredotočeno veliko energetske nadpovprečno odvisnih podjetij. V nekoliko ugodnejšem položaju so dejavnosti, ki večji del prihodkov ustvarijo na domačem trgu, kjer so obeti glede povpraševanja ugodnejši.

Slika 2.17: **Delež izpostavljenosti v skupini 2 po MSRP 9**

Delež S2 za izbrane skupine komitentov

Distribucija deležev S2 v EU

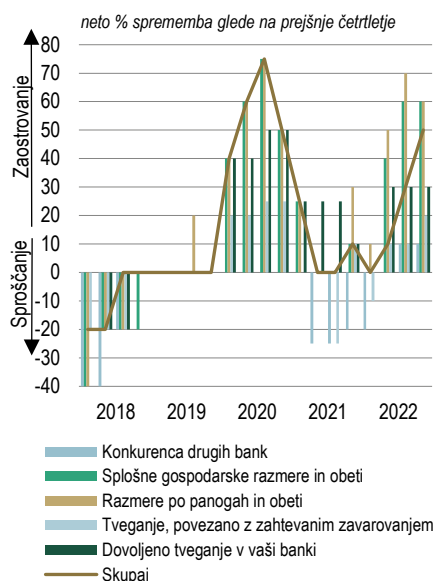
Vir: Banka Slovenije, ECB.

Kreditni standardi bank

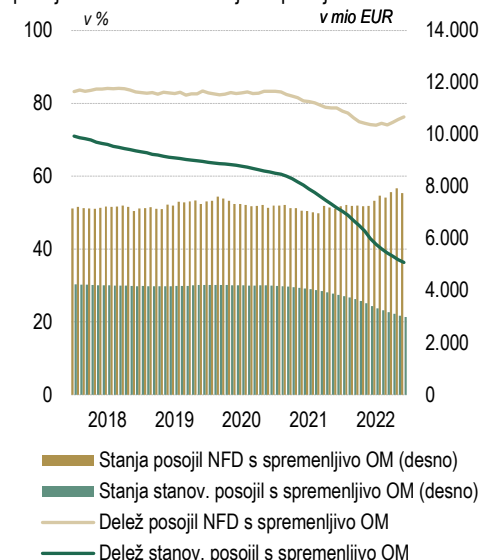
Banke so v letu 2022 zaostrovale kreditne standarde za posojila komitentom. Po anketi BLS je število bank, ki so zaostrovale kreditne standarde, med letom naraščalo (slika 2.18, levo). Kot najpomembnejši dejavniki zaostrovanja kreditnih standardov za posojila podjetjem izstopajo splošne gospodarske razmere ter dodatno še razmere in obeti po posameznih panogah. Te dejavnike so, sicer manj, banke navajale tudi pri kreditnih standardih za prebivalstvo, kjer se bolj pojavlja dejavnik konkurence drugih bank. Med posojilnimi pogoji, ki se prav tako zaostčujejo, izstopajo pri vseh vrstah posojil povečane marže in le v manjši meri drugi pogoji. Velik delež bank, kar 60 %, pričakuje nadaljnje zaostrovanje kreditnih standardov za podjetja tudi v prvem letošnjem četrtletju, bistveno manjši delež bank (10 %) pa pri potrošniških posojilih.

Slika 2.18: Kreditni standardi in posojila z variabilno obrestno mero

Kreditni standardi za posojila podjetjem

Obseg in delež posojil z variabilno obrestno mero pri posojilih NFD in stanovanjskih posojilih

Vir: Banka Slovenije.

Naraščajoče obrestne mere, skupaj z rastjo stroškov, so pomemben dejavnik povečanja kreditnega tveganja, še zlasti v sektorju NFD²³. Tri četrtine stanja dolga NFD pri bankah je vezanih na spremenljivo obrestno mero. Obrestne mere za stanja najetih posojil NFD s spremenljivo obrestno mero so se v drugi polovici leta povečale za 1,7 odstotne točke, v istem obdobju so se tudi stanja teh posojil povečala za 7,7 % (slika 2.18, desno). Pri prebivalstvu je stanje ugodnejše, saj je večina preostalega dolga sklenjenega s fiksno obrestno mero (konec leta 62 % pri stanovanjskih in 77 % pri potrošniških posojilih), dolg s spremenljivo obrestno mero pa se hitro zmanjšuje. Kljub temu bo lahko servisiranje dolga večje breme za kreditodjemalca tudi v sektorju prebivalstva, ne le v delu, ki se je zadolževal po spremenljivi obrestni meri, temveč v vseh segmentih, v katerih prejemi ne sledijo naraščajočim življenjskim stroškom.

Pokritost z oslabitvami in rezervacijami

Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami se je v drugi polovici leta poslabševala, vendar ostala visoka. Stopnja pokritosti na nedonosnem delu portfelja se je z najvišje dosežene vrednosti v juniju, 60,2 %, v naslednjih mesecih zniževala do ravni 56,0 % konec leta 2022 (slika 2.19, levo). K zmanjšanju pokritosti sta v tem obdobju ključno prispevali dinamika NPE ter oslabitev pri izpostavljenosti do Rusije, Ukrajine in Belorusije.²⁴ Brez sektorja tujcev je pokritost preostalega portfelja bank v decembru znašala 59,1 %, kar predstavlja porast za 3,0 odstotne točke v primerjavi s koncem leta 2021. V drugih skupinah komitentov je pokritost NPE z oslabitvami v lanskem letu naraščala, večja je bila tako v primerjavi s koncem leta 2021 kot tudi v primerjavi z obdobjem pred pandemijo.

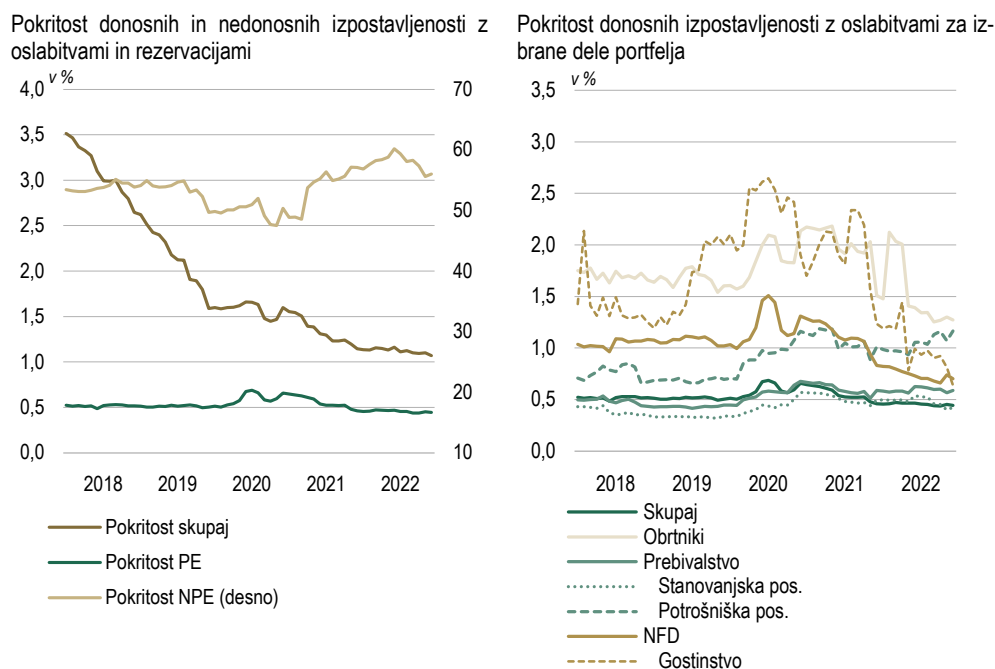
Pokritost donosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami se je čez leto še nekoliko zmanjšala. Prerazporejanje izpostavljenosti iz skupine 2 v skupino 1 ima za posledico sproščanje dela oslabitev zanje in padanje stopnje pokritosti celotnih do-

²³ V poglavju o NFD je več napisano o vzdržnosti dolga, ki je odvisen tudi od drugih dejavnikov, ne le povečanih obrestnih mer.

²⁴ Večina izpostavljenosti do Rusije, Ukrajine in Belorusije je bila v letu 2022 prestavljena med NPE, med njimi so tudi take, ki imajo visoko pokritost z zavarovanji (jamstvom države) in posledično manjšo pokritost z oslabitvami.

nosnih izpostavljenosti. To je še zlasti izrazito v dejavnosti gostinstva, kjer je bilo letošnje zmanjševanje skupine 2 najizrazitejše, ter nekoliko manj v dejavnostih rekreacije, kulture in razvedrila s podobno dinamiko zmanjševanja deleža skupine 2 (slika 2.19, desno). Potrošniška posojila so eden redkih portfeljev, pri katerem se od junija naprej pokritost donosnega dela portfelja z oslabitvami povečuje. Do konca leta je ta pokritost dosegla 1,2 % in se s tem ponovno vrnila na najvišjo doseženo raven iz začetka leta 2021.²⁵ Hkrati je pokritost donosnih potrošniških posojil med najvišjimi v primerjavi z drugimi deli portfelja.

Slika 2.19: **Pokritost z oslabitvami in rezervacijami**

Vir: Banka Slovenije.

2.5 Dohodkovno tveganje

Dohodkovno tveganje v bančnem sistemu smo v drugi polovici leta 2022 znižali na zmerno, s tendenco nadaljnjega znižanja v prihodnje. Ustvarjeni dohodek bank se je lani povečal zaradi rasti neto obrestnih prihodkov. Gibanje dohodkovnih kategorij se je precej izboljšalo že v prvem polletju lani. Rast neto obrestnih prihodkov se je začela hitro povečevati v drugi polovici in zlasti zadnjem četrtletju leta 2022, ko so se količinski učinki začeli pridruževati vse močnejši cenovni učinki iz višjih obrestnih mer. Posledično je tudi neto obrestna marža začela hitro naraščati. Ob nadaljnjem zaostrovanju denarne politike lahko tudi letos še naprej pričakujemo močne pozitivne učinke na ustvarjanje dohodka bank, ki se povečuje predvsem zaradi aktivne strani bančnih bilanc, medtem ko bodo ti učinki na pasivni strani majhni zaradi velikega deleža vlog na vpogled in zelo počasnega povečevanja obrestnih mer za vloge daljših ročnosti.

²⁵ Podatki so na voljo od Q4 2016.

Bruto in neto dohodek bank

Banke so v letu 2022 povečale bruto in tudi neto dohodek. Ustvarjanje dohodka bank se je izboljšalo zaradi povečevanja neto obresti. Po začasnem medletnem poslabšanju rasti bruto odhodka v drugem četrtletju (vpliv baznega učinka visokih neto neobrestnih prihodkov zaradi enkratnih dejavnikov, tj. učinkov prevrednotenja predlani pomladi) se je rast v naslednjih mesecih izboljšala. Bruto dohodek se je lani medletno povečal za 9,1 %, neto dohodek bank pa za 14,0 %. Medletna rast neto dohodka bank se je lani upočasnila zaradi postopnega znižanja rasti neto opravnin, učinka na medletno rast iz visokih prihodkov od dividend predlani jeseni in nekoliko višje rasti operativnih stroškov. Večji neto dohodek je lani prispeval k povečanju dobička glede na enako obdobje predlani.²⁶ Zaradi nadaljnjega pričakovanega povečevanja prihodkov, ki izvirajo iz vseh oblik obrestovane aktive, lahko tudi ob nekoliko manjši rasti posojil pričakujemo povečevanje dohodka in zmanjševanje dohodkovnega tveganja.

Neto obrestna in neto neobrestna marža

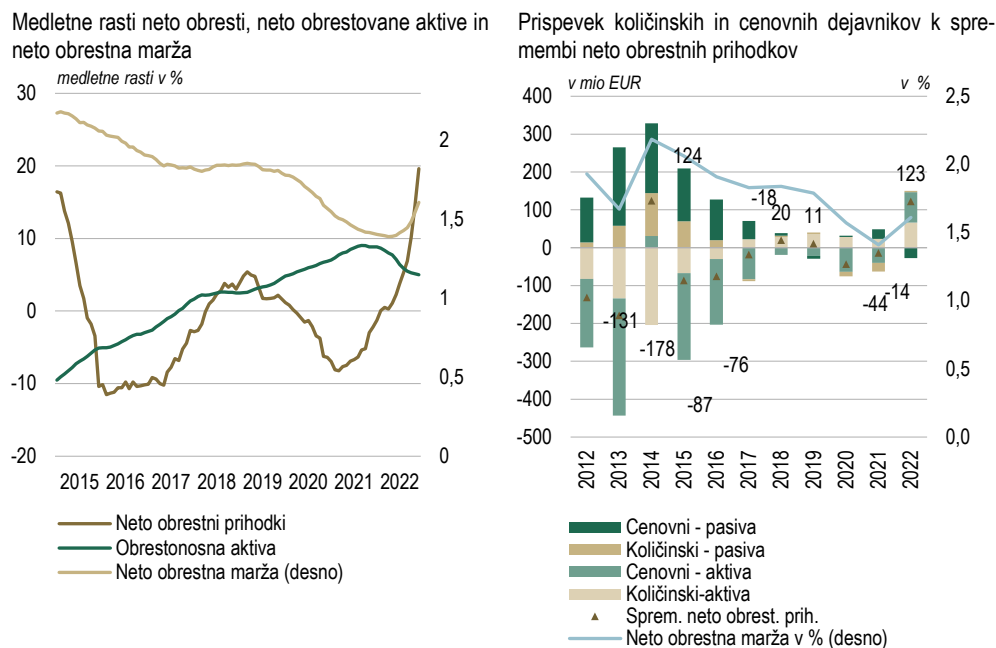
Neto obrestna marža se je v drugem polletju lani začela hitro zviševati, medtem ko neto obrestni prihodki ponovno izraziteje določajo gibanje dohodka bank. V začetku lanskega leta je medletna rast neto obrestnih prihodkov postala pozitivna in do konca leta dosegla 20-odstotno medletno povečanje (slika 2.20, levo). Potem ko se je trend zniževanja marže upočasnil že predlani, v prvem polletju lanskega leta pa ustavil, k temu je prispevalo predvsem kreditiranje oziroma količinski učinki, so na povečevanje marže v drugem polletju 2022 dodatno pozitivno vplivali zviševanje obrestnih mer oziroma, vse bolj, cenovni učinki. Neto obrestna marža je konec leta 2022 znašala 1,61 %, gibanja v zadnjih mesecih lanskega leta in prvih mesecih letošnjega leta pa se zaradi močnih pozitivnih cenovnih učinkov izrazito izboljšujejo.²⁷ Povečevanje neto obrestnih prihodkov odraža spremembe na aktivni strani bančnih bilanc (donosnost aktive se je po večletnem upadanju lani spet zvišala). Na strani naložb se je povečal delež donosnejših posojil in zmanjšal delež najbolj likvidnih sredstev, delež vrednostnih papirjev pa je ob zmernem povečanju ostal primerljiv s predhodnim letom. Hkrati se je zaradi zviševanja obrestnih mer povečevala donosnost vseh oblik naložb.

Povečanje obrestnih odhodkov je bilo po obsegu še majhno, razlogi za to so: velik delež še vedno skoraj ničelno obrestovanih vpoglednih vlog, zelo zadržano in počasno zviševanje obrestnih mer za vloge daljših ročnosti in majhen delež dražjih, tj. grosističnih virov financiranja.

²⁶ Glej poglavje o dobičkonosnosti in solventnosti, v katerem so prikazane razlike v obsegu dobička pred obdavčitvijo v letih 2021 in 2022, ki pojasnjujejo spremembe iz dohodkovno-stroškovnega dela (neto dohodka) ter iz neto oslabitev in rezervacij.

²⁷ Gibanje neto obrestne marže v lanskem letu kaže izrazit preobrat. Ta se je npr. v letu 2020 znižala za 0,22 odstotne točke na 1,57 %, v letu 2021 pa dodatno na 1,41 %. Marža se je, izračunana za zadnje enoletno obdobje, do aprila 2022 znižala na najnižjo vrednost v zadnjih letih na 1,39 %, potem pa se je začel njen, postopoma vse bolj (izraziti) vzpon, ki je razviden zlasti od jeseni naprej. Neto obrestna marža je decembra 2022 znašala 1,61 %. Četrtletna gibanja marže na letni ravni kažejo še hitrejšo zviševanje, saj je tako izračunana vrednost že decembra presegla dva odstotka.

Slika 2.20: Neto obrestna marža ter prispevek količinskih in cenovnih učinkov k povečanju neto obrestnih prihodkov

Opomba: Neto obrestna marža je izračunana za vsakokratno enoletno obdobje.
Vir: Banka Slovenije.

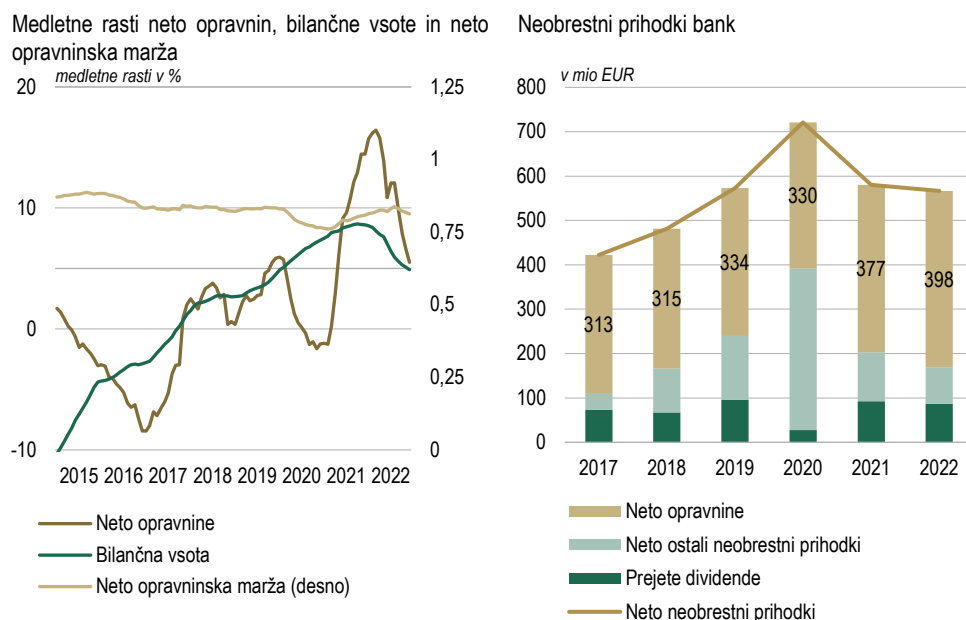
K povečanju neto obrestnih prihodkov so v letu 2022 skoraj enakovredno prispevali količinski in cenovni učinki. Po prevladujočih količinskih učinkih v prvem polletju 2022 se je lani v drugem polletju postopoma povečeval pomen cenovnih učinkov, oboji so izvirali predvsem iz aktivne strani bilanc (slika 2.20, desno). Količinski učinki posojil so bistveno presegli predlanske, medtem ko so cenovni učinki za posojila, ob upoštevanju celoletne primerjave, prispevali še bistveno manj k povečanju neto obresti. Med cenovnimi učinki, ki so na aktivni strani prevladovali nad količinskimi, so se tako najbolj povečali obrestni prihodki iz najbolj likvidnih naložb bank, predvsem v obliki mejnega depozita pri ECB in manj iz naložb pri bankah. Iz tega naslova lani izvira kar dobra tretjina povečanja obrestnih prihodkov. Na pasivni strani so prevladovali negativni cenovni učinki pri vseh treh glavnih virih financiranja bank, ki lani še niso bistveno prispevali k povečanju obrestnih odhodkov oziroma zmanjšanju neto obresti (grosistični viri, ECB, vloge nebančnega sektorja).

Rast neto obrestnih prihodkov bank v zadnjem četrtletju lanskega leta in v začetku leta 2023 je rezultat izjemno ugodnih cenovnih dejavnikov. Zaostrovanje denarne politike in zviševanje splošne ravni obrestnih mer se odražata v izjemno hitri rasti neto obrestnih prihodkov. Medtem ko je lani k stabilizaciji neto obrestnih prihodkov najprej pripomogla višja posojilna aktivnost, so zlasti od jeseni 2022 prisotni močni cenovni učinki, in sicer pri vseh obrestonosnih oblikah aktive. Ker banke v Sloveniji razpolagajo z razmeroma obsežno likvidno aktivo, tj. terjatvami do centralne banke, se je po ukinitvi negativnih obrestnih mer za mejni depozit pri ECB z julijem 2022 in njihovim prehodom v pozitivno območje v naslednjih mesecih obseg obrestnih prihodkov bank začel tudi zaradi tega hitro povečevati. Tako so lani obrestni prihodki iz najbolj likvidne aktive, predvsem mejnega depozita, prispevali kar dobro tretjino k povečanju obrestnih prihodkov. Hitro so se zviševali tudi obrestni prihodki iz posojil in vrednostnih papirjev. Visoke rasti so značilne tudi za obrestne odhodke, vendar je treba upoštevati zelo nizko osnovo višine obrestnih mer, ki je rezultat večletnega okolja nizkih obrestnih mer. V naslednjih mesecih lahko pričakujemo nadaljnje povečevanje neto obrestnih prihodkov bank in zviševanje neto obrestne marže.

Neto neobrestni prihodki so lani nekoliko zaostajali za predlanskimi. Banke so neto neobrestne prihodke povečevale že v letu 2021, predvsem v segmentu neto opravnin, ki so

najstabilnejši in največji del neto neobrestnih prihodkov (slika 2.21, levo). Rast neto neobrestnih prihodkov se je, potem ko so ti v jesenskih mesecih še prehitevali predlanske, upočasnila, na letni ravni pa so neto neobrestni prihodki konec leta 2022 medletno nižji za 2,3 %. Zaostanek je bil posledica več dejavnikov: izgube iz finančnih sredstev, obvezno merjenih po pošteni vrednosti (predhodno leto pomladi dobiček zaradi pozitivnih učinkov iz prevrednotenja kreditov pri več bankah), nekoliko nižjih prihodkov iz prejetih dividend in upočasnitve rasti neto opravnin na 5,5 % medletno.

Slika 2.21: **Neto opravninska marža na bilančno vsoto in vrste neobrestnih prihodkov**

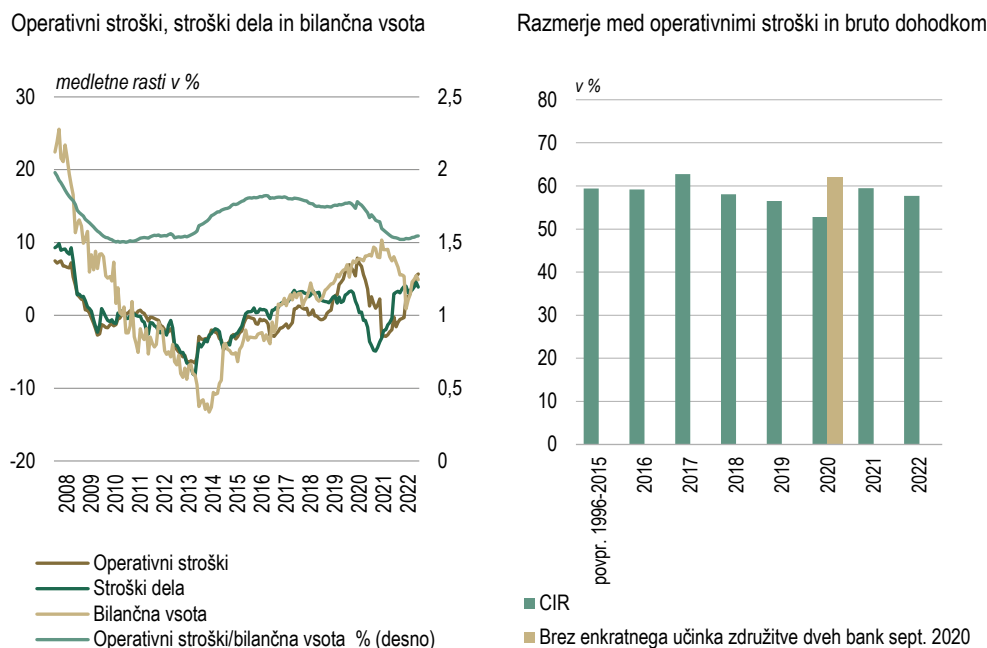

Opomba: Na sliki je neto opravninska marža izračunana vsakokrat za zadnje enoletno obdobje.
Vir: Banka Slovenije.

Operativni stroški

Operativni stroški so se lani povečali manj kot ustvarjeni bruto dohodek in primerljivo z rastjo bilančne vsote. Operativni stroški so se lani povečali za 5,6 % medletno. Rast stroškov dela je bila s 3,9 % še zmerna. Delež operativnih stroškov v bilančni vsoti se je ohranil na primerljivi ravni kot predhodno leto na 1,5 % (slika 2.22, levo), delež operativnih stroškov v bruto dohodku bank (CIR) pa se je izboljšal z 59,5 % na 57,7 % (slika 2.22, desno).

Slika 2.22: **Operativni stroški in razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom**

2.6 Ostala tveganja

Okvir 3: Kibernetska odpornost bančnega sistema

Kibernetsko tveganje v bančnem sistemu ostaja zmerno. Zaradi vojne v Ukrajini smo pričakovali povečano število kibernetskih napadov, vendar se to ni zgodilo, kljub temu pa ostajajo kibernetske grožnje na visoki ravni. Z digitalizacijo bančnega sistema se povečuje tudi pomen kibernetske varnosti, zato Banka Slovenije namenja vse več pozornosti kibernetskemu tveganju z vidika finančne stabilnosti. Za ta vidik je ključno, da kibernetski incident ne vodi do sistemskega dogodka, ki lahko povzroči prekinitev poslovanja, finančne izgube in padec zaupanja javnosti. Banka Slovenije je v zadnjih letih že izvedla več anket s področja kibernetske varnosti med slovenskimi bankami (v letih 2019 in 2021)²⁸. Z anketami smo želeli preveriti kibernetsko odpornost bančnega sistema. Slovenske banke so v anketah izpostavile, da so v zadnjih letih namenile dodatna sredstva za zagotavljanje kibernetske varnosti bančnih informacijskih sistemov. Banke se kljub temu še vedno srečujejo s težavami glede pomanjkanja nadzora nad zunanjimi izvajalci in dobavitelji, zastarelostjo informacijskih sistemov in zagotavljanja kibernetske higiene²⁹, vendar manj kot leta 2019.³⁰

²⁸ Poročilo o finančni stabilnosti, oktober 2021. Poročilo je dostopno na: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/fsr_oktober_2021.pdf.

²⁹ Kibernetska higiena je sklicevanje na dobre prakse, ki jih uporabniki računalnikov in drugih informacijskih naprav sprejmejo, da ohranijo zdravje informacijskega sistema in izboljšajo spletno varnost.

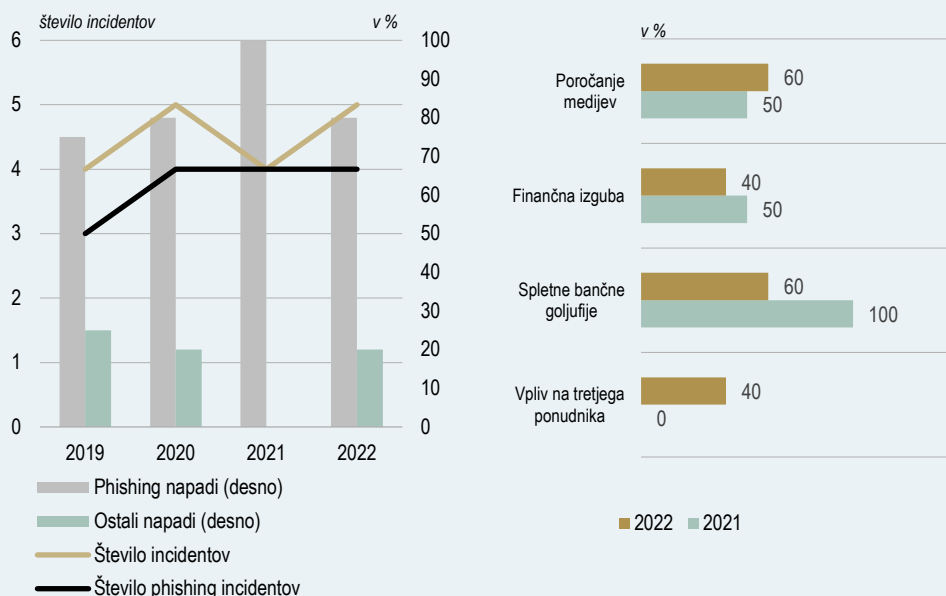
³⁰ Poročilo o finančni stabilnosti, december 2019. Poročilo je dostopno na: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdhdThgfwjcdv_fsr-december-2019-lektorirano.pdf.

Pregled obstoječega stanja kibernetske varnosti bančnega sistema

Na podlagi poročanja slovenskih bank o kibernetskih incidentih zaznavamo, da število kibernetskih incidentov ostaja stabilno, povečali se niso niti med pandemijo niti zaradi geopolitičnih groženj (vojne v Ukrajini), vendar pa zaradi trajanja vojne ostajajo kibernetske grožnje še zmeraj na visoki ravni, zato kibernetsko tveganje ocenjujemo kot zmerno. Tudi med članicami EU še vedno ni mogoče zaznati, da bi se zaradi vojne v Ukrajini povečalo število kibernetskih incidentov na ravni finančnega sistema. Zaznavamo, da v bančnem sistemu prevladujejo phishing napadi, za katere je značilno, da napadalci pridobijo prijavne podatke strank in v imenu strank izvajajo neželene transakcije z njihovih računov (slika 2.23, levo). Te vrste napadov so v letih 2021 in 2022 povzročile v bančnem sistemu finančno škodo v višini 585 tisoč EUR. V letu 2022 je bilo mogoče zaznati povečano število kibernetskih incidentov, vezanih na phishing napade, ki so povzročili finančno škodo. Povečalo se je predvsem število lažnih sporočil SMS, ki so jih prejele stranke oziroma komitenti bank. Za lažna sporočila SMS je značilno, da se pošiljatelj izdaja kot pošiljatelj banke, prejemnika sporočil vodi na lažno vstopno stran spletne banke in od njega zahteva identifikacijske podatke za vstop v spletno banko.

Z vidika kibernetske varnosti nas zanima predvsem vpliv na poslovanje bank in posamezna poslovna področja. V letih 2021 in 2022 so prevladovalе spletne bančne goljufije, ki so vplivale predvsem na komitente bank (mobilno in elektronsko bančništvo). Približno polovica incidentov je povzročila finančno izgubo. V letu 2022 je bilo mogoče zaznati, da so kibernetski napadi vplivali na poslovanje zunanjih izvajalcev in dobaviteljev, ki ponujajo storitve bankam. Globalni trend gre v smer najemanja informacijskih rešitev ter podpore zanje pri zunanjih izvajalcih in dobaviteljih, s čimer pa se lahko povečuje njihova izpostavljenost kibernetskim napadom in incidentom (slika 2.23, desno).

Slika 2.23: Število incidentov in vpliv na poslovanje

Na sliki levo je prikazano število kibernetskih incidentov, o katerih so banke zavezane poročati, če izpolnjujejo določene kriterije. Vir: Banka Slovenije.

Vpliv incidentov je bilo mogoče zaznati predvsem na področju bančništva na drobno in pri plačilnih storitvah. Kibernetske incidente po navadi ugotovijo in prijavijo komitenti bank, ki so bili bodisi oškodovani bodisi so zaznali določene nepravilnosti pri poslovanju. Banke težko ugotovijo, kdo stoji za kibernetskimi napadi, zato to navedno povezujejo z različnimi hekerskimi skupinami, ki delujejo na mednarodni ravni.

Banke poročajo, da je človeški faktor (komitenti in zaposleni) še vedno eden glavnih dejavnikov izpostavljenosti kibernetiskim tveganjem.

Orodja in prihajajoča regulativa za povečanje kibernetске varnosti bančnega sistema

Banka Slovenije kot nadzornik bančnega sistema si prizadeva povečati analitične sposobnosti pri spremljanju in identifikaciji systemskega kibernetiskega tveganja. Za doseg tega cilja razpolagamo z orodji, ki omogočajo bolj učinkovito spremljanje in analitične preglede, ter identificiramo tveganja. Orodja so naslednja:

- nadzorne plošče tveganj s kibernetiskimi kazalniki, ki omogočajo spremljanje tveganja na ravni bančnega sistema;
- kibernetisko kartiranje vključuje ključne povezave med subjekti finančnega sektorja, ponudniki tehnologij in tehnološkimi rešitvami. S tem orodjem je mogoče razbrati ključna systemska pomembna vozlišča, tveganje koncentracije in prenos okužbe. Kibernetisko kartiranje je sestavljeno iz dveh mrež, in sicer iz finančne in kibernetiske, ki se povežeta v celoto in tvorita zemljevid;
- kibernetiski stresni testi so analitično orodje za preizkušanje zmogljivosti finančnega sistema za podporo neprekinjenosti ključnih gospodarskih funkcij s učinkovitim odzivom in okrevanjem po hudem, vendar verjetnem kibernetiskem scenariju, ki povzroči znatne motnje ter bi lahko vplival na finančno in operativno stabilnost.

K zagotavljanju višje kibernetiske odpornosti bančnega sistema bosta prispevali prihajajoči regulativi, in sicer NIS 2³¹ in DORA³². DORA si prizadeva vzpostaviti celovit okvir za digitalno operativno odpornost EU finančnih subjektov. Na drugi strani pa direktiva NIS 2 zagotavlja višjo raven kibernetiske varnosti v EU in razširja področje njene uporabe za nove sektorje. Po novem med ključne izvajalce storitev spadajo tudi kreditne institucije, ki jih nadzoruje Banka Slovenije. Z novimi direktivami se izboljšuje nadzor nad subjekti finančnega sektorja, ponudniki tehnologij in tehnološkimi rešitvami, kar posledično prispeva k dvigu kibernetiske odpornosti bančnega sektorja.

Okvir 4: Podnebna tveganja

Tveganja izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti, ki imajo lahko precejšen vpliv na finančno stabilnost, trenutno ocenjujemo kot zmerna in s stabilnimi obeti v prihodnjih četrletjih. V okvirju prikazujemo izbrane kazalnike tranzicijskih tveganj, s katerimi spremljamo podnebna tveganja.³³ Pri analizi tranzicijskih podnebnih tveganj se lahko uporablja več pristopov, ki temeljijo na sektorski opredelitvi podnebno občutljivih dejavnosti oziroma na emisijah po podjetjih ali dejavnostih.³⁴ Prvi upoštevajo vnaprej opredeljen nabor podnebno občutljivih dejavnosti, drugi pa omogočajo celovitejšo oceno podnebnih tveganj na podlagi ocene emisij za celotni portfelj.

³¹ Direktiva NIS 2 je vseevropska horizontalna zakonodaja o kibernetiski varnosti. Veljati je začela 16. januarja 2023, medtem ko je rok za njen prenos v nacionalno zakonodajo in notifikacijo te zakonodaje Evropski komisiji 17. oktober 2024.

³² DORA (Digital Operational Resilience Act) naj bi se začela uporabljati januarja 2025. Ključni gradniki DORA so: (i) upravljanje tveganj, povezanih z IKT, (ii) incidenti, povezani z IKT, (iii) test digitalne operativne odpornosti, (iv) upravljanje tveganj zunanjih ponudnikov IKT in (v) izmenjava informacij med nadzornimi organi v EU.

³³ Pri kazalnikih tranzicijskih tveganj je smiselno relativizirati emisije oziroma kazalnik ogljičnega odtisa glede na ekonomski agregat, kar odraža kazalnik emisijske intenzitete (opredeljen v analizi kot emisije relativno na prihodek). Poleg emisijske intenzitete je pomembno upoštevati tudi strukturo portfelja. To odraža kazalnik utežene emisijske intenzitete, ki utežuje emisijske intenzitete z deleži izpostavljenosti do posamezne dejavnosti v portfeljih bank. Slednje odraža t. i. nagib portfelja k dejavnostim, ki bolj onesnažujejo.³⁴ Poleg tega se pri analizi tranzicijskih tveganj uporabi tudi kazalnik ogljične kreditne intenzitete, ki relativizira ogljični odtis posamezne institucije glede na velikosti izpostavljenosti bank. Več o dekompoziciji spremembe kazalnikov v času v [FSR, oktober 2022](#).

³⁴ Več o tem je dostopno na [EBA pilot exercise on climate risk](#).

Ob podatkovnih vrzelih je definicija granularnosti kazalnikov prav tako pomembna dimenzija analize.

Izpostavljenosti do podnebno občutljivih NFD dejavnosti kažejo zmerna podnebna tveganja bančnega sistema, ob deležih v NFD portfelju ki se gibljejo med 37 % in 42 %. Delež izpostavljenosti do podnebno relevantnih dejavnosti (CPRS-Climate Policy Relevant Sectors) je decembra leta 2022 znašal 42 %, pri čemer so največje izpostavljenosti do energetsko intenzivnih dejavnosti (16,7 %) oziroma do stanovanjskega sektorja (14,1 %).³⁵ Po opredelitvi podnebne občutljivosti dejavnosti, ki upošteva strukturo emisij v Sloveniji, znaša delež izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti 37 %, največ do predelovalnih dejavnosti, oskrbe z električno energijo, plinom in paro ter gradbeništva. Tako CPRS kot dejavnosti, opredeljene kot podnebno občutljive na podlagi strukture emisij v Sloveniji, beležijo v zadnjem polletju 2022 strmo medletno rast, ki je v povprečju znašala 20 %. To je odraz povečane izpostavljenosti v času kot posledica energetske krize. Pri tem je pomembno omeniti, da ostaja delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti nizek in ne kaže bistvenega povečanja kreditnega tveganja v teh dejavnostih.

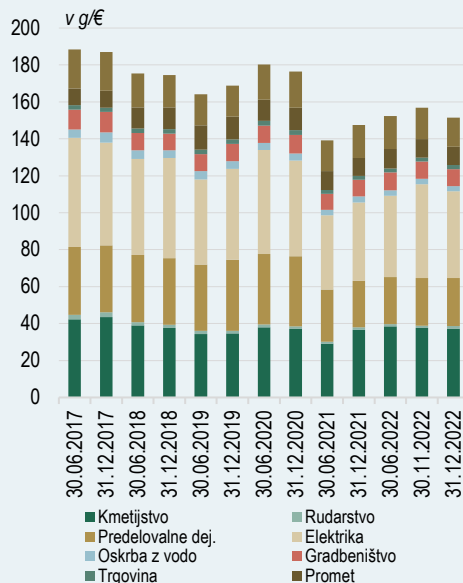
Utežena ogljična intenziteta kaže na nagib izpostavljenosti bank do NFD, ki izvirajo iz dejavnosti, ki bolj onesnažujejo (kmetijstvo, nekatere predelovalne dejavnosti in proizvodnja elektrike). Razlike med uteženo in neuteženo emisijsko intenziteto bank znašajo v povprečju 45,6 % oziroma do 98 % v decembru 2022. Povprečna razlika je primerljiva ne glede na uporabo sektorskih ali granularnih emisij, čeprav so med bankami precejšnje razlike. Utežene emisijske intenzitete se znižujejo v času, predvsem zaradi zmanjšanja emisijske intenzitete po dejavnostih. Presek utežene emisijske intenzitete po dejavnostih kaže na sektorsko koncentracijo tveganj. K uteženi emisijski intenziteti so namreč najbolj prispevale izpostavljenosti do dejavnosti kmetijstva, nekaterih predelovalnih dejavnosti in dejavnosti oskrbe z električne energije, plinom in paro (slika 2.24, levo). Banke z višjo uteženo emisijsko intenziteto imajo tudi višjo ogljično kreditno intenziteto (slika 7.13 v prilogi, desno), ki odraža emisije na enoto izpostavljenosti. Ogljična kreditna intenziteta se je decembra medletno znižala za 15 % oziroma za 24 % v triletnem obdobju 2019–2022. Ogljična kreditna intenziteta se zmanjšuje v času s povečevanjem izpostavljenosti do NFD in hkratnim zmanjšanjem emisijske intenzitete dejavnosti. Ogljični odtis je večji pri bankah z večjo bilančno vsoto, zlasti pri drugih sistemsko pomembnih institucijah, ne glede na imputacijo emisij (sektorsko pripisovanje emisij po bankah glede na tržni delež financiranja posamezne dejavnosti ali granularne emisije po podjetjih).³⁶

³⁵ Na podlagi opredelitve podnebne relevantnosti v Battiston et al (2017).

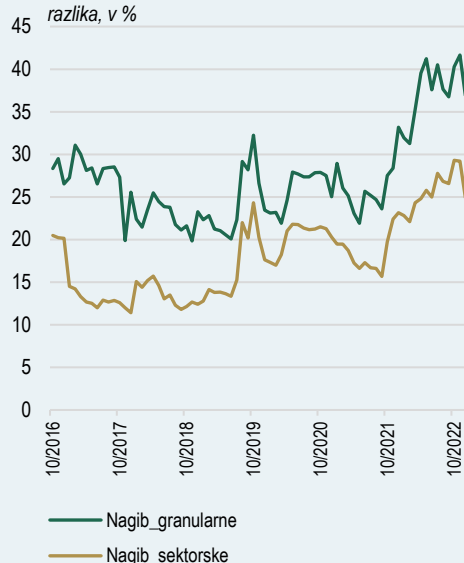
³⁶ S sektorskim pripisovanjem emisij se bankam pripisujejo emisije po dejavnostih sorazmerno na tržni delež financiranja posamezne dejavnosti. Z granularnim pripisovanjem emisij se emisije pripisujejo po podjetjih, in sicer z uporabo ETS emisij za ETS podjetja ter imputacijo ne-ETS emisij za ne-ETS podjetja relativno glede na velikost podjetja oziroma število zaposlenih.

Slika 2.24: Izpostavljenost bančnega sistema do onesnaževanih dejavnosti

Utežena emisijska intenziteta v času po dejavnostih

Nagib bančnega portfelja k onesnaževalnim dejavnostim v času

Opomba: Na levi sliki so pri izračunu emisijskih intenzitet uporabljene granularne emisije po podjetjih, ki temeljijo na uporabi ETS emisij za ETS podjetja oziroma pripisovanju ne-ETS emisij za ne-ETS podjetja glede na število zaposlenih v dejavnosti. Na desni sliki je nagib opredeljen kot razlika med uteženo emisijsko intenziteto bank oziroma bančnega sistema in neuteženo emisijsko intenziteto gospodarstva, izraženo v odstotkih. Utežena emisijska intenziteta se izračuna na podlagi sektorskega pripisovanja emisij oziroma z uporabo granularnih emisij, utež je delež izpostavljenosti do posamezne dejavnosti v NFD portfelju banke oziroma bančnega sistema.

Vir: ARSO, Eurostat, Banka Slovenije.

Kazalnik utežene ogljične intenzitete na ravni sistema kaže na nagib bančnega sistema k dejavnostim, ki bolj onesnažujejo, ob razmeroma manjši izpostavljenosti do dejavnosti, ki najbolj onesnažujejo. Utežena ogljična intenziteta na ravni sistema upošteva tržne deleže bank v izpostavljenosti do NFD, poleg utežene emisijske intenzitete posamezne institucije, kar lahko spremeni oceno nagiba izpostavljenosti bančnega sistema do onesnaževanih dejavnosti. Razlika med uteženo emisijsko intenziteto bančnega sistema in neuteženo emisijsko intenziteto gospodarstva je decembra 2022 znašala 25 % (sektorske emisije) oziroma 37 % (granularne emisije) ter se povečuje v času (slika 2.24, desno). Nagib je odraz večjih uteži izpostavljenosti bančnega sistema do posamezne dejavnosti v primerjavi z deležem prihodkov, ki ga posamezne dejavnosti ustvarijo v prihodkih celotnega gospodarstva (kar je najbolj izrazito v primeru dejavnosti gradbeništva), in emisijske intenzitete dejavnosti. K nagibu tako najbolj prispevajo izpostavljenosti do dejavnosti kmetijstva in oskrbe z električno energijo, plinom in paro (62 %), manj pa nekatere predelovalne dejavnosti in gradbeništvo (31 %). Delež izpostavljenosti bank do teh dejavnosti znaša 23 %, pri čemer so izpostavljenosti do dejavnosti z največjim prispevkom k nagibu (najbolj onesnaževane dejavnosti) nižje, kar zmanjšuje tranzicijska tveganja. Presek kazalnika nagiba pri drugih sistemsko pomembnih in ostalih institucijah kaže, da je nagib k onesnaževanim dejavnostim prisoten pri obeh vrstah institucij (slika 7.13 v prilogi, desno), kar kaže na sistemsko naravo tveganj in nagiba.

3.1 Solventnost in dobičkonosnost

Odpornost bančnega sistema z vidika solventnosti in dobičkonosnosti sistema je ob koncu leta 2022 ostala srednja. Ocenjujemo, da povečevanje dohodkov bank, ki izvira iz hitre krepitve neto obrestnih prihodkov, trenutno povečuje odpornost bank; iz tega naslova lahko letos pričakujemo dodatne pozitivne učinke na dobičkonosnost. Ugodna gibanja dobičkonosnosti v letu 2022 so se odrazila tudi v količniku skupne kapitalske ustreznosti, ki se je konec leta povečal. Poleg zadržanih dobičkov so k povišanju prispevale tudi dodatne izdaje kapitalskih instrumentov. Morebitno nadaljnje umirjanje kreditne rasti in hkratno povečevanje dobičkonosnosti bank bi lahko v prihodnje pozitivno vplivala na gibanje količnikov kapitalske ustreznosti.

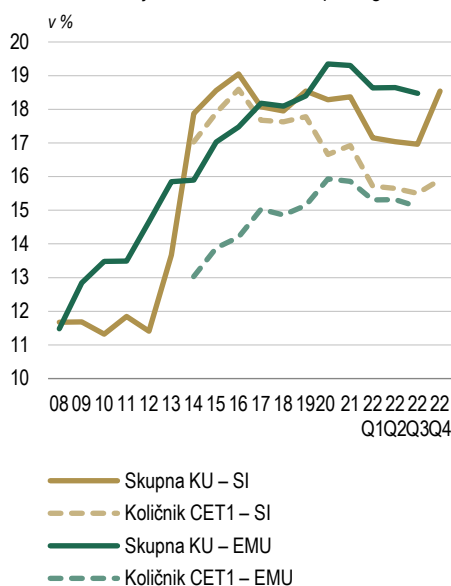
Solventnost

Količnik skupne kapitalske ustreznosti bančnega sistema na konsolidirani podlagi ostaja soliden, saj se je po medletnem zmanjševanju ob zaključku leta 2022 povečal. K povečanju v zadnjem četrtletju 2022 je prispevala rast regulatornega kapitala, medtem ko je bil negativni vpliv tveganju prilagojene aktive (v nadaljevanju: TPA) na kapitalsko ustreznost manjši. TPA se je povečevala čez celotno leto, vendar so se stopnje rasti iz četrtletja v četrtletje nižale. Glavnino medletne rasti TPA, in sicer 87 %, je predstavljalo kreditno tveganje oziroma kreditnemu tveganju prilagojena aktiva. Skoraj 6 % rasti TPA je šlo lani tudi na račun povečanega tržnega tveganja, h kateremu je največ prispevala izpostavljenost valutnim tveganjem. Za rast regulatornega kapitala je bilo v relativnem smislu precej pomembno zadnje četrtletje zaradi najvišje četrtletne rasti (10,3 %). Če so na zniževanje regulatornega kapitala skozi leto vplivala negativna prevrednotenja vrednostnih papirjev, merjenih po poštenu vrednosti prek drugega vseobsegajočega donosa, so zadržani dobički vplivali na krepitev, v zadnjem četrtletju pa še izdaje kapitalskih instrumentov (dodatnega kapitala (T2) in instrumentov dodatnega temeljnega kapitala (AT1)). Zaradi opisanih gibanj se je količnik skupne kapitalske ustreznosti na konsolidirani podlagi (slika 3.1, desno) v celotnem letu 2022 povečal za 0,2 odstotne točke na 18,5 %, količnik navadnega lastniškega temeljnega kapitala (v nadaljevanju: CET1) pa zmanjšal za 1 odstotno točko na 15,9 % (Slika 3.1, levo). V primerjavi z evrskim območjem³⁷ je bil količnik skupne kapitalske ustreznosti slovenskih bank v četrtem četrtletju večji za 0,07 odstotne točke in količnik CET1 večji za 0,8 odstotne točke. Na posamični podlagi se je količnik skupne kapitalske ustreznosti v slovenskem bančnem prostoru v letu 2022 povečal za 0,2 odstotne točke na 20,3 %, količnik CET1 pa zmanjšal za 1,2 odstotne točke na 17,1 %.

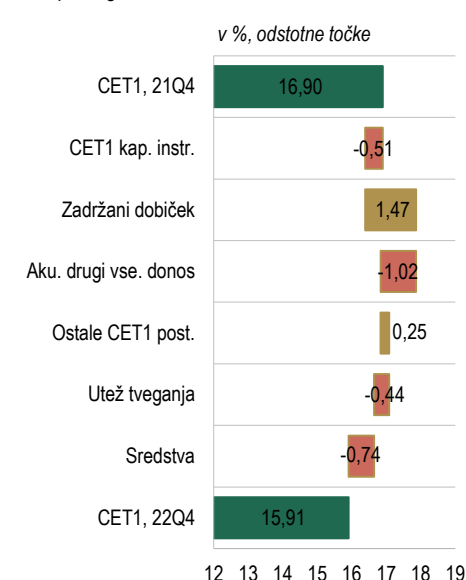
³⁷ Podatki za evrsko območje se nanašajo na tretje četrtletje 2022, ko je količnik skupne kapitalske ustreznosti znašal 18,48 % in količnik CET1 15,3 %.

Slika 3.1: Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti v primerjavi z evrskim območjem na konsolidirani podlagi in dekompozicija spremembe količnika CET1

Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti v primerjavi z evrskim območjem na konsolidirani podlagi

Dekompozicija spremembe količnika CET1, konsolidirana podlaga

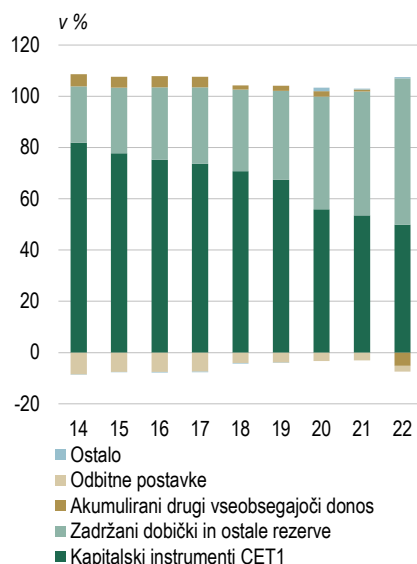

Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

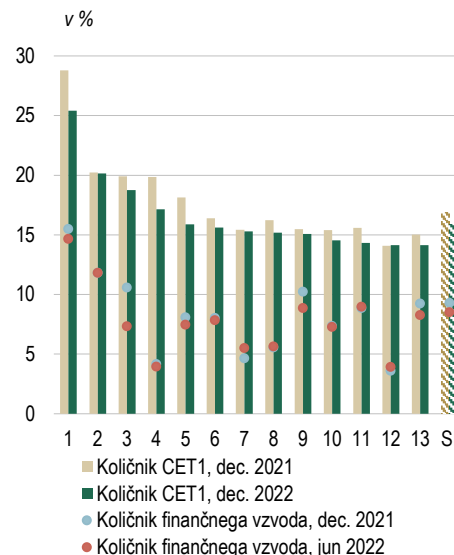
Količnik skupne kapitalne ustreznosti slovenskega bančnega sistema ostaja kljub zmanjševanju v daljšem časovnem obdobju stabilen. Trend zmanjševanja se je v zadnjem četrtletju 2022 prekinil. Slovenija je imela od konca 2014 do konca 2022 rast regulatornega kapitala v višini 45,9 %, hkrati pa je imela tudi visoko rast TPA, in sicer v višini 39,8 %. Poleg v zadnjem letu okrepljenega kreditiranja je eden izmed razlogov višje rasti TPA tudi višja povprečna utež tveganja, na katero vpliva tudi pretežna uporaba standardiziranega pristopa ocenjevanja izpostavljenosti kreditnemu tveganju. V primerjavi z uporabo notranjih modelov ocenjevanja tveganj, ki so pogostejše uporabljeni v drugih državah evrskega območja, ta pristop narekuje uporabo višjih uteži. S standardiziranim pristopom je bilo v letu 2022 v Sloveniji ocenjenih 83,4 % TPA, medtem ko je v povprečju evrskega območja ta delež znašal 45,0 %. Posledično je povprečna utež tveganja slovenskega bančnega sistema znašala 56 % in je za 22 odstotnih točk presegla povprečje evrskega območja. Čeprav je povprečna slovenska utež tveganja višja, to ne pomeni nujno slabše kakovosti naložb, temveč glede na večinoma uporabljen standardiziran pristop kaže v povprečju večjo konservativnost in s tem robustnost slovenskih bank v primeru realizacije morebitnih gospodarskih šokov.

Slika 3.2: **Struktura CET1 in finančni vzvod**

Struktura CET1 skozi čas

Količnik CET1 in finančni vzvod po bankah na konsolidirani podlagi

Vir: Banka Slovenije.

Količniki skupne kapitalske ustreznosti na konsolidirani podlagi so se v letu 2022 zmanjšali pri več kot dveh tretjinah bank, vendar pri vseh bankah presegajo minimalno določenega. Banke, pri katerih se je skupni kapitalski količnik zmanjšal (slika 7.14, levo), so zaznale znižanje na intervalu med -3,4 do -0,4 odstotne točke, medtem ko so banke, pri katerih se je povečal, zaznale dvig količnika na intervalu med 0,3 in 1,9 odstotne točke. Gibanje TPA in regulatornega kapitala je vplivalo tudi na gibanje kapitalskih presežkov. Presežek skupne kapitalske ustreznosti nad opredeljeno skupno kapitalsko zahtevo se je konec leta 2022 glede na konec leta 2021 na ravni bančnega sistema povečal za 0,5 na 5,3 odstotne točke oziroma za 254 mio EUR na 1,7 mrd EUR. Kljub rasti presežka skupne kapitalske ustreznosti na ravni sistema se je mediana presežka med bankami znižala. Kapitalski presežki ostajajo med bankami različni, vendar pa se je porazdelitev med bankami znižala glede na leto 2021 (slika 7.14, desno). Razlike v presežkih kapitala med bankami kažejo različno stopnjo sposobnosti bank za absorpcijo morebitnih šokov. V letu 2022 se je zmanjšal tudi količnik finančnega vzvoda za 0,8 odstotne točke na 8,5 %, pri čemer pri majhnih bankah ostaja najnižji (slika 3.2, desno).

Regulatorni kapital na konsolidirani podlagi se je kljub zniževanju med letom v zadnjem četrletju medletno zvišal. Na krepitev regulatornega kapitala v višini 466 mio EUR (8,4 %) so v zadnjem četrletju vplivali izdaje instrumentov dodatnega kapitala (T2) in instrumentov dodatnega temeljnega kapitala (AT1) ter zadržani dobički. Na zmanjševanje obsega regulatornega kapitala je med letom vplival negativni učinek iz prevrednotenja vrednostnih papirjev, vendar je bil ta učinek pri nekaterih bankah omejen zaradi uporabe bonitetnega filtra za državne obveznice. S tem so v tretjem in četrtem četrletju začasno nevtralizirale negativni vpliv nestanovitnosti na finančnih trgih na kapital. Hkrati se je z izdajami kapitalskih instrumentov kakovost kapitala nekoliko zmanjšala, delež CET1 se je zmanjšal z 92,0 % na 85,8 %. Ta še vedno ostaja glavna sestavina regulatornega kapitala, v sami strukturi CET1 pa vedno večji delež pridobivajo zadržani dobički (slika 3.2, levo), ki so lani uspešno nevtralizirali negativna učinka iz prevrednotenja in znižanja kapitalskih instrumentov CET1. Na njihovo znižanje je lani na ravni sistema vplival nakup Sberbank s strani NLB. S krepitvijo kapitala z dobički in izdajo kapitalskih instrumentov banke ne krepijo le svoje odpornosti, temveč

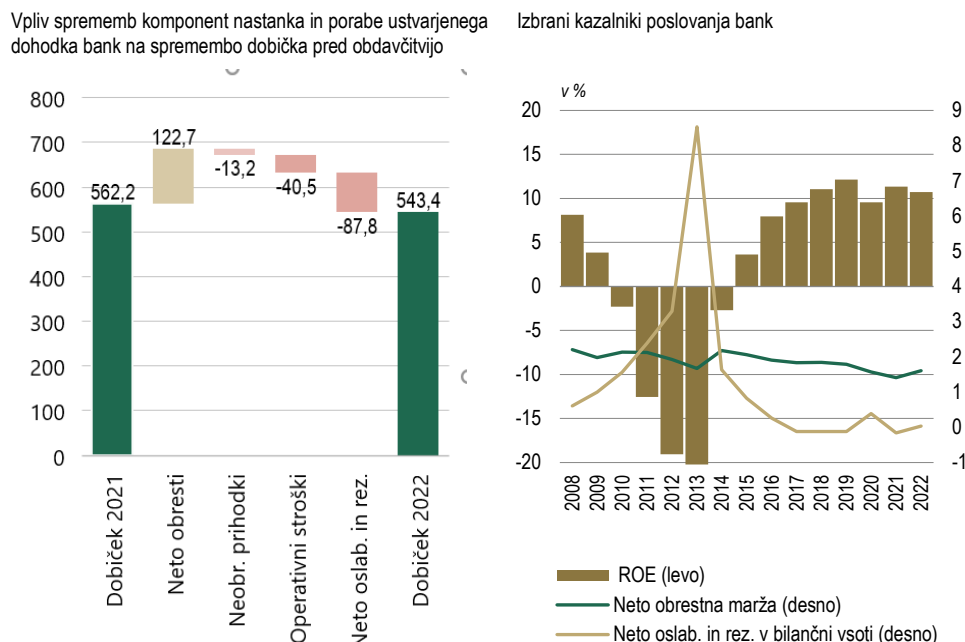
s tem hkrati izpolnjujejo tudi minimalne zahteve glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (v nadaljevanju: MREL). S 1. januarjem 2024 bodo morale banke v celoti izpolnjevati zahteve MREL. Vse banke ciljnega obsega zahtev MREL v tem trenutku še ne dosegajo, vendar ocenjujemo, da ne bodo imele težav z njihovim izpolnjevanjem v predpisanih rokih, saj so vse izpolnile vmesne cilje za doseganje zahtev MREL po stanju 1. januarja 2022.

Povečanje obsega TPA v letu 2022 ostaja predvsem posledica povečanega obsega kreditiranja podjetij in gospodinjstev. Obseg TPA bančnega sistema na konsolidirani podlagi se je v letu 2022 povečal za 7,4 % na 32,5 mrd EUR. K porastu TPA so najbolj prispevale kategorije izpostavljenosti do podjetij, izpostavljenosti zavarovane z nepremičninami ter neplačane in visoko tvegane izpostavljenosti. TPA za neplačane in visoko tvegane izpostavljenosti bi se v prihodnje lahko dodatno poslabšala v segmentu podjetij in tudi gospodinjstev zaradi negativnih sistemskih učinkov iz splošnega makroekonomskega okolja v EU ter še vedno trajajoče vojne v Ukrajini. Posledično se prek višjih uteži tveganja lahko poveča obseg TPA, kar bo negativno vplivalo na gibanje kapitalске ustreznosti.

Dobičkonosnost

Dobiček bank pred obdavčitvijo je bil v letu 2022 po nerevidiranih podatkih za malenkost manjši (-3,3 %) kot v predhodnem letu in je znašal 543 mio EUR, donosnost na kapital pred obdavčitvijo je bila primerljiva s predhodnimi leti. Ob povečanju neto dohodka³⁸ za 69 mio EUR kot posledica povečanja neto obrestnih prihodkov je zmanjšanje dobička posledica vnovičnega neto oblikovanja oslabitev in rezervacij (14,1 mio EUR), medtem ko so jih banke v letu 2021 neto sproščale (73,7 mio EUR). Donosnost na kapital pred obdavčitvijo se je v primerjavi z letom 2021 zmanjšala za 0,4 odstotne točke na 10,8 %, vendar ostala primerljiva s povprečjem vrednosti ROE predhodnih petih let (10,7 %) (slika 3.3).

Slika 3.3: Spremembe v nastanku in porabi dohodka ter izbrani kazalniki poslovanja bank

Vir: Banka Slovenije.

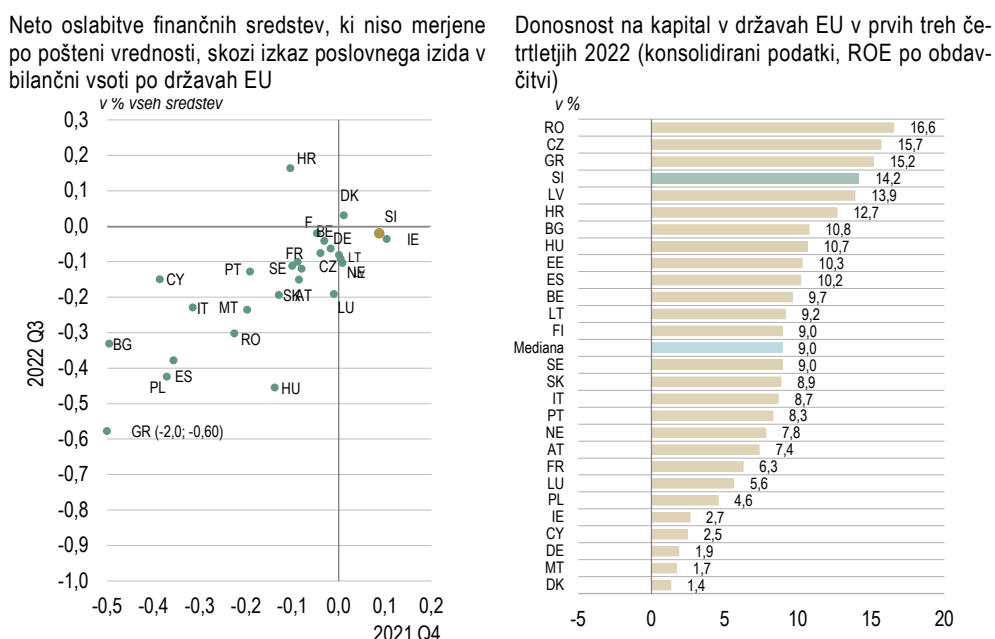
³⁸ Glede gibanja dohodka in stroškov glej poglavje o dohodkovnem tveganju.

Izboljšane razmere pri ustvarjanju dohodka bank iz neto obrestnega dela izboljšujejo rezultate poslovanja bank. Hkrati ugotavljamo, da so banke v zadnjem obdobju dale nekoliko manj poudarka neto neobrestnim prihodkom, ki so jih intenzivneje povečevale zlasti v obdobju nizkih obrestnih mer in padajoče marže. Ob višji inflaciji lahko postopno pričakujemo tudi porast operativnih stroškov ter dodatne neto oslabitve in rezervacije. Kljub temu se kratkoročno pričakuje, da bodo pozitivni učinki iz neto obresti presegli neugodne učinke naraščajočih operativnih stroškov in dodatnih oslabitev.

Banke so v letu 2022 začele ponovno, a skromno oblikovanje neto oslabitev in rezervacij. Neto sproščanje oslabitev in rezervacij je na ravni slovenskega bančnega sistema prešlo v neto oblikovanje marja, po začetku vojne v Ukrajini in ob zaostritvi razmer v mednarodnem okolju. Neto oslabitve in rezervacije so konec leta predstavljale le 1,1 % ustvarjenega bruto dohodka bank. Njihov delež v bruto dohodku je bil največji junija 2022 (3,7 %). Primerjava Slovenije z državami EU (podatki za prva tri četrtletja leta) po kazalniku oslabitev finančnih sredstev na bilančno vsoto³⁹ kaže podoben trend gibanja. Oslabitve na bilančno vsoto so se povečale le v prvem četrtletju leta 2022, medtem ko so bile vrednosti do tretjega četrtletja primerljive s koncem leta 2021.⁴⁰

Podatki za zadnja leta kažejo, da je bilo neto sproščanje oslabitev (ali njihov majhen obseg oblikovanja) pomemben dejavnik ohranjanja višine dobičkonosnosti bank v okolju nizkih obrestnih mer. Daljše časovno obdobje primerljivih podatkov z državami EU kaže, da so bile vrednosti tega kazalnika, tj. neto oslabitev in rezervacij na bilančno vsoto za Slovenijo v letih po zadnji finančni krizi kar nekaj let nadpovprečne.⁴¹

Slika 3.4: Dobičkonosnost v državah EU in neto oslabitve na bilančno vsoto

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW), lastni izračuni.

³⁹ Oslabitve finančnih sredstev, ki niso merjena po pošteni vrednosti in predstavljajo največji del oslabitev, ter razpoložljivi četrtletni podatki (SDW, CBD, Finrep, do tretjega četrtletja 2022), ki so preračunani na letno raven.

⁴⁰ Vrednost za EU se je do septembra 2022 v primerjavi s prvimi meseci leta 2022 znižala na 0,14 % sredstev/bilančne vsote (decembra lani 0,14 %). Podobno se je znižala vrednost mediane držav EU na 0,12 % (0,09 %), pri čemer je bila vrednost tega kazalnika za Slovenijo precej nižja. Znašala je le 0,02 %, kar je pod povprečno tehtno vrednostjo EU (0,14 %) in tudi pod vrednostjo primerljivo velikih bank EU (0,31 %).

⁴¹ Celoletni podatki za leto 2022 še niso razpoložljivi. V letih 2017–2021 je na ravni slovenskega bančnega sistema v vseh letih razen v letu 2020 prevladovalo neto sproščanje oslabitev in rezervacij. Po drugi strani dolgoročno povprečje za daljše obdobje (2007–2021) pokaže, da so banke v Sloveniji izkazovale po tem kazalniku nadpovprečno visoke vrednosti glede na države EU, najbolj v letih 2010–2015.

Slovenski bančni sistem je tudi lani po donosnosti na kapital presegal povprečje EU oziroma evroobmočja. Podatki⁴² do tretjega četrtnega leta 2022 kažejo, da so banke v EU dosegle lani skoraj primerljivo raven ROE (6,2 %) kot ob koncu predhodnega leta (6,6 %). Povprečje vrednosti in mediana držav sta se zvišali na 8,7 % oziroma 9,0 %. Slovenija je, kot smo navajali že v prejšnjem poročilu, izraziteje izstopala navzgor zaradi enkratnega učinka prevzema ene banke s strani največje bančne skupine v prvem četrtnem leta 2021. Ob tem je treba poudariti, da bi se tudi ob izločitvi tega učinka z desetodstotno donosnostjo na kapital uvrstila na začetek druge tretjine razporeditve najvišjih vrednosti. V predhodnih petih letih je povprečen ROE za slovenski bančni sistem dosegel dvakratnik vrednosti tistega v EU oziroma EMU.⁴³

3.2 Likvidnost

Odpornost bančnega sistema na sistemska tveganja je v segmentu likvidnosti leta 2022 ostala visoka, v prihodnje pa se lahko poslabša. Ob tem poudarjamo, da so razlike v likvidnostnih presežkih med bankami še vedno precejšnje, s tem pa tudi njihova sposobnost pokrivanja posledic morebitne uresničitve tveganja financiranja v obliki nenadnih večjih odlivov vlog nebančnega sektorja. Banke imajo poleg velikega obsega denarnih sredstev v svojih bilancah tudi precejšen obseg prostega primerne finančnega premoženja in s tem možnost dostopa do dodatne likvidnosti pri Evrosistemu, če bi jo potrebovale. Pozorno spremljanje gospodarskih in konkurenčnih razmer ter skrbno upravljanje likvidnosti ostaja še naprej pomembno za stabilnost poslovanja bank. K bolj predvidljivemu obnašanju vlog nebančnega sektorja bi pripomogla tudi sprememba cenovne politike, s katero bi banke s postopnim zvišanjem obrestnih mer za vloge daljših ročnosti spodbudile varčevalce k večjemu obsegu vezav.

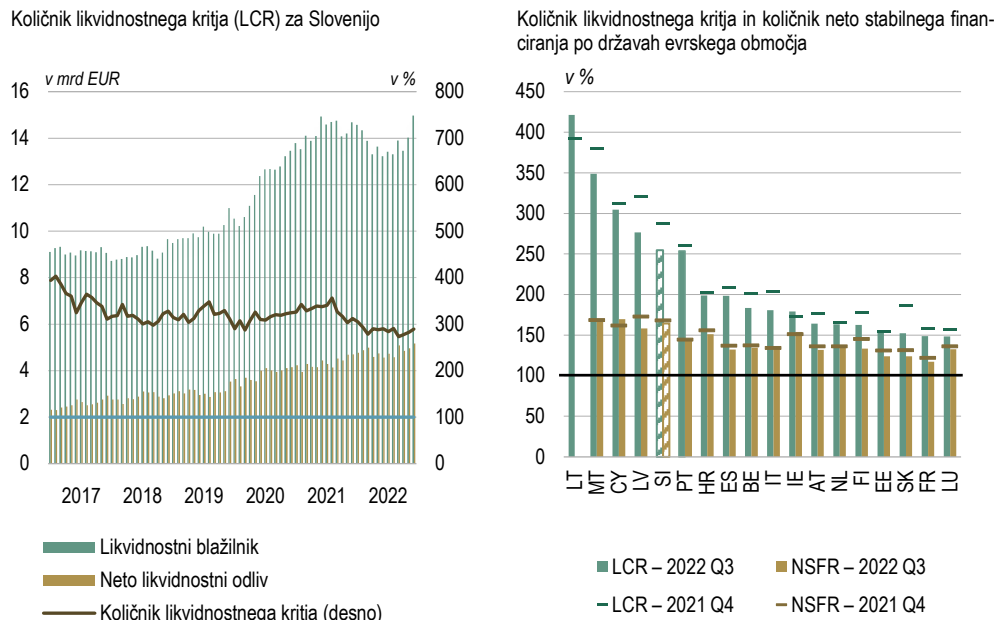
Kljub zmanjšanju vrednosti količnika likvidnostnega kritja (LCR) je sposobnost pokrivanja neto likvidnostnih odlivov v kratkoročnem stresnem obdobju na ravni bančnega sistema ostala visoka. Ker so se neto likvidnosti odlivi povečali relativno bolj kot likvidnostni blažilnik, se je vrednost LCR na posamični osnovi leta 2022 zmanjšala za 22 odstotnih točk na 290 % (slika 3.5, levo), vendar še naprej močno presegla minimalno regulatorno zahtevo (100 %). Likvidnostni presežek se je zmanjšal na 9,8 mrd EUR, vendar ostal več kot tretjino višji kot pred krepitvijo likvidnih sredstev v bilancah bank po začetku pandemije. Poplačila obveznosti iz ciljanih operacij dolgoročnejšega refinanciranja pri Evrosistemu (TLTRO-III) niso imela večjega vpliva na spremembo likvidnostnega blažilnika in s tem LCR, saj so se ob zmanjšanju sredstev na računih pri centralni banki hkrati sprostili zastavljeni prvovrstni vrednostni papirji. Vrednosti LCR so se leta 2022 do septembra zmanjšale v večini držav evrskega območja, Slovenija pa se še naprej uvršča med tretjino držav z visoko sposobnostjo pokrivanja neto likvidnostnih odlivov (slika 3.5, desno).⁴⁴

⁴² Konsolidirani podatki bank na nacionalni ravni, kazalnik ROE po obdavčitvi je preračunan na letno raven.

⁴³ Povprečen ROE za SI je znašal v obdobju 2017–2021 10,2 %, za EU/EA pa 5,1 % oz. 4,9 % (ECB, SDW, CBD).

⁴⁴ V primerjavo so vključeni zadnji razpoložljivi podatki (za tretje četrtno leto 2022) na konsolidirani ravni.

Slika 3.5: Kazalniki likvidnosti za Slovenijo in evrsko območje

Opomba: Vodoravna črta na obeh slikah označuje minimalno regulatorno zahtevo (100 %). Na sliki desno so vključeni podatki na konsolidirani podlagi. Podatki za NSFR za Litvo v javno objavljeni bazi ECB (SDW) niso na voljo.

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW).

Čeprav so banke zmanjšale primarno likvidnost⁴⁵, je njen delež v bilančni vsoti ostal velik. Obseg primarne likvidnosti se je leta 2022 zmanjšal za 1,1 mrd EUR (slika 3.6, levo), kljub temu pa znašal petino bilančne vsote in s tem trikratno presegel dolgoletno povprečje (6,8 %).⁴⁶ Banke s sredstvi na računih pri centralni banki niso poplačale le obveznosti iz TLTRO-III, temveč so jih usmerjale tudi v povečano kreditiranje nebančnega sektorja. Delež primarne likvidnosti v bilančni vsoti se je, podobno kot v Sloveniji, zmanjšal tudi v večini drugih držav evrskega območja, v povprečju pa je znašal 15,2 % (slika 3.6, desno).⁴⁷ Gibanje najbolj likvidnih sredstev slovenskega bančnega sistema bo v prihodnje odvisno od sprememb vlog nebančnega sektorja, obsega novega kreditiranja in poplčila obveznosti iz TLTRO-III, čemur je izpostavljeno le še majhno število slovenskih bank.

Obseg sekundarne likvidnosti⁴⁸ je leta 2022 ostal skoraj nespremenjen, zmanjšala pa se je koncentracija slovenskih državnih vrednostnih papirjev. Banke so – verjetno v iskanju boljših donosov in z namenom večje razpršenosti naložb – dospele vrednostne papirje Republike Slovenije nadomeščale z nakupi tujih tržnih vrednostnih papirjev z boniteto najmanj BBB. S tem se je delež domačih državnih vrednostnih papirjev zmanjšal na zgodovinsko nizkih 33 % sekundarne likvidnosti. Obseg sekundarne likvidnosti je konec leta 2022 znašal 7,1 mrd EUR oziroma 14,1 % bilančne vsote.

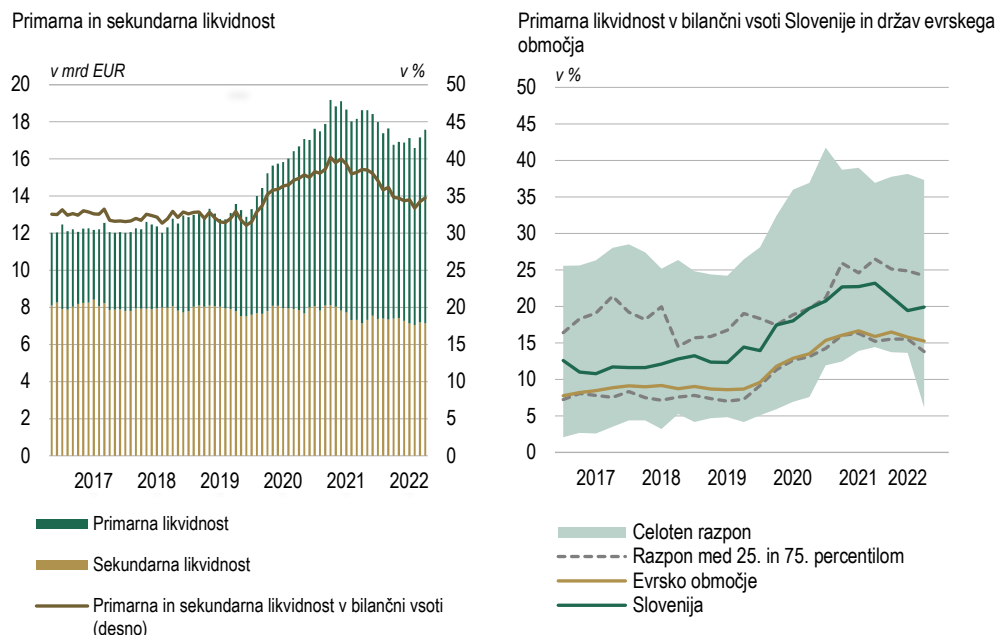
⁴⁵ Primarna likvidnost zajema denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah.

⁴⁶ Povprečen delež obsega primarne likvidnosti v bilančni vsoti je izračunan za obdobje 2000–2022.

⁴⁷ Ob pisanju tega poročila so podatki na ravni evrskega območja na voljo do vključno tretjega četrtertletja 2022.

⁴⁸ Sekundarna likvidnost predstavlja seštevek vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev z boniteto najmanj BBB.

Slika 3.6: **Primarna in sekundarna likvidnost**

Opomba: Primarna likvidnost zajema denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah. Sekundarna likvidnost predstavlja seštevke vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev, bonitete najmanj BBB.

Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW), lastni izračuni.

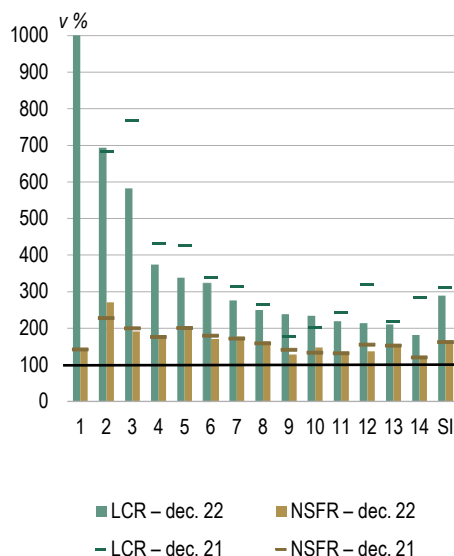
Sposobnost financiranja obveznosti v enoletnem obdobju se je na ravni bančnega sistema še izboljšala. Ob krepitevi vlog nebančnega sektorja se je obseg razpoložljivega stabilnega financiranja leta 2022 povečal relativno bolj kot potrebno stabilno financiranje, kar je povečalo vrednost količnika neto stabilnega financiranja (NSFR) za skoraj tri odstotne točke na 164 %. To pomeni, da je imel slovenski bančni sistem za 15,9 mrd EUR več stabilnega financiranja, kot so bile njegove potrebe v enoletnem obdobju. Razmeroma visoka vrednost NSFR uvršča Slovenijo še naprej na tretje mesto med državami evrskega območja.⁴⁹

Razmeroma visoko odpornost na sistemska tveganja je v segmentu likvidnosti ohranila večina bank, vseeno pa so razlike v likvidnostnih presežkih med njimi ostale precejšnje. Vrednost LCR se je zaradi zmanjšanja likvidnih sredstev leta 2022 poslabšala pri večini bank, vendar pa je bila le pri eni banki nižja od dvakratnika regulatorne zahteve (100 %) (slika 3.7, levo). Nasprotno so se zaradi povečanja potrebnega stabilnega financiranja povečale vrednosti NSFR pri dveh tretjinah bank, presežek nad minimalnimi regulatornimi zahtevami pa je bil pri več kot polovici bank višji od 50 %. Nižji likvidnostni presežki so se ohranili zlasti pri bankah v tuji lasti verjetno kot posledica načina upravljanja likvidnosti in pričakovane pomoči matične banke v primeru likvidnostnih težav. S tem so izpostavljene tveganju v primeru, da jim matična banka te pomoči ne bi mogla zagotoviti, če bi se s podobnimi težavami soočila tudi sama. Poudarjamo, da ostajata pozorno spremljanje konkurenčnih razmer in skrbno upravljanje z likvidnostjo pomembna, zlasti pri bankah z nekoliko nižjimi likvidnostnimi presežki.

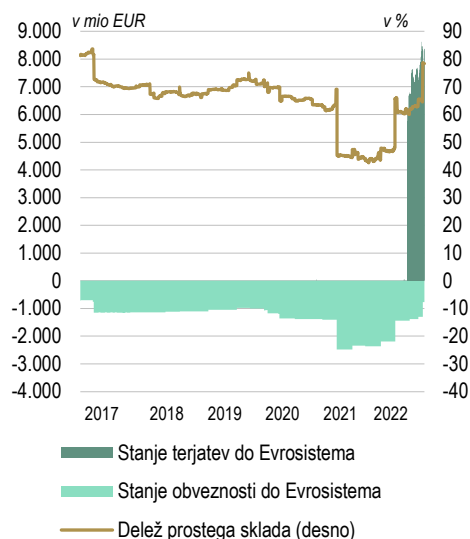
⁴⁹ Primerjava temelji na konsolidiranih podatkih, ki so bili ob pisanju tega poročila na voljo do tretjega četrtletja 2022.

Slika 3.7: Kazalnika LCR in NSFR po bankah ter stanje terjatev in obveznosti do Evrosistema

LCR in NSFR po bankah

Obveznosti in terjatve do Evrosistema in delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje

Opomba: Vodoravna črta na levi sliki označuje minimalno zahtevano raven LCR in NSFR (100 %) v skladu z regulativo CRR. Na levi sliki zaradi preglednosti slike ni prikazana ena izmed bank, njen LCR je decembra 2022 znašal 1.814 %.

S poplačilom obveznosti iz TLTRO-III sta se je povečal delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu in s tem možnost dostopa do dodatnih likvidnih sredstev, če bi jih banke potrebovale. Ker je večina slovenskih bank delno ali v celoti poplačala omenjene obveznosti, se je delež prostega sklada na ravni bančnega sistema leta 2022 povečal za 35 odstotnih točk na 78 % (slika 3.7, desno) in močno presegel povprečje evrskega območja (43 %). Obseg prostega sklada je konec leta 2022 znašal 2,5 mrd EUR, banke pa so imele v bilancah še za 6,2 mrd EUR primernega finančnega premoženja, ki bi ga lahko priglasile v sklad in s tem povečale dostop do likvidnih sredstev pri Evrosistemu, če bi jih potrebovale. Zaenkrat teh potreb zaradi velikega obsega likvidnih sredstev niso imele. Nasprotno, zaradi dviga obrestnih mer mejnega depozita so banke začele z vezavo sredstev čez noč pri Evrosistemu. Obseg vezave je od sredine septembra do konca leta v povprečju znašal 7,3 mrd EUR.

4.1 Gospodinjstva

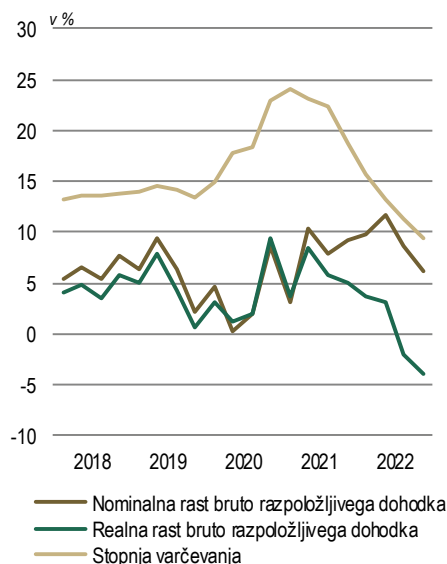
Odpornost gospodinjstev na finančne šoke se je zaradi nižje stopnje varčevanja v letu 2022 nekoliko zmanjšala, vendar ostala razmeroma visoka. Gospodinjstva so v letu 2022 velik del razpoložljivega dohodka namenila končni potrošnji, zaradi česar se je stopnja bruto varčevanja gospodinjstev znižala na najnižjo vrednost. Visoka inflacija in višje obrestne mere zmanjšujejo razpoložljivi dohodek gospodinjstev. V povprečju so slovenska gospodinjstva manj zadolžena kot gospodinjstva evrskega območja. Razpoloženje gospodinjstev ostaja pod dolgoročnim povprečjem.

Potrošnja in varčevanje slovenskih gospodinjstev

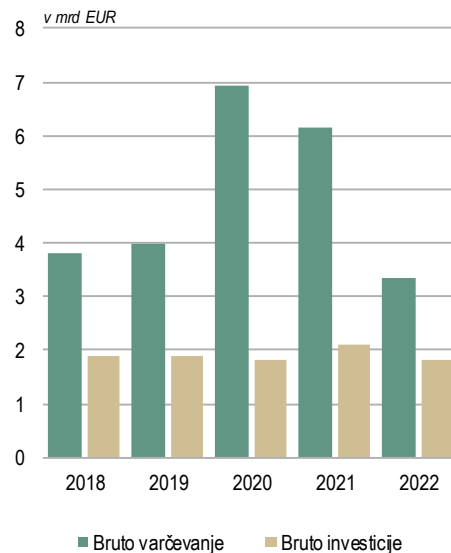
Izdatki gospodinjstev za končno potrošnjo so se v letu 2022 močno povečali. Potrošnja gospodinjstev je bila v letu 2022 v primerjavi z letom 2021 nominalno višja za 21,9 %. Zaradi povečanih izdatkov se je varčevanje gospodinjstev močno zmanjšalo. Stopnja varčevanja gospodinjstev je s 4,0 % odstotki postala najnižja do zdaj. Nominalna rast bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev se je ob ugodnih razmerah na trgu dela nadaljevala. Razpoložljivi dohodek gospodinjstev je bil tako za 9 % višji kot v preteklem letu. K rasti bruto razpoložljivega dohodka so največ prispevala sredstva za zaposlene oziroma dohodki iz dela. Zaradi visoke inflacije se je razlika med nominalno in realno rastjo bruto razpoložljivega dohodka povečala. Realna rast bruto razpoložljivega dohodka je v tretjem četrtletju 2022 postala negativna.

Slika 4.1: **Razpoložljivi dohodek, stopnja varčevanja in investicije gospodinjstev**

Rast razpoložljivega dohodka in stopnja varčevanja gospodinjstev

Varčevanje in investicije gospodinjstev

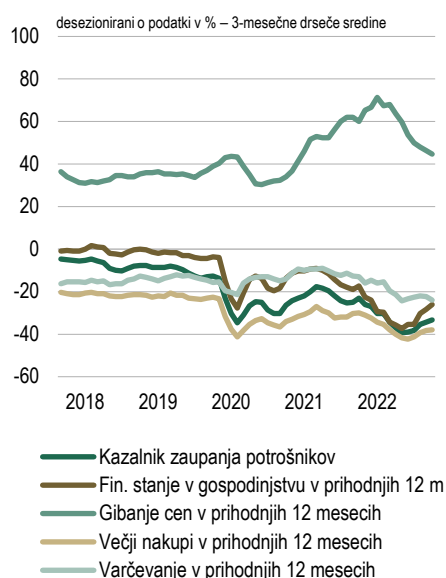

Vir: SURS.

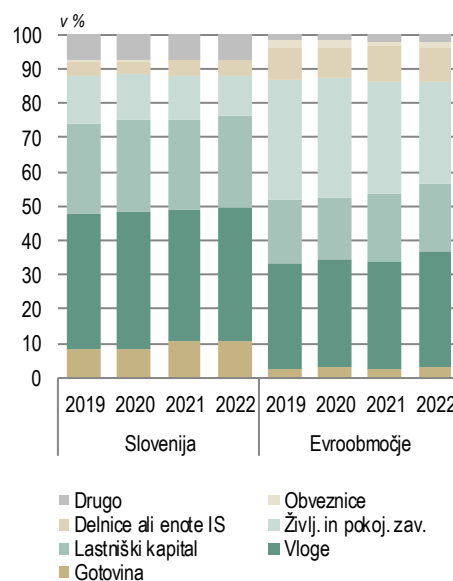
Anketni kazalniki mnenj potrošnikov kažejo, da ostaja razpoloženje potrošnikov pod dolgoročnim povprečjem. Zaupanje potrošnikov se je medletno poslabšalo, prav tako vse komponente, ki sestavljajo kazalnik zaupanja. Struktura finančnega premoženja gospodinjstev se precej razlikuje od evrskega območja. Pri slovenskih gospodinjstvih prevladujejo vloge in gotovina, ki predstavljajo skoraj polovico finančnega premoženja gospodinjstev. Izstopa tudi večji delež lastniškega kapitala. Zaradi nizkih obrestnih mer za vloge na vpogled in visoke inflacije velik delež premoženja slovenskih gospodinjstev izgublja realno vrednost.

Slika 4.2: Zadolženost gospodinjstev in struktura premoženja

Kazalniki zaupanja potrošnikov

Struktura finančnega premoženja

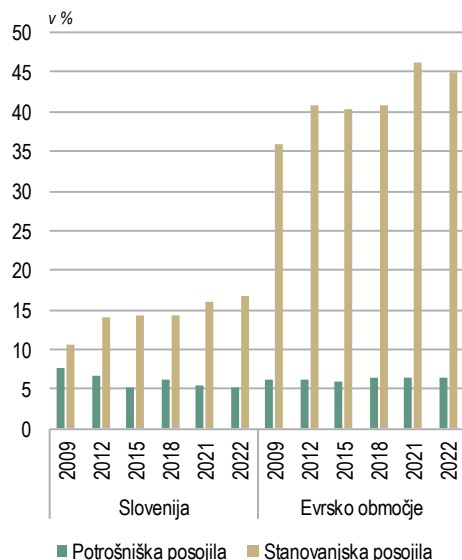
Opomba: Lastniški kapital vključuje delnice, ki kotirajo na borzi, in delnice, ki ne kotirajo na borzi, ter drug lastniški kapital. Delnice ali enote investicijskih skladov so delnice investicijskega sklada, če ima sklad korporacijsko strukturo.
Vir: SURS.

Zadolženost gospodinjstev

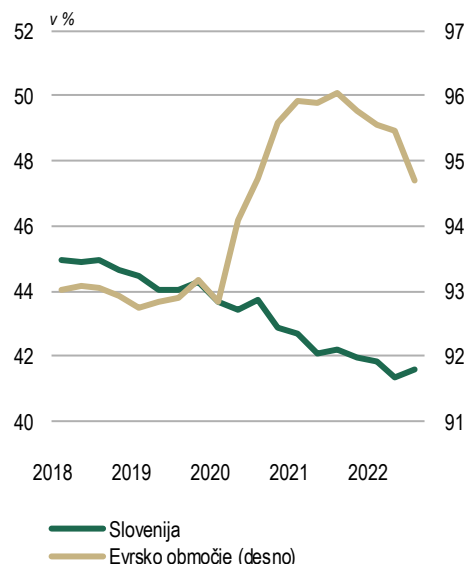
Slovenska gospodinjstva so v primerjavi z državami evrskega območja manj zadolžena. V primerjavi z drugimi evrskimi državami imajo slovenska gospodinjstva manj potrošniških posojil v razmerju do BDP, vendar ta razlika ni tako izrazita kot pri stanovanjskih posojilih. Delež stanovanjskih posojil v BDP je precej manjši od povprečja evrskega območja, deloma tudi zaradi že obstoječega velikega deleža lastniških stanovanj v Sloveniji. V primerjavi z evrskim območjem so se slovenska gospodinjstva v obdobju epidemije tudi manj zadolžila.

Slika 4.3: **Zadolženost gospodinjstev in struktura premoženja**

Posojila gospodinjstvom v BDP

Posojila gospodinjstvom v bruto razpoložljivem dohodku

Vir: ECB SDW.

4.2 Nefinančne družbe

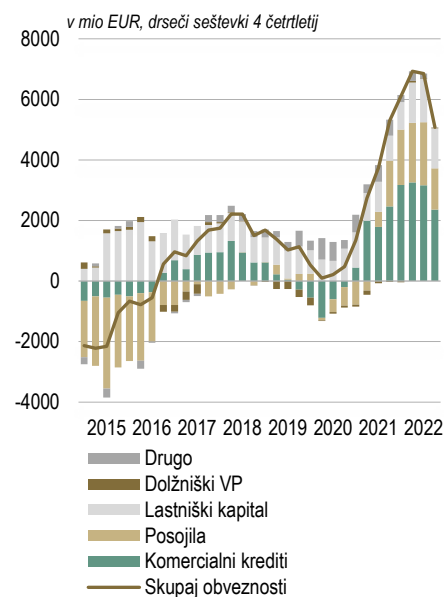
Kljub nadaljnjemu povečanju zadolževanja v letu 2022 je finančni položaj NFD ostal stabilen. V zadnjih mesecih leta se je dinamika zadolževanja začela umirjati skladno z upočasnjevanjem gospodarske rasti v tem obdobju. Povpraševanje po posojilih se je v drugi polovici leta in na prehodu v leto 2023 zmanjševalo predvsem pri posojilih za investicije, medtem ko ostaja visoko pri posojilih za tekoče poslovanje in zaloge, kar odraža še vedno negotove razmere v dobavnih verigah. Ugodni rezultati poslovanja v preteklem letu in nakopičena likvidna sredstva so povečali sposobnost servisiranja dolga NFD. Blokade transakcijskih računov in sproženi stečajni postopki tudi ne kažejo znakov poslabševanja. Povečano tveganje za prihodnja neplačila izhaja iz močno povečanih vhodnih stroškov tako zaradi cen surovin kot naraščajočih obrestnih mer pri večinoma variabilnem obrestovanju najetih posojil.

Financiranje in zadolženost NFD

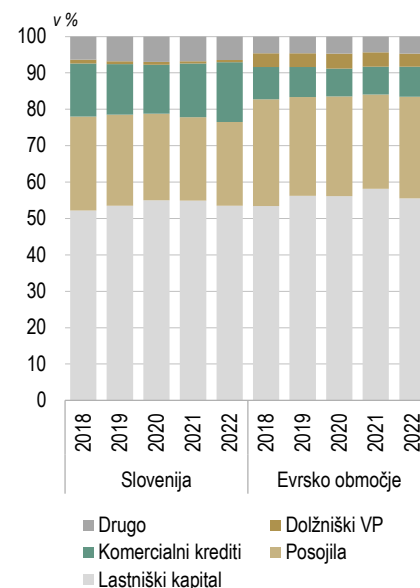
V letu 2022 se je nadaljevalo povečano zadolževanje NFD iz leta 2021. V tem obdobju povečane rasti je naraščalo predvsem financiranje s komercialnimi krediti, ki praviloma sledi dinamiki gospodarske aktivnosti, nekoliko manj, a vendar po visokih stopnjah, pa je naraščalo tudi financiranje NFD s posojili. Kar 63 % enoletnega toka dolžniškega financiranja v višini 3,8 mrd EUR je izviralo iz prejetih komercialnih kreditov (slika 4.4, levo). Med njimi je bilo nekoliko več (54 %) kreditov iz tujine, preostalih 46 % pa jih je bilo prejetih od domačih poslovnih partnerjev, praviloma iz sektorja NFD. Drugi največji vir toka financiranja NFD so bila s 36-odstotnim deležem posojila, med njimi pa so z 88 % prevladovala posojila domačih bank. V strukturi obveznosti slovenskih NFD (slika 4.4, desno) se je v zadnjem letu delež komercialnih kreditov povečal za 2 odstotni točki oziroma enkrat več kot v evrskem območju, kjer so družbe v večji meri povečale financiranje z najemanjem posojil.

Slika 4.4: **Financiranje NFD**

Tokovi obveznosti NFD po instrumentih

Struktura obveznosti NFD v Sloveniji in evrskem območju

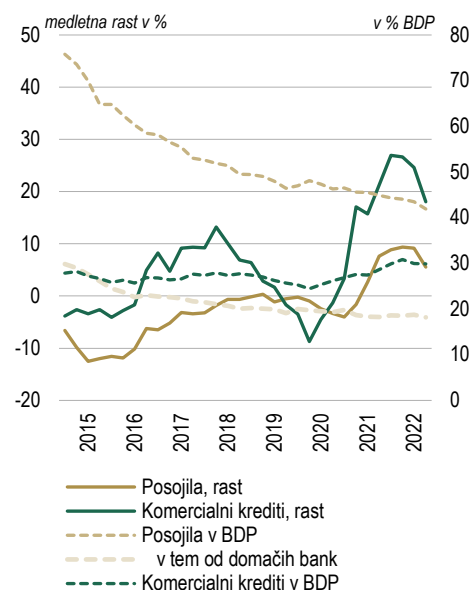

Opomba: Zajeti so vsi viri financiranja NFD ne glede na sektor upnika.
Vir: Banka Slovenije.

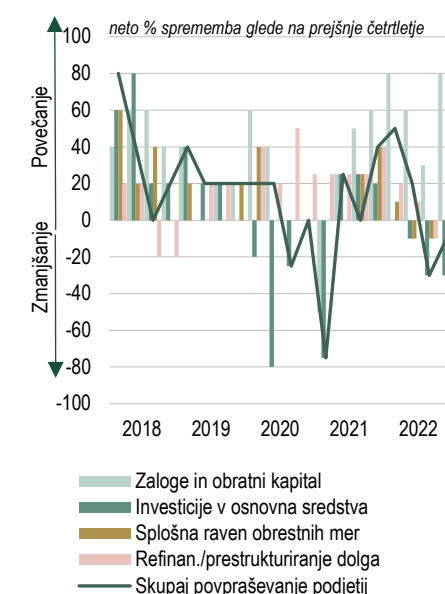
Rast zadolževanja NFD se je v zadnjih mesecih leta začela umirjati skladno z ohlajanjem gospodarske rasti. Komercialni krediti so v letu 2022, najprej s pospešitvijo, pozneje pa z umirjanjem, sledili dinamiki rasti blagovnega uvoza Slovenije oziroma jo celo prehiteli. V razmerju do slovenskega BDP so komercialni krediti v dveh letih naraščanja pridobili slabe 4 odstotne točke in dosegli 30 % BDP (slika 4.5, levo). Nasprotno se je financiranje s posojili pri slovenskih bankah kot pri vseh upnikih skupaj, kljub močni nominalni rasti v drugi polovici 2022, v razmerju do BDP celo nekoliko zmanjšalo.

Slika 4.5: **Dolžniško financiranje NFD**

Financiranje NFD s komercialnimi krediti in posojili

Povpraševanje po posojilih bank

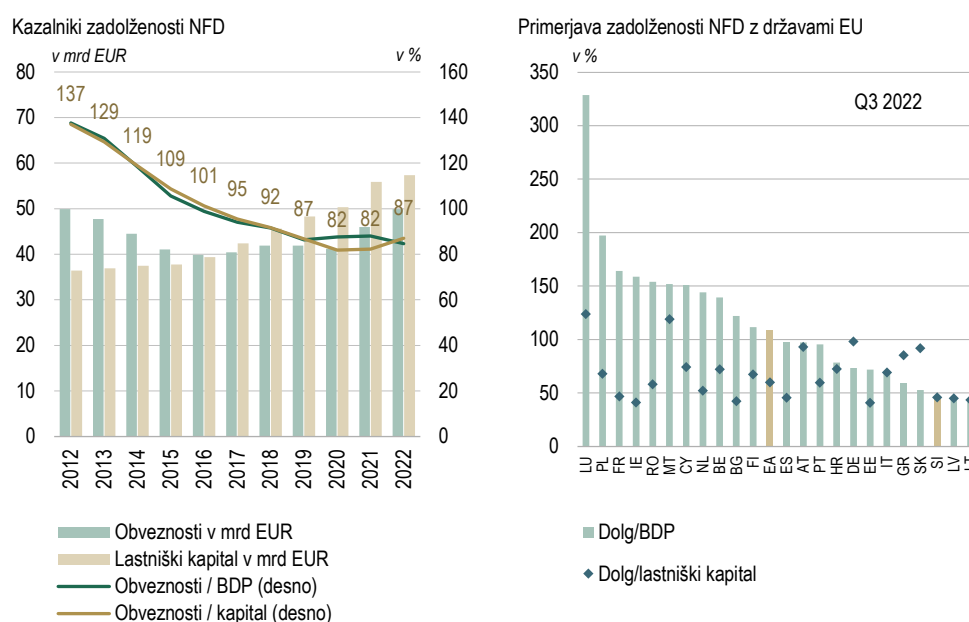

Vir: Banka Slovenije, anketa BLS.

Financiranje z bančnimi posojili je naraščalo v številnih dejavnostih NFD s pomembnim prispevkom posameznih večjih družb v mesecih največje rasti. Zaradi rasti cen energentov v letu 2022 so najemanje posojil najbolj pospešile družbe iz dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo, močna rast je bila tudi pri podjetjih iz trgovinske dejavnosti. Pri obojih se je rast umirila v zadnjih mesecih leta. Nasprotno se je v tem obdobju pospešila rast posojil v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu. V gradbeništvu poganja zadolževanje predvsem ugodno povpraševanje z domačega trga, pri katerem so tudi obeti za prihodnje mesece še ugodni, medtem ko je pri predelovalnih dejavnostih zaradi ohlajanja zunanega povpraševanja več negotovosti.

O manjšem povpraševanju po posojilih v drugi polovici leta 2022 in nadaljnjem umirjanju v začetku leta 2023 pričajo tudi izsledki iz ankete bank. Po anketi BLS se je v drugi polovici leta zmanjšalo predvsem povpraševanje po posojilih za investicije, povečalo pa se je povpraševanje po posojilih za obratni kapital (slika 4.5, desno). Posledično je bilo več povpraševanja po kratkoročnih posojilih (v primerjavi z dolgoročnimi). Po ocenah bank naj bi se ti trendi nadaljevali tudi v prvih mesecih 2023. Kot pomemben dejavnik manjšega povpraševanja od druge polovice leta banke navajajo naraščajoče obrestne mere, ob tem pa ne zaznavajo povečanega povpraševanja po refinanciranju obstoječih posojil.

Slika 4.6: **Zadolženost NFD v Sloveniji in državah EU**

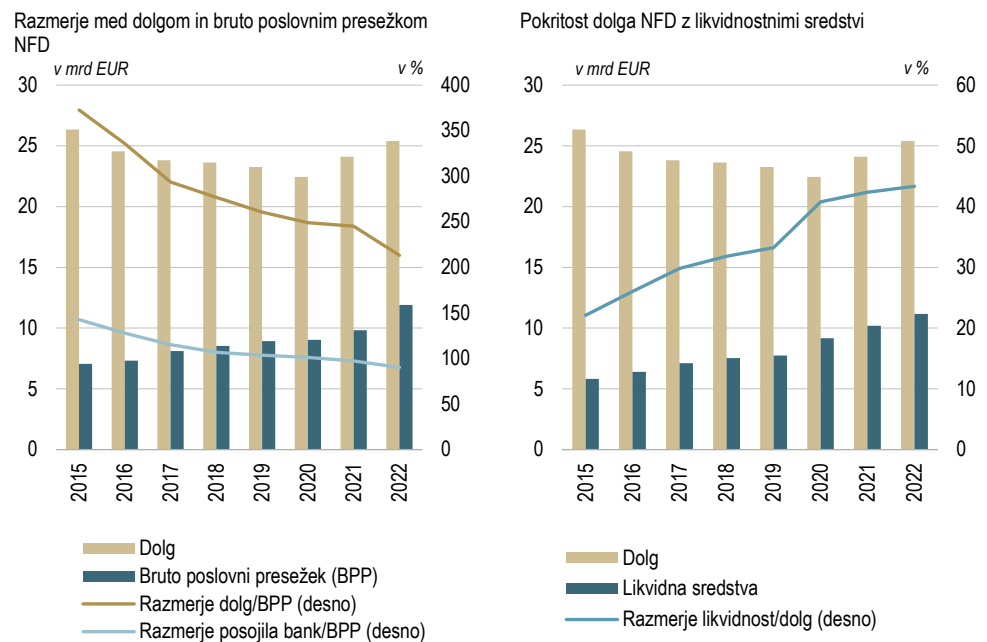

Opomba: Kazalniki na sliki levo vključujejo vse dolžniške obveznosti NFD. Na sliki desno, kjer se zadolženost NFD v Sloveniji primerja z drugimi državami EU, se med dolg upoštevajo le prejeta posojila in izdani dolžniški vrednostni papirji.
Vir: Banka Slovenije, ECB.

Kljub povečanemu zadolževanju so ostali kazalniki zadolženosti NFD ugodni tako v razmerju do predpandemijskih ravni kot v razmerju do povprečja evrskega območja. Finančni vzvod se je v primerjavi z letom 2021 povečal za 4,8 odstotne točke na 87,0 % (slika 4.6, levo), kar pa je vendar blizu ravni iz leta 2019, to je pred velikim padcem zadolževanja v letu 2020. Na rast finančnega vzvoda v letu 2022 je poleg rasti zadolževanja vplivala tudi nižja rast lastniškega kapitala (slika 7.15 v prilogi). Ob tem je bil pritok lastniškega kapitala v NFD celo večji kot v letu prej (1,3 mrd EUR v primerjavi z 0,8 mrd EUR). Po razmerju med dolgom in kapitalom ter dolgom in BDP se slovenski sektor NFD (slika 4.6, desno) še vedno uvršča med najmanj zadolžene v evrskem območju.

Kazalniki vzdržnosti dolga NFD so se dodatno izboljšali, ob rasti obrestnih mer pa se povečuje tveganje servisiranja dolga v prihodnje. Zaradi močne rasti bruto poslovnega presežka v letu 2022 za 21,2 % in ob hkratni rasti dolga za 5,5 % se je razmerje med njima v tem obdobju zmanjšalo z 245 % na 213 % (slika 4.7, levo). Breme servisiranja dolga se je v pogojih naraščanja obrestnih mer in ob prevladujočem deležu variabilnega obrestovanja v dolgu začelo povečevati. Tveganju neplačila so še zlasti izpostavljene dejavnosti in družbe, katerih stroški poslovanja so bolj občutljivi na cene energentov in drugih vhodnih surovin. Pomemben blažilnik naraščajočih poslovnih in finančnih stroškov so povečana likvidnostna sredstva NFD, ki so se tudi ob pomoči državnih ukrepov med pandemijo nakopičila v podjetjih, vendar le, če z njimi razpolagajo podjetja, ki so tveganju povečanih stroškov izpostavljena. Na ravni celotnega sektorja NFD se je pokritost dolga NFD z likvidnimi sredstvi s 33 % na začetku pandemije do konca leta 2022 povišala na 43 %.

Slika 4.7: **Kazalniki vzdržnosti dolga NFD**

Opomba: Med dolg so upoštevana vsa posojila in dolžniški vrednostni papirji.
Vir: Banka Slovenije.

Število začelih stečajnih postopkov in blokiranih transakcijskih računov je bilo v letu 2022 kljub manjšemu povečanju v nekaterih dejavnostih precej pod ravno iz leta 2019. Stečajni postopki so bili nekoliko pogostejše sproženi v dejavnostih prometa, informacijskih in komunikacijskih dejavnostih, rekreaciji, kulturi in razvedrilu ter gradbeništvu (slika 7.16 v prilogi, levo), vendar so v vseh teh dejavnostih močno zaostajali za letom 2019, razen v prometu, kjer je bila raven iz predpandemijskega leta presežena. Na ravni celotnega sektorja NFD je bilo lani sproženih za 26 % manj stečajnih postopkov kot v letu 2019. Podobno je tudi število blokiranih transakcijskih računov podjetij v letu 2022 precej zaostajalo za letom 2019 (za 34 %), vendar se je v številnih dejavnostih povečalo glede na leto prej (slika 7.16 v prilogi, desno).

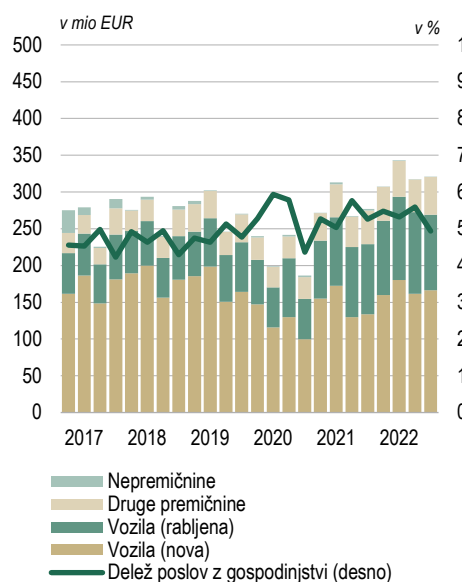
5.1 Lizinške družbe

Tveganja, ki izhajajo iz poslovanja lizinških družb, trenutno ostajajo zmerna z izboljšanimi pričakovanji za prihodnja četrtletja. V letu 2022 so lizinške družbe odobrile več novih poslov kot v predhodnem letu, rast novih poslov pa se je odrazila v povečanju bilančne vsote. Medletno so lizinške družbe v letu 2022 nekoliko zmanjšale celotni dobiček. Kot posledica visoke inflacije in dvigovanja obrestnih mer je bila opazna visoka rast novoodobrenih poslov s fiksno obrestno mero. Neposredna prisotnost bank na področju finančnega najema ostaja nizka, čeprav so banke na tem področju okrepile dejavnost.

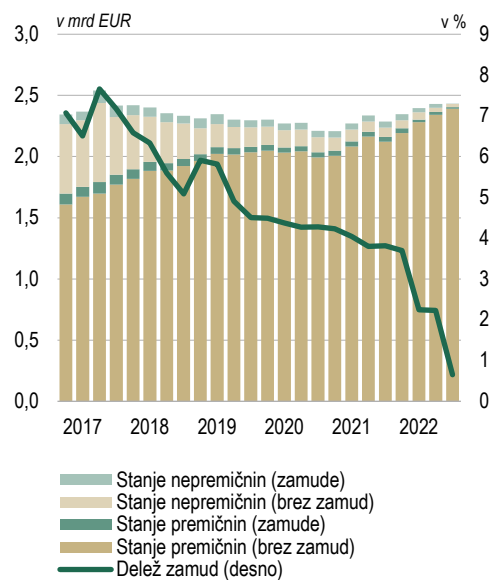
Lizinške družbe so v letu 2022 okrepile dejavnost najema, pri čemer prevladuje finančni najem.⁵⁰ V letu 2022 so lizinške družbe odobrile za 6,3 % več novih poslov kot v predhodnem letu (slika 5.1, levo). Največ novih poslov je bilo sklenjenih za financiranje premočnin, med katerimi so po številu novoodobrenih poslov prevladovali osebni avtomobili (49,9 %) ter komercialna in tovorna vozila (34,6 %). Rast novih poslov se je odrazila v povečanju bilančne vsote lizinških družb, ki je zabeležila 15,8-odstotno rast in je ob koncu leta znašala 2,9 mrd EUR. Kot posledica višjih stroškov dela, materiala in storitev se je celotni dobiček lizinških družb v letu 2022 medletno zmanjšal za 3,9 % na 48,1 mio EUR. Stanje lizinških poslov se je medletno povečalo za 6,5 % na 2,4 mrd EUR. Delež zamud nad 90 dni se je ob koncu leta 2022 zmanjšal na zgolj 0,65 % (slika 5.1, desno).

Slika 5.1: Novoodobreni posli in stanje lizinških poslov

Novoodobreni lizinški posli glede na namen financiranja

Stanje poslov glede na namen financiranja in zamude ter delež poslov z zamudami s plačilom

Vir: Banka Slovenije.

Zaradi dvigovanja obrestnih mer smo bili v letu 2022 priča veliki rasti števila novoodobrenih lizinških poslov s fiksno obrestno mero. Medtem ko je število novih poslov z variabilno obrestno mero ostalo na enaki ravni v primerjavi z lanskim letom,

⁵⁰ Pod dejavnost najema lizinških družb štejemo finančni najem, poslovni namen in posojanje.

se je število novosklenjenih poslov s fiksno obrestno mero povečalo za 53,9 %. Novodobreni posli s fiksno obrestno mero so prevladovali pri poslih s krajšo ročnostjo (do enega leta).

Tudi banke so letos povečale financiranje podjetij in gospodinjstev s finančnim najemom. V letu 2022 je obseg novih poslov znašal 329,6 mio EUR, kar predstavlja 20,9-odstotno rast v primerjavi s predhodnim letom. Z gospodinjstvi je bilo opravljenih več kot polovica vseh novih poslov, prevladovali pa so posli z originalno zapadlostjo nad pet do sedem let. Rast novih poslov se odraža tudi v rasti vrednosti stanja poslov. V letu 2022 je stanje poslov znašalo 572,2 mio EUR, kar predstavlja 11,4-odstotno medletno rast. V stanju prevladujejo posli z gospodinjstvi. Neposredna prisotnost bank na področju finančnega najema ostaja nizka, saj na tem področju poslovanja ostajajo aktivne le tri banke.

5.2 Zavarovalnice

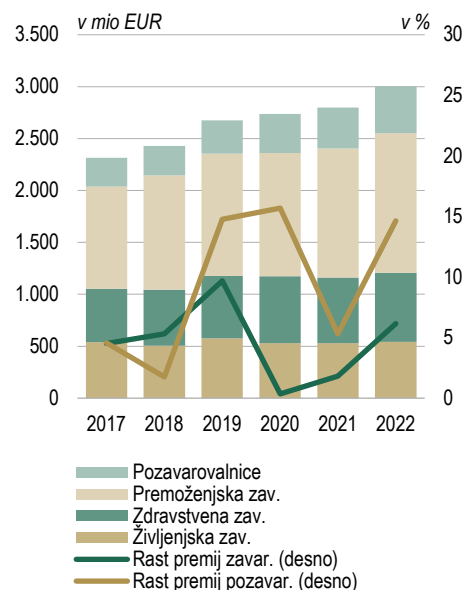
Zbrane bruto premije zavarovalnic so se leta 2022 spet zvišale, najbolj pri premoženjskih zavarovanjih. Škodni količnik zavarovalnic se je poslabšal v premoženjskem in zdravstvenem delu zavarovanj, izboljšal pa v življenjskem delu zavarovanj. Dobiček zavarovalnic se je leta 2022 glede na leto pred tem nekoliko zmanjšal, vendar ostal višji kot pred leti. Kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji je do konca leta 2022 ostala visoka.

Zbrane bruto premije zavarovalnic so se leta 2022 spet zvišale, najbolj pri premoženjskih zavarovanjih. Zbrane bruto premije v zavarovalnicah so se leta 2022 glede na leto pred tem zvišale za 6,2 % na 2,6 mrd EUR (slika 5.2, levo). K rasti zbranih bruto premij zavarovalnic so najbolj prispevala premoženjska zavarovanja (8,3 %), zvišale pa so se tudi zbrane bruto premije pri življenjskem zavarovanju (2,5 %) in zdravstvenem zavarovanju (5,0 %). Zbrane bruto premije pozavarovalnic so se leta 2022 glede na leto pred tem zvišale za 14,6 % na 452 mio EUR.

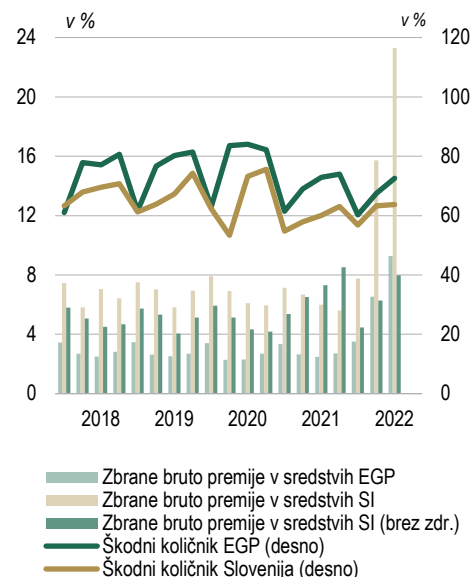
Delež zbranih bruto premij v sredstvih zavarovalnic se je do tretjega četrtertletja leta 2022 povečal pri zavarovalnicah v Sloveniji in Evropskem gospodarskem prostoru (EGP). Delež zbranih bruto premij v sredstvih slovenskih zavarovalnic se je v drugem in tretjem četrtertletju leta 2022 močno povečal in znašal 15,7 % oziroma 23,3 % brez dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, medtem ko je v zavarovalnicah v EGP znašal 9,3 % (slika 5.2, desno). V zavarovalnicah v Sloveniji je bil v primerjavi z zavarovalnicami v EGP boljši tudi škodni količnik. V tretjem četrtertletju 2022 se je škodni količnik v EGP poslabšal na 72,6 %, medtem ko je v Sloveniji še vedno znašal okoli 63 % (slika 5.2, desno).

Slika 5.2: Zbrane bruto premije in gibanje škodnega količnika

Zbrane bruto premije in letne stopnje rasti zavarovanj (po)zavarovalnic

Zbrane bruto premije v sredstvih in gibanje škodnega količnika

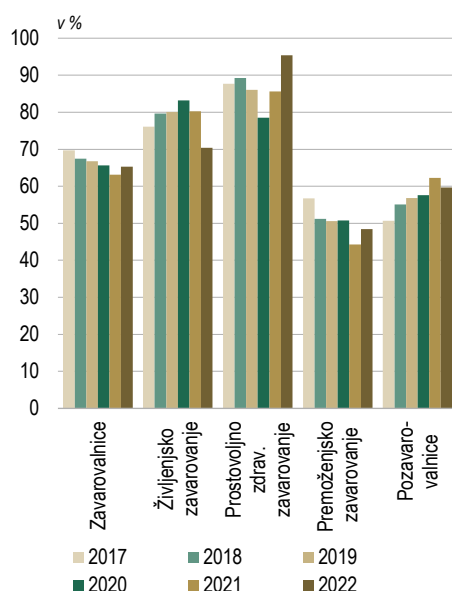
Opomba: Do vključno leta 2017 temeljijo podatki zbranih bruto premij in škodnega rezultata na agregatnih statističnih poročilih, po letu 2017 pa na poročilih, skladnih s Solventnostjo II. Pri izračunu škodnega količnika smo upoštevali kumulativne podatke izplačanih bruto škod in zbranih bruto premij ob zaključku vsakega četrtletja. Učinki sprememb cen dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja pomembno vplivajo na zbrane bruto premije zdravstvenega dela v Sloveniji, zato smo prikazali tudi gibanje brez tega učinka. Podatki za EGP so bili na razpolago do vključno Q3 2022.

Vir: AZN, EIOPA, Banka Slovenije, lastni izračuni.

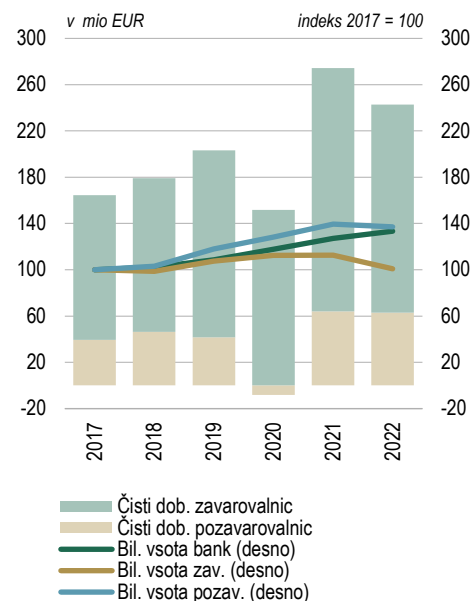
Škodni količnik zavarovalnic in pozavarovalnic se je leta 2022 glede na leto pred tem poslabšal, saj se je vrednost škod povečala in je pri premoženjskih zavarovanjih izhajala predvsem iz visoke inflacije. Škodni količnik zavarovalnic se je leta 2022 medletno poslabšal za 2,2 odstotne točke na 65,3 %, pri čemer se je pri premoženjskem zavarovanju poslabšal za 1,4 odstotne točke na 48,4 %, pri življenjskem zavarovanju pa se je izboljšal za 9,8 odstotne točke na 70,4 % (slika 5.3, levo). Pri zdravstvenem zavarovanju se je škodni količnik ponovno precej poslabšal, za 9,7 odstotne točke na 95,4 %. V pozavarovalnicah se je leta 2022 bruto škodni količnik izboljšal za 2,6 odstotne točke na 59,6 %.

Slika 5.3: Škodni količnik ter čisti dobiček in bilančna vsota

Škodni količnik pomembnejših zavarovalnih vrst

Čisti dobiček in bilančna vsota

Opomba: Zavarovalniški podatki temeljijo na poročilu Solventnost II. Izjema so podatki o dobičku, ki temeljijo na agregiranih podatkih. Vir: AZN, Banka Slovenije.

Dobiček zavarovalnic se je leta 2022 glede na leto pred tem zmanjšal, vendar ostal večji kot pred leti, medtem ko je dobiček pozavarovalnic ostal na skoraj enaki ravni kot leto pred tem. Dobiček zavarovalnic se je zmanjšal za 14,4 % na 180 mio EUR (slika 5.3, desno), pri čemer je upadel dobiček iz premoženjskih (-26,5 %) in tudi življenjskih (-28,1 %) zavarovanj, povečali pa so se prihodki iz naložb, predvsem iz dividend in drugih deležev v dobičku v družbah v skupini. Na zmanjšanje dobička je vplival predvsem večji obseg škod, medtem ko je k povečanju dobička prispevalo delno sproščanje škodnih rezervacij, oblikovanih v preteklih letih. Dobiček pozavarovalnic je bil leta 2022 skoraj enak kot leto pred tem in je znašal na 62,9 mio EUR. Bilančna vsota zavarovalnic je bila ob koncu leta 2022 s 7,2 mrd EUR medletno manjša za 10,3 %, medtem ko se je bilančna vsota pozavarovalnic medletno zmanjšala za 1,6 % na 1,3 mrd EUR.

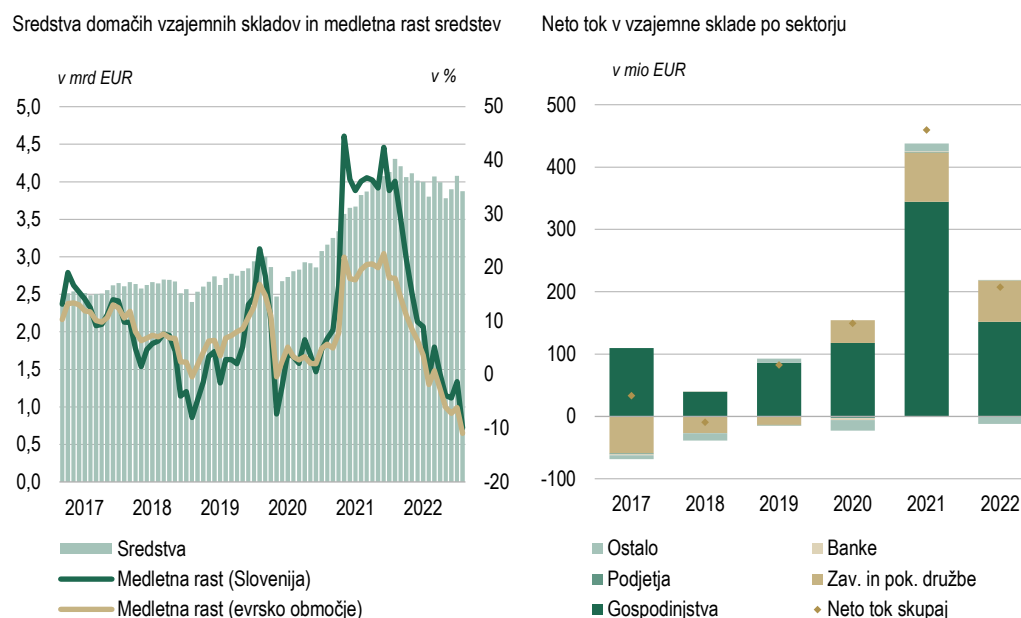
Kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji je do konca leta 2022 ostala visoka. Mediana kapitalske ustreznosti glede na solventnosti kapital (količnik SCR) se je pri zavarovalnicah, ki poslujejo v Sloveniji, v zadnjem četrtletju 2022 glede na leto pred tem znižala za 3,2 odstotne točke na 202,7 %. Pri tem je v tretjem četrtletju 2022 mediana količnika SCR ostala v Sloveniji nižja kot v državah EGP (231,6 % v Sloveniji in 221,7 % v EU). Mediana kapitalske ustreznosti glede na minimalni konsolidirani zahtevani kapital (količnik MCR) se je v Sloveniji v zadnjem četrtletju leta 2022 medletno znižala za 9,1 odstotne točke na 642,3 %, vendar ostaja višja kot mediana količnika MCR v državah EGP, kjer je znašala 594,1 % (slika 7.17 v prilogi).

5.3 Vzajemni skladi

Zaradi inflacijskih pritiskov in tržne negotovosti so se zahtevane donosnosti evropskih in ameriških obveznic v letu 2022 povečale, vrednosti delniških indeksov na svetovnih delniških trgih pa so se znižale. Vrednost sredstev domačih vzajemnih skladov se je medletno znižala, k znižanju vrednosti sredstev pa so najbolj prispevala prevrednotenja delniških skladov. Neto vplačila so kljub povečani volatilnosti in visoki tržni negotovosti ostala pozitivna. Medtem so investicijski skladi v evrskem območju beležili neto odlive. Neto odlivi so bili še zlasti izraziti pri obvezniških skladih, ti pa so tudi edina vrsta skladov, ki so tudi v Sloveniji imeli neto odlive.

Vrednost sredstev domačih vzajemnih skladov se je zaradi padca vrednosti delniških borznih indeksov in povečanja zahtevanih donosnosti evropskih in ameriških obveznic v letu 2022 znižala. Medletno se je vrednost sredstev znižala za 10,0 % in je na koncu leta znašala 3,9 mrd EUR (slika 5.4, levo). K znižanju vrednosti sredstev so prispevala prevrednotenja delniških skladov, ki so v letu 2022 predstavljala 65,6 % vseh sredstev domačih vzajemnih skladov. Neto vplačila v domače vzajemne sklade so kljub povišani volatiliti in visoki negotovosti na finančnih trgih ostala pozitivna (slika 5.4, desno), kar pa ne velja za investicijske sklade v evrskem območju, ki so v letu 2022 imeli neto odlive sredstev. Evropski investicijski skladi imajo v primerjavi z domačimi vzajemnimi skladi veliko večjo izpostavljenost do obvezniških skladov, ki so tudi pri nas zabeležili neto odlive. Tudi v domačih vzajemnih skladih se je poznal precejšen upad neto vplačil, ki so v letu 2022 zaznala 54,9-odstotni padec v primerjavi s predlanskim letom. K neto vplačilu, ki je znašalo 207,3 mio EUR, so največ prispevala gospodinjstva (73,4 %), največji delež neto vplačil pa so imeli delniški skladi (72,0 %). V Sloveniji so bili obvezniški skladi edina vrsta skladov, ki so v letu 2022 imeli neto odlive. Neto odlivi iz obvezniških skladov so posledica močnih inflacijskih pritiskov, ki prispevajo k hitrejšemu zaostrovanju denarne politike, zaradi česar so se povečale zahtevane donosnosti obveznic.

Slika 5.4: Sredstva in neto tok vzajemnih skladov

Opomba: Na sliki levo niso vključeni denarni skladi.
Vir: ECB SDW, Banka Slovenije.

Domači vzajemni skladi imajo največ naložb v delnicah in enotah investicijskih skladov. V primerjavi z evrskim območjem, ki ima naložen precej večji delež v dolžniških vrednostnih papirjih, so domači vzajemni skladi bolj izpostavljeni spremembi vrednosti delniških indeksov. Delniške naložbe domačih vzajemnih skladov imajo največjo izpostavljenost do delniških družb iz ZDA (46,6 %) in do delniških družb iz držav članic evrskega območja (21,3 %). Naložbe iz dolžniških vrednostnih papirjev, ki predstavljajo 17,9 % vseh sredstev domačih vzajemnih skladov, so večinoma usmerjene v države evrskega območja (71,9 %). Naložbe tujcev v domače investicijske sklade so se zmanjšale za skoraj 16,7 % v primerjavi z letom prej.

Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinške družbe

Makroekonomsko in finančno okolje je v Sloveniji in v Evropi podvrženo visoki negotovosti, kar posledično povečuje verjetnost materializacije različnih makrofinančnih tveganj. Države EU imamo na voljo številne makrobonitetne instrumente, ki jih lahko uporabimo in prilagodimo glede na zaznana sistemska tveganja. Uvajamo in prilagajamo jih z namenom zaščite stabilnosti finančnega sistema. Makrobonitetne instrumente lahko v grobem razdelimo na tiste, ki vplivajo na kapital bank, tiste, ki vplivajo na posojilojemalce, in tiste, ki skrbijo za zadostno likvidnost bančnega sistema. Makrobonitetni instrumenti, ki vplivajo na kapital bank, so namenjeni grajenju odpornosti bančnega sistema, makrobonitetni instrumenti, ki vplivajo na posojilojemalce, pa vzpostavljajo minimalne kreditne standarde in lahko omejijo čezmerno kreditno rast. Nekateri makrobonitetni instrumenti se uporabljajo v enaki obliki po državah EU, medtem ko se drugi instrumenti lahko razlikujejo in se oblikujejo glede na specifičnosti bančnega sistema posamezne države oziroma glede na oceno sistemskega tveganja.

Makrobonitetna politika Banke Slovenije

Z makrobonitetno politiko identificiramo, spremljamo in ocenjujemo sistemska tveganja za finančno stabilnost, in sicer zaradi zaščite stabilnosti celotnega finančnega sistema. Pri tem je končni cilj makrobonitetne politike zagotavljati trajnostni prispevek finančnega sektorja h gospodarski rasti, Banka Slovenije pa je posledično pristojna za razvoj in implementacijo makrobonitetnih ukrepov za bančni sektor in lizinške družbe. Pravno podlago za izvajanje makrobonitetne politike predstavljajo Uredba o kapitalskih zahtevah (CRR), Zakon o bančništvu (ZBan-3) in Zakon o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema (ZMbNFS).

Proces oblikovanja in implementacije makrobonitetne politike je razdeljen v štiri povezane faze:

1. identifikacijo in oceno ravni sistemskih tveganj;
2. izbiro in oblikovanje (kalibracijo) makrobonitetnega instrumenta;
3. implementacijo makrobonitetnega ukrepa;
4. ocenjevanje makrobonitetne politike in instrumenta.

Sistemska tveganja so motnje v finančnem sistemu, ki imajo lahko resne negativne posledice za delovanje finančnega sistema in realnega gospodarstva, z izoblikovanim naborom kazalnikov pa spremljamo njihov razvoj in hkrati ocenjujemo doseganje posameznih vmesnih ciljev makrobonitetne politike, ki so:

- blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda;
- blažitev in preprečitev čezmernega neskladja v strukturi ročnosti in nelikvidnosti;
- omejitev koncentracije neposredne in posredne izpostavljenosti;
- omejitev sistemskega vpliva izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšalo moralno tveganje;
- krepitev odpornosti finančnih infrastruktur.

Če ocenjujemo, da je raven sistemskih tveganj povišana ali če obstaja tveganje, da vmesni cilji makrobonitetne politike ne bodo doseženi, se lahko odločimo za uvedbo makrobonitetnih različnih ukrepov. Njihov izbor in kalibracija sta predvsem odvisna od ravni in izvora tveganja ter sledita načelom, opisanim v Strateškem okvirju makrobonitetne politike. Izboru in kalibraciji instrumenta sledita implementacija in ocena učinkovitosti. Makrobonitetni ukrep je uspešen, če prispeva k doseganju zastavljenih vmesnih ciljev makrobonitetne politike in posredno k zmanjšanju sistemskih tveganj.

Implementirani makrobonitetni ukrepi imajo lahko tudi negativne čezmejne učinke oziroma so lahko predmet izogibanja, zato je čezmejno sodelovanje izredno pomembno. Evropski odbor za sistemska tveganja sodeluje pri koordinaciji makrobonitetne politike na evropski ravni. Zadolžen je tudi za izdajo priporočil o vzajemnosti makrobonitetnih ukrepov. Izda lahko tudi priporočila in opozorila nacionalnim in evropskim organom.

Makrobonitetni instrumenti Banke Slovenije

Trenutno imamo v veljavi štiri makrobonitetne instrumente. Blažilnik za drugo sistemsko pomembne banke (DSPB), proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) in sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SyRB), ki povečujejo odpornost bančnega sistema s tem, da od bank zahtevajo višjo raven kapitala. Poleg makrobonitetnih instrumentov, ki temeljijo na kapitalskih zahtevah, veljajo tudi makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov, ki zagotavljajo minimalne kreditne standarde ter so bile uvedene zaradi visoke rasti potrošniških kreditov in rahljanja kreditnih standardov.

Tabela 6.1: Makrobonitetni ukrepi Banke Slovenije

Makrobonitetni ukrep	Leto uvedbe / spremembe	Tip ukrepa	Vmesni cilj	Ocena doseganja cilja
Makrobonitetne omejitve kreditiranja prebivalstva (LTV, DSTI in omejitev ročnosti)	2016*/2018**/2019*** /2020****/2022*****	ZAVEZUJOČ	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod	Rast potrošniških posojil se je umirila, izboljšali so se kreditni standardi pri odobranju potrošniških in stanovanjskih posojil
Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB)	2016	ZAVEZUJOČ	Omejiti sistemski vpliv izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšalo moralno tveganje	Višja odpornost zaradi višje zahteve po CET1, ki pa za banke ni bila omejujoča
Proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB)	2016/2022*****	ZAVEZUJOČ	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod	Vrednost blažilnika zaradi stanja kreditnega oziroma finančnega cikla znaša 0,5 % od 31. 12. 2023
Sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SyRB)	2022*****	ZAVEZUJOČ	(a) blažitev in preprečitev rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda (b) omejitev koncentracije neposredne in posredne izpostavljenosti	Ocena dosega cilja še ni na voljo

Vir: Banka Slovenije.

* V letu 2016 smo uvedli priporočilo glede razmerja LTV in DSTI za stanovanjska posojila.

** Leta 2018 je bilo makrobonitetno priporočilo razširjeno na potrošniška posojila, za katera so poleg omejitev razmerja DSTI veljale tudi omejitve najvišje ročnosti.

*** Leta 2019 sta DSTI in omejitev ročnosti postala zavezujoča makrobonitetna instrumenta.

**** Leta 2020 so bile zaradi epidemije covid-19 uvedene prilagoditve ukrepa DSTI, ki so bankam dovolile, da pod določenimi pogoji iz izračuna DSTI izključijo začasno znižanje dohodka v času epidemije.

***** S 1. julijem 2022 so začele veljati dodatne spremembe obstoječih omejitev kreditiranja prebivalstva.

***** Svet BS je konec leta 2022 sprejel dvig proticikličnega kapitalskega blažilnika z 0 % na 0,5 %, in sicer bodo banke morale izpolnjevati zahteve od 31. decembra 2023.

***** Sektorska blažilnika sistemskih tveganj sta bila uvedena v letu 2022, veljati pa sta začela s 1. januarjem 2023.

Konec leta 2022 smo prilagodili makrobonitetno politiko in naslovili tveganja, povezana z naraščanjem cikličnih sistemskih tveganj. V tretjem četrtletju smo zaradi visoke rasti cen stanovanjskih nepremičnin, okrepljene rasti kreditov zasebnemu nefinančnemu sektorju in visoke negotovosti v makroekonomskem okolju dvignili CCyB za izpostavljenosti do Republike Slovenije z 0 % na 0,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Banke morajo zahtevo iz naslova CCyB izpolniti od 31. decembra 2023 dalje.⁵¹

Lani smo prilagodili Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja prebivalstva, katerega prilagoditve so začele veljati 1. julija 2022. V prvi polovici leta je bil sprejet Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov (Uradni list RS, št. 60/22), ki je prilagodil in nadgradil obstoječe makrobonitetne omejitve, ki jih je uvedel že Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja prebivalstva (Uradni list RS, št. 64/19 in 75/20). Prilagojeni so bili pogoji za odobranje dovoljenih izjem od ukrepa omejevanja razmerja DSTI. Po spremembi lahko banke v izjeme uvrstijo tudi posojila, pri katerih potrošniku po plačilu stroška servisiranja dolga ne ostane znesek v višini 76 % bruto minimalne plače in znesek za (morebitne) vzdrževane družinske člane. Dodatna tveganja, ki lahko nastanejo zaradi te prilagoditve, smo naslovili z uveljavitvijo dveh sektorskih blažilnikov sistemskih tveganj. V sklepu so bile opredeljene tudi druge spremembe. Premostitveni krediti, zavarovani s finančnimi instrumenti (t. i. lombardni krediti), so izvzeti iz ukrepa omejevanja razmerja DSTI. Za te posle kljub temu še vedno veljata omejitev ročnosti na tri leta ter omejitev razmerja med vrednostjo kredita in zavarovanja s finančnimi instrumenti (LTC), ki ob odobritvi ne sme presegati 70 %. Prav tako se omejitve ne uporabljajo za kreditne pogodbe za stanovanjsko nepremičnino, ki

⁵¹ Več informacij o razlogih za dvig proticikličnega blažilnika je na voljo na [spletni strani Banke Slovenije](#).

so zavarovane z jamstvom Republike Slovenije. Za osebe, ki delujejo kot samostojni podjetniki z normiranimi odhodki in za kredit zapošajo kot potrošniki, se je uvedel alternativni način izračuna kreditne sposobnosti, in sicer na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov iz računovodskih izkazov (če so ti na voljo), zmanjšanih za davke in prispevke. Z novim sklepom se je spremenil tudi način izračuna kvote za dovoljene izjeme. Ta se izračuna glede na posle, ki so skladni z zavezujočimi makrobonitetnimi omejitvami in so bili odobreni v prejšnjem (in ne več v tekočem) četrtletju.

Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov so v zadnjih letih prispevale k stabilnim kreditnim standardom. Povprečni LTV se je v zadnjih dveh letih znižal za 6,6 odstotne točke na 58,5 %. Tudi delež posojil, ki presegajo priporočeno vrednost LTV, se je v opazovanem obdobju zmanjšal. V zadnjem četrtletju 2022 je bilo odobrenih 9,1 % vseh stanovanjskih posojil, ki so presegala priporočeno vrednost LTV.⁵² Razmerje DSTI pri stanovanjskih posojilih se je v zadnjih dveh letih nekoliko povečal, na kar so vplivale tudi višje obrestne mere, predvsem v drugi polovici leta 2022. Povprečna ročnost stanovanjskih posojil ostaja stabilna pri 18,5 leta. Pri potrošniških posojilih se je DSTI rahlo povečal, ročnost pa ostaja stabilna pri 6,2 leta. Banke so v preteklosti porabile dovoljene izjeme le do določene mere. Povprečni delež odstopanj od ukrepa DSTI je pri stanovanjskih posojilih v letu 2021 znašal 5,1 % in v letu 2022 3,8 %. Povprečni delež odstopanj od ukrepa DSTI je pri potrošniških posojilih v letu 2021 znašal 6,2 % in v letu 2022 4,8 %. Banke so nekoliko bolj aktivne pri uporabi izjem odstopanja od ukrepa ročnosti. V letu 2021 je bilo povprečno 10,2 % potrošniških posojil nad 7 let in v letu 2022 9,8 %.

Tabela 6.2: Povprečne vrednosti izbranih parametrov za stanovanjska in potrošniška posojila ter delež odstopanj od makrobonitetnih instrumentov

Tehtano povprečje (delež odstopanj)*	2019***	2020	Q1 2021	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021	Q1 2022	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022
Stanovanjska posojila										
LTV	67,7%	67,6%	65,1%	63,5%	62,8%	63,4%	61,8%	60,0%	57,8%	58,5%
Delež odstopanj LTV	20,0%	15,7%	10,8%	10,3%	10,1%	10,8%	10,3%	9,9%	13,4%	9,1%
DSTI	32,1%	29,9%	30,7%	30,8%	31,4%	31,3%	31,3%	31,5%	32,8%	33,2%
Delež odstopanj DSTI	15,7%	4,9%	9,7%	3,1%	3,7%	4,0%	6,9%	2,8%	2,4%	3,2%
Povprečna ročnost	19,1	19,3	19,2	18,6	18,7	18,6	18,6	18,3	18,6	18,6
Potrošniška posojila										
DSTI	26,4%	24,6%	25,8%	25,4%	26,0%	26,1%	25,8%	25,8%	26,2%	26,2%
Delež odstopanj DSTI	21,8%	4,3%	11,7%	4,7%	4,0%	4,2%	6,0%	1,3%	3,1%	4,7%
Povprečna ročnost**	6,5	5,8	6,1	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,1	6,2
Delež odstopanj ročnost	2,3%	5,8%	10,2%	10,0%	10,3%	10,1%	10,3%	9,6%	9,5%	9,8%

* Izračunan delež odstopanj na podlagi podatkov iz rednega poročanja. Od Q2 2022 je delež odstopanj izračunan glede na skupni znesek posojil, odobrenih v prejšnjem četrtletju, ki so bili skladni z makrobonitetnimi ukrepi. Pred tem so deleži odstopanj izračunani glede na skupni znesek posojil, odobrenih v istem četrtletju.

** Ročnost je izražena v letih.

*** Instrumenta omejevanja DSTI in ročnosti (pri potrošniških posojilih) sta zavezujoča postala šele s 1. novembrom 2019. Takrat se je najvišja dovoljena ročnost skrajšala z 10 na 7 let.

⁵² Delež posojil, ki odstopajo od LTV priporočila, je v Q4 2022 izračunan kot vsota zneska vseh posojil, ki presegajo priporočeno LTV razmerje glede na vsoto vseh posojil, ki so bila zavarovana s stanovanjsko nepremičnino.

S 1. januarjem 2023 sta začela veljati sektorska blažilnika sistemskih tveganj, s katerima naslavljam o tveganja, ki izhajajo iz nepremičninskega trga, povečanega posojanja prebivalstvu in za pokrivanje izjem, ki izvirajo iz Sklepa o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov. Posledično se sektorski blažilnik sistemskih tveganj uvaža za: (i) vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, in sicer v višini 1,0 %, in (ii) vse druge izpostavljenosti do fizičnih oseb, razen izpostavljenosti iz točke (i), in sicer v višini 0,5 %.

V skladu z 242. členom Zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 92/21 in 123/21 – ZBNIP) najmanj enkrat na leto preverimo izpolnjevanje meril za druge sistemsko pomembne banke (DSPB) in z njimi povezano ustreznost določenih stopenj blažilnika za DSPB.⁵³ Pri določanju višine blažilnika za DSPB in uvrščanju bank v razrede, ki jim je dodeljen enak blažilnik, primarni kriterij predstavlja ocena sistemske pomembnosti banke. Pri identifikaciji DSPB sledimo metodologiji EBA.

Pregled makrobonitetnih politik v Evropi

V letu 2022 se je veliko držav EU odločilo za dvig CCyB (tabela 6.3). Skupaj ima 12 držav evrskega območja pozitivno stopnjo CCyB, te pa bodo postale učinkovite tekom leta 2023 ali v začetku leta 2024. Na Cipru in Irskem se je proticiklični blažilnik povečal na pozitivno nevtralen način zato, da se poveča odpornost bančnega sistema v obdobju, ko ciklična sistemska tveganja niso niti umirjena niti povišana.⁵⁴ Poleg tega so v zadnjih mesecih številne države zaradi negotovosti glede gospodarskega in finančnega okolja dvignile stopnjo CCyB (npr. na Hrvaškem in Franciji). S tem se nakazuje zadnji trend v makrobonitetnih politikah v Evropi, in sicer da sama negotovost v makrofinančnem okolju ne more biti dejavnik, ki bi lahko primarno vplival na (ne)ukrepanje nadzornih institucij oziroma pristojnih organov. Opažamo trend, da vedno več evropskih držav daje prednost ekspertni presoji pred zgolj mehanističnim pristopom določanja stopenj CCyB. Posledično vse več držav razmišlja o pozitivni stopnji CCyB v nevtralnem okolju, kar bi lahko pomenilo, da bi pristojni organi gradili na odpornosti bančnega sistema tudi, ko v njihovi jurisdikciji ne prihaja do pretiranega povečevanja cikličnega sistema tveganja oziroma bi obravnavali ciklična sistemska tveganja že v zgodnji fazi njihovega naraščanja.

Ukrepi za omejevanje kreditiranja prebivalstva oziroma tako imenovani ukrepi na strani posojiljemalcev (angl. Borrower Based Measures, BBM) so prav tako postali precej razširjeni po državah (tabela 6.3). Najpogostejša instrumenta omejevanja kreditiranja prebivalstva sta razmerje LTV in razmerje DSTI. Države se pogosto odločijo tudi za omejitve ročnosti potrošniških ali stanovanjskih posojil. Neposredna primerjava ukrepa DSTI med državami je otežena, saj se opredelitev dohodka in stroška servisiranja celotnega dolga za izračun razmerja DSTI po državah razlikuje. Prav tako države uporabljamo različne opredelitve dovoljenih izjem od odstopanj od makrobonitetnih ukrepov, dovoljen delež izjem in njihov izračun.

Regulativne spremembe v okviru CRR2/CRD5 so omogočile prožnejšo uporabo blažilnika sistemskih tveganj na sektorski ravni (vključno z izpostavljenostmi, zavarovanimi s stanovanjsko nepremičnino). Prav tako je trenutni regulatorni okvir manj

⁵³ Več o blažilnikih DSPB na: [Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke \(bsi.si\)](#).

⁵⁴ Pozitivno-nevtralna stopnja se razume kot stopnja proticikličnega blažilnika, ki je v veljavi ne glede na intenzivnost cikličnih sistemskih tveganj. S pozitivno-nevtralno stopnjo se omogoči, da ima bančni sistem na voljo dovolj kapitala, ki se lahko sprosti ob pojavu nepredvidljivih zunanjih šokov, kot je bila na primer pandemija covida-19. Države, ki uporabljajo pozitivno nevtralno stopnjo, so Avstralija, Ciper, Češka, Estonija, Irska, Litva, Nizozemska, Švedska in Velika Britanija. Na Irskem se proticiklični blažilnik povečuje s ciljem doseči 1,5-odstotno stopnjo, ki jo pristojni organi štejejo za nevtralno stopnjo.

omejevalen glede obsega tveganj, ki se lahko obravnavajo z blažilnikom sistemskih tveganj, saj je odpravljen sklic na »preprečevanje in zmanjševanje dolgoročnega ne cikličnega sistemskega tveganja«. V tem kontekstu so se, poleg Banke Slovenije, tudi makrobonitetni organi v Belgiji, Nemčiji in Litvi odločili za uporabo sektorskega blažilnika sistemskih tveganj. Glavni namen uvedbe novega blažilnika je po dosedanjih izkušnjah povečanje odpornost proti tveganjem, ki izhajajo iz izpostavljenosti na trgu stanovanjskih nepremičnin, pri čemer so bile upoštevane obstoječe makrobonitetne ukrepe.

Medtem ko se naša sektorska blažilnika v največji meri ukvarjata s tveganji, ki izhajajo iz sprememb makrobonitetnih omejitev kreditiranja potrošnikov, ki so bili uvedeni letos, ter v nekoliko manjšem obsegu s tveganji, ki izhajajo iz nepremičninskega trga, je glavni cilj sektorskega SyRB v Nemčiji in Litvi povečati odpornost finančnega sektorja proti povečanim tveganjem na nepremičninskem trgu. Z uvedbo sektorskega blažilnika sistemskih tveganj se nacionalni organi izognejo dvojnemu štetju širših sistemskih tveganj (vključno s tveganji na nepremičninskem trgu), ki jih obravnava CCyB. V primeru Belgije je sektorski blažilnik sistemskih tveganj nadomestil prejšnji ukrep na podlagi 458. člena CRR, ki je določal pribitek in multiplikator uteži tveganja za izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami.

Tabela 6.3: Stopnje proticikličnega blažilnika, blažilnika sistemskih tveganj in drugih makrobonitetnih instrumentov po državah

Država	Proticiklični blažilnik		Sektorski blažilnik sistemskih tveganj povezan z nepremičninskim tveganjem		Drugi kapitalski ukrepi		Omejitve kreditiranja
	Višina	Datum uvedbe	Višina	Datum uvedbe	Uporaba 124./164. člena CRR za izpostavljenosti z stan. nepr.	Uporaba 458. člena CRR zaradi tveganj na nepr. trgu	Vrste ukrepov****
Avstrija	0%	01.01.2016					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Belgija	0%	01.04.2020	9,0%*	01.05.2022		X***	LTV
Bolgarija	0,5%	01.04.2020					
	1,0%	01.10.2022					
	1,5%	01.01.2023					
	2,0%	01.10.2023					
Ciper	0%	01.01.2016					DSTI, LTV
	0,5%	30.11.2023					
Češka	0,5%	01.07.2020					Omejitev ročnosti, DTI, DSTI, LTV, amortizacija posojila
	1,0%	01.07.2022					
	1,5%	01.10.2022					
	2,0%	01.01.2023					
	2,5%	01.04.2023					
Danska	1,0%	30.09.2022					LTV, LTI
	2,0%	31.12.2022					
	2,5%	31.03.2023					
Estonija	1,0%	07.12.2022	2,0%	01.07.2022		X	Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,5%	01.12.2023					
Finska	0%	16.03.2015					LTC
Francija	0,5%	07.04.2023					Omejitev ročnosti, DSTI
	1%	02.01.2024					
Grčija	0%	01.01.2016					
Hrvaška	0,5%	31.03.2022			X**		
	1,0%	31.12.2023					
Irska	0,5%	15.06.2023					LTV, LTI
	1,0%	24.11.2023					
Islandija	2,0%	29.09.2022					DSTI, LTV
Italija	0%	01.01.2016					
Latvija	0%	01.02.2016					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV, LTI
Lihtenštajn	0%	01.07.2019	1,0%	01.05.2022	X		LTV, amortizacija posojila
Litva	0%	01.04.2020	2,0%	01.07.2022			Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,0%	01.10.2023					
Luksemburg	0,5%	01.01.2021					LTV
Madžarska	0%	01.01.2016					DSTI, LTV
Malta	0%	01.01.2016			X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Nemčija	0,75%	01.02.2023	2,0%	01.02.2023			
Nizozemska	1,0%	25.05.2023					Omejitev ročnosti, LTV
Norveška	1,0%	13.05.2020				X**	LTV, DTI, amortizacija posojila, izjeme pri omejitvah
	1,5%	30.06.2022					
	2,0%	31.12.2022					
	2,5%	31.03.2023					
Poljska	0%	01.01.2016			X**		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Portugalska	0%	01.01.2016					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Romunija	0,5%	17.10.2022					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Slovaška	1,0%	01.08.2020					Omejitev ročnosti, DTI, amortizacija posojila
	1,5%	01.08.2023					
Slovenija	0,0%	01.01.2016	0,5% (potr. posojila)	01.01.2023	X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	0,5%	31.12.2023	1,0% (nepr. posojila)				
Španija	0%	01.01.2016					
Švedska	1,0%	29.09.2022				X	LTV, amortizacija posojila
	2,0%	22.06.2023					

* Blažilnik nadomešča ukrep po 458. členu CRR, ki omogoča dvig uteži tveganja v primeru poljava nepremičninskega balona.

** Višje uteži tveganja se uporabljajo tudi za izpostavljenosti do poslovnih nepremičnin.

*** Ukrep bo aktiven do 30. 4. 2022, s 1. 5. 2022 ga bo nadomestil sektorski blažilnik sistemskih tveganj.

**** Vključuje zavezujoče ukrepe in priporočila. Naštet so ukrepi tako za potrošniška kot za stanovanjska posojila.

Kazalo slik

Slika 1.1:	Kazalniki zaupanja za Slovenijo in inflacija	6
Slika 1.2:	Tvegana rast za Slovenijo ter kazalniki sistemskih tveganj in makrobonitetne politike	7
Slika 2.1:	Rast cen stanovanjskih nepremičnin	9
Slika 2.2:	Kazalniki precejnosti in rast cen stanovanjskih nepremičnin v državah EU	10
Slika 2.3:	Poslovne tendence v gradbeništvu in gradbeni stroški	11
Slika 2.4:	Nova stanovanjska posojila in povpraševanje po stanovanjskih posojilih	12
Slika 2.5:	Primerjava rasti stanovanjskih posojil in kreditnih standardov v Sloveniji in evrskem območju	13
Slika 2.6:	Cene poslovnih nepremičnin in obseg posojil gradbeništvu ter poslovanju z nepremičninami	14
Slika 2.7:	Vloge po sektorjih	16
Slika 2.8:	Vloge po državah evrskega območja in vrzel v ročnosti	17
Slika 2.9:	Obrestne mere po državah evrskega območja	18
Slika 2.10:	Struktura bilance bančnega sistema	20
Slika 2.11:	Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer in posojila po vrsti obrestovanja	21
Slika 2.12:	Obrestne mere	22
Slika 2.13:	Dekompozicija simulacije dviga obrestnih mer na povečanje odhodkov podjetij iz naslova najetih posojil	25
Slika 2.14:	Deleži NPE	27
Slika 2.15:	Zmanjševanje NPE po anketi bank	28
Slika 2.16:	Kreditni parametri	29
Slika 2.17:	Delež izpostavljenosti v skupini 2 po MSRP 9	30
Slika 2.18:	Kreditni standardi in posojila z variabilno obrestno mero	31
Slika 2.19:	Pokritost z oslabitvami in rezervacijami	32
Slika 2.20:	Neto obrestna marža ter prispevek količinskih in cenovnih učinkov k povečanju neto obrestnih prihodkov	34
Slika 2.21:	Neto opravninska marža na bilančno vsoto in vrste neobrestnih prihodkov	35
Slika 2.22:	Operativni stroški in razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom	36
Slika 2.23:	Število incidentov in vpliv na poslovanje	37
Slika 2.24:	Izpostavljenost bančnega sistema do onesnaževanih dejavnosti	40
Slika 3.1:	Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti v primerjavi z evrskim območjem na konsolidirani podlagi in dekompozicija spremembe količnika CET1	42
Slika 3.2:	Struktura CET1 in finančni vzvod	43
Slika 3.3:	Spremembe v nastanku in porabi dohodka ter izbrani kazalniki poslovanja bank	44
Slika 3.4:	Dobičkonosnost v državah EU in neto oslabitve na bilančno vsoto	45
Slika 3.5:	Kazalniki likvidnosti za Slovenijo in evrsko območje	47
Slika 3.6:	Primarna in sekundarna likvidnost	48
Slika 3.7:	Kazalniki LCR in NSFR po bankah ter stanje terjatev in obveznosti do Evrosistema	49
Slika 4.1:	Razpoložljivi dohodek, stopnja varčevanja in investicije gospodinjstev	50
Slika 4.2:	Zadolženost gospodinjstev in struktura premoženja	51
Slika 4.3:	Zadolženost gospodinjstev in struktura premoženja	52
Slika 4.4:	Financiranje NFD	53
Slika 4.5:	Dolžniško financiranje NFD	53
Slika 4.6:	Zadolženost NFD v Sloveniji in državah EU	54
Slika 4.7:	Kazalniki vzdržnosti dolga NFD	55
Slika 5.1:	Novoodobreni posli in stanje lizinskih poslov	56
Slika 5.2:	Zbrane bruto premije in gibanje škodnega količnika	58
Slika 5.3:	Škodni količnik ter čisti dobiček in bilančna vsota	59
Slika 5.4:	Sredstva in neto tok vzajemnih skladov	60
Slika 7.1:	Kazalnik nabavnih menedžerjev in inflacija	72
Slika 7.2:	Kazalniki zaupanja v evrskem območju in rast slovenskega BDP s prispevki k rasti	72
Slika 7.3:	Stroški financiranja in delniški trgi	73
Slika 7.4:	Gradbena dovoljenja in obseg posojil NFD za poslovne nepremičnine	73
Slika 7.5:	LTD in vloge gospodinjstev v evrskem območju	74
Slika 7.6:	Identifikacija dejavnosti z najvišjim učinkom povečanja odhodkov zaradi dviga obrestnih mer	74
Slika 7.7:	Delež skupine 2 po dejavnostih NFD	75
Slika 7.8:	Zmanjševanje NPE pri NFD po anketi bank	75
Slika 7.9:	Zmanjševanje NPE pri prebivalstvu po anketi bank	76
Slika 7.10:	Sestava bruto dohodka bank in neobrestnih prihodkov	76
Slika 7.11:	Prispevki sprememb neto obrestne marže in efektivne obrestne mere	77
Slika 7.12:	Neto oslabitve in rezervacije, ustvarjen dohodek bank, ter ostale kategorije izkaza uspeha bank	77
Slika 7.13:	Izpostavljenost bank do onesnaževalnih dejavnosti	78
Slika 7.14:	Količnik skupne kapitalne ustreznosti bank in presežek	78
Slika 7.15:	Lastniški kapital NFD	79
Slika 7.16:	Stečaji in blokade računov NFD	79
Slika 7.17:	Kapitalna ustreznost zavarovalnic	80

Kazalo tabel

Tabela 1.1:	Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem	1
Tabela 6.1:	Makrobonitetni ukrepi Banke Slovenije	63
Tabela 6.2:	Povprečne vrednosti izbranih parametrov za stanovanjska in potrošniška posojila ter delež odstopanj od makrobonitetnih instrumentov	64
Tabela 6.3:	Stopnje proticikličnega blažilnika, blažilnika sistemskih tveganj in drugih makrobonitetnih instrumentov po državah	67
Tabela 7.1:	Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)	70
Tabela 7.2:	Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004–2022), slovenski bančni sistem	71

Tabela 7.3: Izkaz poslovnega izida bank (2018–2022), slovenski bančni sistem	71
Tabela 7.4: Izbrani kazalniki poslovanja bank (2011–2022), slovenski bančni sistem	71

Tabela 7.1: Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)

Prikaz tveganj in odpornosti	Opis	Kazalniki
Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin	Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin, je povezano predvsem z visokimi stopnjami rasti cen nepremičnin, saj povečujejo izpostavljenost bančnega sektorja, v času krize pa tudi možnosti večjega negativnega prevrednotenja nepremičnin, danih v zavarovanje.	Rasti cen, prodaj in posojil stanovanjskih in poslovnih nepremičnin, kazalniki preценjenosti nepremičnin, kazalniki sektorja gradbeništva ter razmerja LTV, LTC in DSTI.
Tveganje financiranja	Tveganje financiranja je tveganje morebitne nestabilnosti virov financiranja oziroma nenadnega odliva posameznih virov financiranja iz bančnega sistema in je odvisno tudi od ročnosti teh virov.	Struktura virov financiranja, gibanje vlog nebančnega sektorja, predvsem vlog gospodinjstev in nefinančnih družb, LTD, spremembe strukture ročnosti vlog nebančnega sektorja, vrzel med ročnostjo preostale zapadlosti naložb in obveznosti.
Obrestno tveganje	Obrestno tveganje je tveganje naložbenih izgub zaradi sprememb obrestnih mer ter izvira iz ročnosti neuskkljenosti tistih naložb in virov, ki imajo fiksno obrestovanje oziroma iz razlike v obdobju fiksacije obrestnih mer pri naložbah v primerjavi z viri.	Kot glavni kazalnik spremljanja obrestnega tveganja se uporablja vrzel v ponovni določitvi aktivnih in pasivnih obrestnih mer, pri čemer je pri pasivnih obrestnih merah pomembna predpostavka o stabilnosti temeljnega dela vlog na vpogled. Ostali kazalniki so povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer, povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer, delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero za novoodobrena in obstoječa posojila, povprečne ročnosti novoodobrenih posojil in obstoječih posojil.
Kreditno tveganje	Kreditno tveganje je tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do kreditodajalca in izhaja iz nesposobnosti dolžnika, ki je lahko začasna (nelikvidnost) ali trajna (insolventnost), da v dogovorjenem roku izpolni svoje finančne obveznosti.	Glavni kazalniki so deleži nedonosnih izpostavljenosti, struktura izpostavljenosti bank po skupinah kreditnega tveganja, kreditni parametri (stopnje neplačil, verjetnosti neplačil, stopnje prehodov), pokritosti nedonosnih in donosnih oslabeitev z oslabeitvami in rezervacijami ter zavarovanji. V trenutni pandemiji so pomembni kazalniki tudi odlogi plačil in zamude pri poravnavanju zapadlih, prej odloženih obrokov.
Dohodkovno tveganje	Dohodkovno tveganje je tveganje zadostnega ustvarjanja dohodka bank ter temelji na gibanjih sestavin ustvarjanja dohodka in obvladovanja stroškov.	Glavni kazalniki sledijo nastajanju in porabi dohodka, do vključno neto dohodka: neto obrestna in neto neobrestna marža, neto opravniška marža, bruto dohodek, gibanje operativnih stroškov, CIR, gibanje neto dohodka.
Tveganje, ki izhaja iz liziških družb	Tveganje, ki izhaja iz poslovanja liziških družb, je tveganje nastanka poslovnih izgub zaradi upada poslovanja, kopičenja zamud nad 90 dni in morebitnega prelivanja negativnih posledic v druge sektorje.	Novi posli, stanja poslov, zamude nad 90 dni in drugi kazalniki poslovanja liziških družb (ROE, ROA, finančni dolg na kapital).
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika kapitalnega položaja je sposobnost absorbiranja negativnih učinkov oziroma izgub, ki bi nastale ob stresnem dogodku, z vidika dobičkonosnosti pa je trajen vir ustreznega kapitalnega položaja bank.	Količnik skupne kapitalne ustreznosti in količnik CET1 (oba na posamični in konsolidirani osnovi), količnik finančnega vzvoda, višina kapitalnega presežka nad skupno kapitalno zahtevo (v % TPA), prispevek posameznih komponent k spremembi količnika CET1 in skupne kapitalne ustreznosti, ROE, ROA, neto oslabeitve in rezervacije v bruto dohodku in na neto dohodek.
Likvidnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika likvidnosti je sposobnost poplačila vseh dospelih obveznosti oziroma sposobnost absorbiranja negativnih učinkov, ki bi sledili v primeru, če bi se uresničilo tveganje financiranja.	Količnik likvidnostnega kritja (LCR), gibanje primarne in sekundarne likvidnosti v bilančni vsoti, delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu.
Kibernetsko tveganje	Kibernetsko tveganje lahko opredelimo kot kombinacijo verjetnosti kibernetskih incidentov in njihovega potencialnega vpliva na poslovanje bank (ki se lahko realizira v obliki operativnih prekinitev, finančne škode ali pa prenosa tveganja na ostale sektorje). Kibernetska odpornost je sposobnost banke ali druge finančne institucije, da uresničuje poslanstvo s predvidevanjem in obvladovanjem kibernetskih tveganj ter hitrim okrevanjem po kibernetskih incidentih.	Število kibernetskih incidentov, neposredna in posredna finančna škoda, povprečni odzivni čas za obvladovanje tveganj (v minutah), tržna koncentracija zunanjih ponudnikov IT-storitev (v %), število phishing in DDoS napadov, delež proračuna za IT-varnost (samocena bank), število naprav z zastarelo programsko opremo in število zunanjih ponudnikov IT-storitev.
Podnebno tveganje	Podnebno tveganje lahko opredelimo kot fizična tveganja, ki izhajajo iz neposrednih in posrednih stroškov škodnih dogodkov, povezanih z vremenom, ter tranzicijskih tveganj, ki izhajajo iz strukturnih sprememb gospodarstev v trajnostnih gospodarstvih, zaradi spremembe preferenc potrošnikov, okoljske politike ali tehnologije.	Utežena emisijska intenziteta, ogliščna kreditna intenziteta, nagib portfelja k onesnaževalnim dejavnostim, delež izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju, delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju, koncentracija NPE v podnebno občutljivih dejavnostih.

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 7.2: Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004–2022), slovenski bančni sistem

	Stanje										Prirast v		Medletna rast			
	2004	Struktura	2008	Struktura	2013	2020	2021	Struktura	2022	Struktura	2019	2020	2021	2022	2021	2022
	v mio EUR										v mio EUR		v %			
Aktiva																
Denar v blagajni in stanje na rač. pri CB	592	2,5	1.250	2,6	2.452	8.825	11.495	23,8	10.445	20,7	1.070	3.042	2.671	-1.051	30,3	-9,1
Posojila bankam	2.156	9,1	4.101	8,6	3.986	1.492	1.544	3,2	1.665	3,3	-5	-100	52	121	3,5	7,8
Posojila nebančnemu sektorju	12.947	54,4	33.718	70,3	24.359	23.561	25.045	51,9	27.538	54,4	1.283	42	1.484	2.493	6,3	10,0
od tega nefinančnim družbam	8.147	34,2	20.260	42,3	11.508	8.750	9.300	19,3	10.487	20,7	407	-127	550	1.187	6,3	12,8
od tega gospodinjstvom	3.262	13,7	7.558	15,8	8.467	10.712	11.263	23,3	12.138	24,0	625	9	551	875	5,1	7,8
Finančna sredstva/vredn. pap.	7.013	29,4	7.307	15,2	8.318	8.958	8.355	17,3	8.759	17,3	-32	120	-603	404	-6,7	4,8
Ostalo	1.112	4,7	1.572	3,3	1.229	1.815	1.811	3,8	2.168	4,3	120	335	-4	357	-0,2	19,7
Pasiva																
Finančne obv. do Evrosistema	0	0,0	1.229	2,6	3.727	1.380	2.344	4,9	758	1,5	-109	397	964	-1.586	69,9	-67,6
Obveznosti do bank	4.719	19,8	18.168	37,9	7.729	2.378	1.716	3,6	2.034	4,0	-372	-443	-663	318	-27,9	18,6
od tega do domačih bank	435	1,8	2.065	4,3	2.381	799	649	1,3	600	1,2	-2	-57	-150	-49	-18,8	-7,6
od tega do tujih bank	4.254	17,9	16.098	33,6	5.348	1.579	1.066	2,2	1.434	2,8	-370	-386	-513	368	-32,5	34,5
Obv. do neban. sekt.(vloge)	14.906	62,6	20.883	43,6	22.550	34.281	37.185	77,1	39.756	78,6	2.091	3.212	2.904	2.571	8,5	6,9
od tega do nefinančnih družb	2.667	11,2	3.728	7,8	4.196	8.031	8.998	18,6	9.710	19,2	-31	1.273	967	712	12,0	7,9
do gospodinjstev	9.904	41,6	13.407	28,0	14.365	22.437	23.953	49,6	25.784	51,0	1.631	2.072	1.516	1.832	6,8	7,6
Dolžniški vrednostni papirji	973	4,1	1.276	2,7	1.657	1.058	1.250	2,6	2.066	4,1	452	458	191	817	18,1	65,4
Rezervacije	0	0,0	176	0,4	306	186	151	0,3	142	0,3	-16	-2	-34	-10	-18,4	-6,5
Kapital	1.896	8,0	4.010	8,4	3.670	4.805	5.061	10,5	5.153	10,2	237	-158	256	93	5,3	1,8
Ostalo	1.326	5,6	2.206	4,6	704	564	545	1,1	665	1,3	154	-25	-19	120	-3,3	22,1
Bilancna vsota	23.820		47.947,9	100,0	40.343,6	44.651	48.252	100,0	50.575	100,0	2.437	3.438	3.600	2.323	8,1	4,8

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 7.3: Izkaz poslovnega izida bank (2018–2022), slovenski bančni sistem

	Obseg (v mio EUR)					Stopnje rasti (v %)					Delež v bruto dohodku (v %)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022	2014	2018	2019	2020	2021	2022	
Neto obresti	672	683	639	625	748	3,0	1,6	-6,4	-2,2	19,6	60,7	58,2	54,4	47,0	51,9	56,9	
Neobrestni prihodki	482	573	721	580	567	14,1	19,1	25,7	-19,5	-2,3	39,3	41,8	45,6	53,0	48,1	43,1	
od tega neto opravnine	315	334	330	377	398	0,6	5,8	-1,2	14,4	5,5	29,2	27,3	26,6	24,2	31,3	30,3	
od tega čisti dobički/izg. iz FS in obvez. nam. trg.	13	12	16	18	31	-56,0	-6,9	31,8	10,8	76,4	2,8	1,1	1,0	1,2	1,5	2,4	
Bruto dohodek	1153	1256	1360	1206	1315	7,4	8,9	8,3	-11,4	9,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Operativni stroški	-669	-709	-718	-717	-758	-0,6	5,9	1,3	-0,2	5,6	-62,7	-58,0	-56,5	-52,8	-59,5	-57,6	
stroški dela	-390	-401	-386	-398	-413	2,2	2,8	-3,6	3,0	3,7	-35,5	-33,8	-31,9	-28,4	-33,0	-31,4	
Neto dohodek	484	547	642	489	558	20,8	13,0	17,3	-23,9	14,1	37,3	42,0	43,5	47,2	40,5	42,4	
neto oslabitve in rezervacije	47	46	-170	74	-14	10,1	-2,8	-470,8	-143,4	-119,2	4,0	4,1	3,6	-12,5	6,1	-1,1	
od tega osl. in rez. po odpl. vrednosti	68	60	-133	72	-23		-12,9	-323,8	-153,8	-131,8	0,0	5,9	4,7	-9,8	6,0	-1,7	
Dobiček pred obdavčitvijo	531	593	472	562	543	19,8	11,6	-20,3	19,1	-3,3	41,3	46,0	47,2	34,7	46,6	41,3	
davki iz dobička	-36	-62	-22	-37	-42	93,4	73,9	-65,0	70,1	13,1	-1,7	-3,1	-4,9	-1,6	-3,1	-3,2	
Poslovni izid po obdavčitvi	495	531	450	525	502	16,6	7,1	-15,1	16,6	-4,5	39,5	42,9	42,2	33,1	43,6	38,1	

Vir: Banka Slovenije.

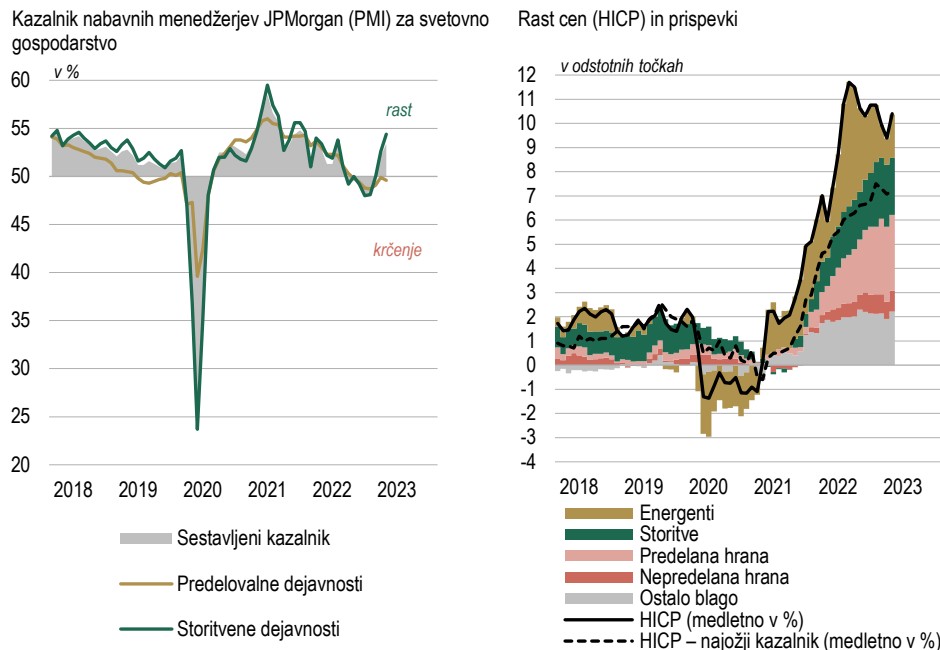
Tabela 7.4: Izbrani kazalniki poslovanja bank (2011–2022), slovenski bančni sistem

(v %)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Donos na aktivo (ROA)	-1,06	-1,60	-7,70	-0,27	0,42	0,99	1,19	1,38	1,48	1,10	1,20	1,11
Donos na kapital (ROE)	-12,54	-19,04	-97,30	-2,69	3,63	7,96	9,60	11,07	12,16	9,57	11,33	10,82
Stroški v bruto dohodku (CIR)	53,68	47,43	66,04	55,80	59,26	59,19	62,68	58,05	56,47	52,82	59,48	57,60
Obrestna marža na obrest. aktivo (NOM)	2,13	1,93	1,68	2,18	2,06	1,91	1,83	1,84	1,79	1,57	1,41	1,61
Obrestna marža na bilančno vsoto	2,02	1,83	1,59	2,09	1,96	1,82	1,75	1,75	1,70	1,49	1,34	1,53
Neobrestna marža	0,85	1,40	0,85	1,01	1,09	1,23	1,13	1,26	1,43	1,67	1,24	1,15
Bruto dohodek na povprečno aktivo (MFP)	2,87	3,23	2,44	3,10	3,05	3,05	2,88	3,01	3,13	3,16	2,58	2,68

Opomba: MFP – marža finančnega posredništva.

Vir: Banka Slovenije.

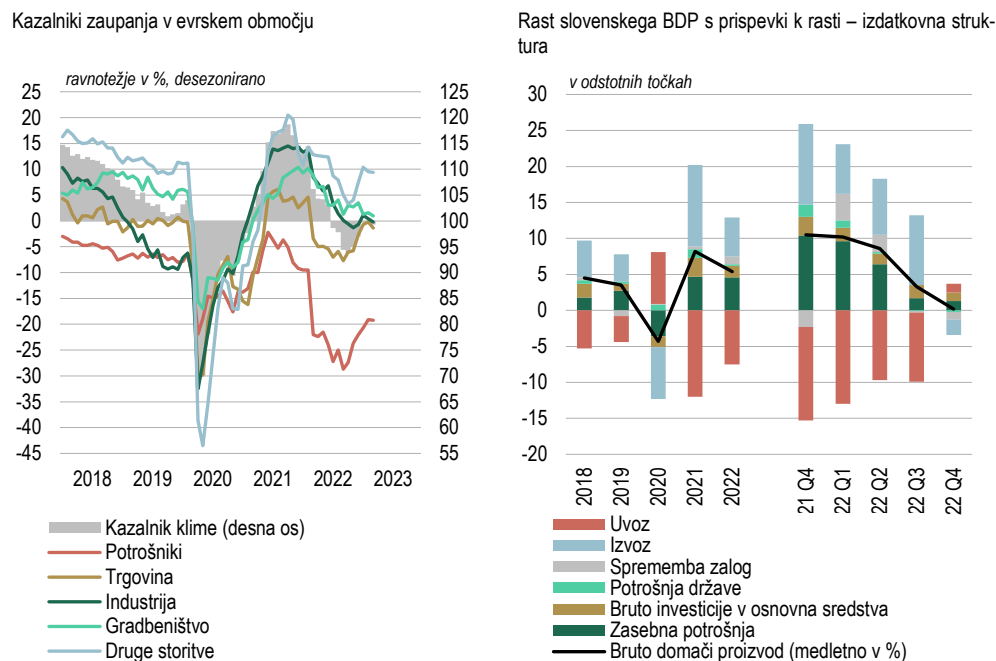
Slika 7.1: Kazalnik nabavnih menedžerjev in inflacija

Opomba: Na sliki levo vrednost kazalnika PMI nad 50 predstavlja rast gospodarske aktivnosti glede na prejšnji mesec, medtem ko vrednost kazalnika pod 50 predstavlja krčenje. Na sliki desno HICP – najožji kazalnik predstavlja HICP brez cen energentov, hrane, alkohola in tobaka.

Vir: Bloomberg, SURS, Eurostat, preračuni Banke Slovenije.

Slika 7.2: Kazalniki zaupanja v evrskem območju in rast slovenskega BDP s prispevki k rasti

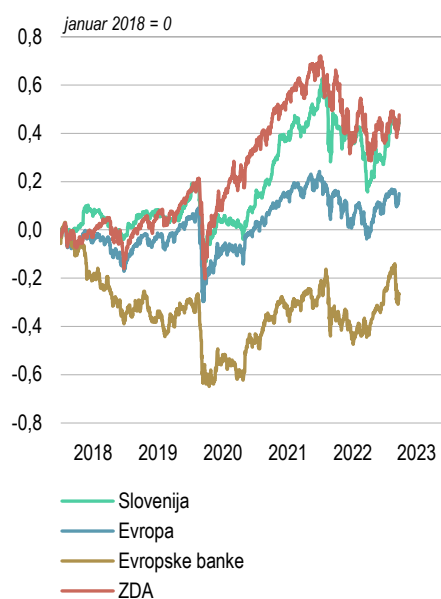

Opomba: Na sliki levo so kazalniki zaupanja izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov.

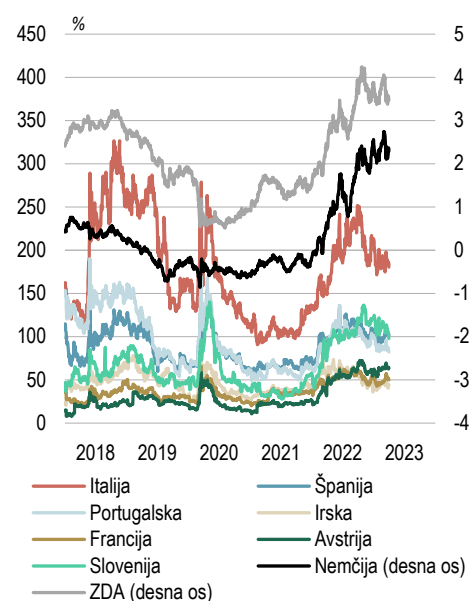
Vir: Eurostat, SURS.

Slika 7.3: **Stroški financiranja in delniški trgi**

Rast delniških trgov

Donosnost in pribitki na 10-letne državne obveznice

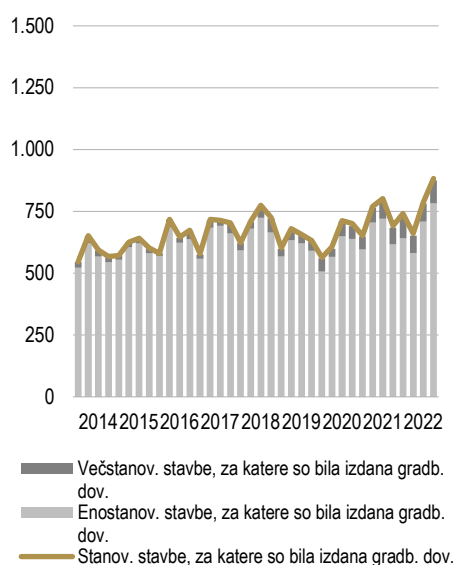

Opomba: Na sliki levo slovenski delniški trg predstavlja indeks SBITOP, evropski delniški trg indeks Stoxx Europe 600, delnice evropskih bank indeks Stoxx Europe 600 Banks in delniški trg ZDA indeks S&P 500. Na sliki desno je pribitek izračunan kot razlika med donosom desetletne državne obveznice in donosom referenčne (nemške) obveznice na dnevni ravni ter odraža tveganja, ki jih tržni udeleženci pripisujejo državi.

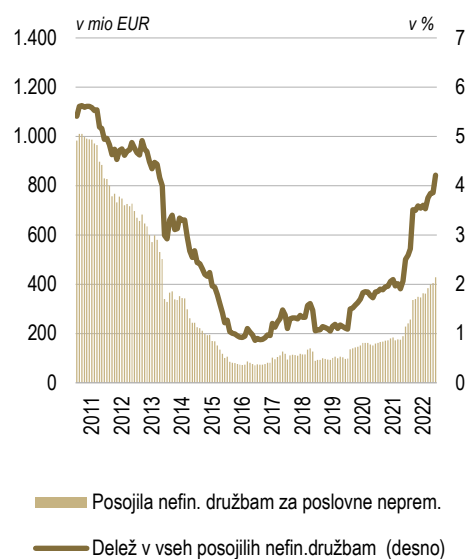
Vir: Bloomberg, preračuni Banke Slovenije.

Slika 7.4: **Gradbena dovoljenja in obseg posojil NFD za poslovne nepremičnine**

Število stanovanjskih stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja

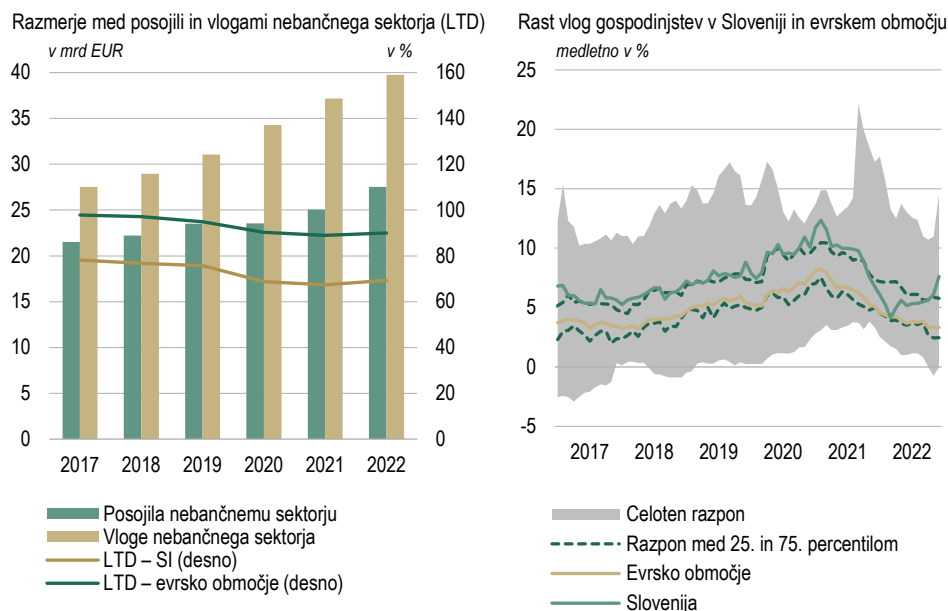

Obseg posojil NFD za poslovne nepremičnine

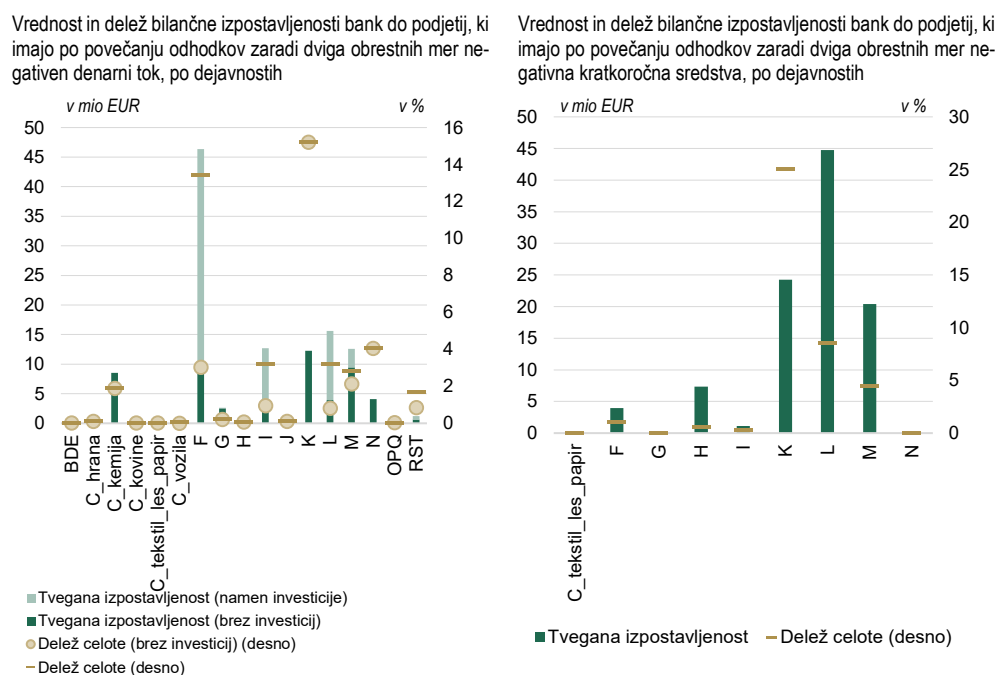
Vir: SURS, Banka Slovenije.

Slika 7.5: LTD in vloge gospodinjstev v evrskem območju

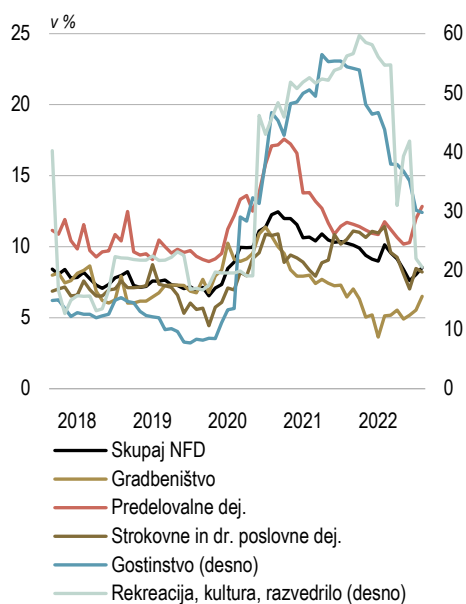
Opomba: Na sliki desno so vključeni podatki na konsolidirani osnovi.
Vir: Banka Slovenije, ECB (SDW), lastni izračuni.

Slika 7.6: Identifikacija dejavnosti z najvišjim učinkom povečanja odhodkov zaradi dviga obrestnih mer

Slika 7.7: **Delež skupine 2 kreditnega tveganja po dejavnosti NFD**

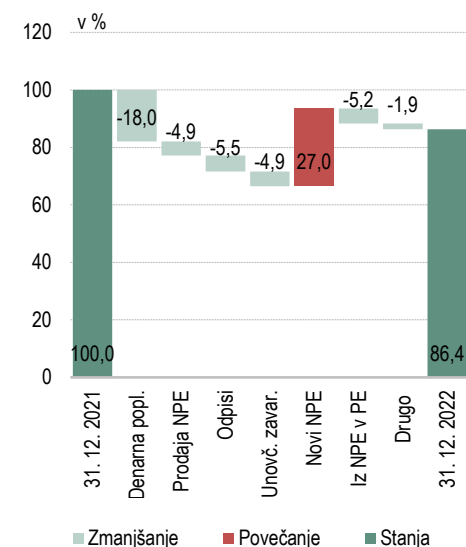
Delež skupine 2 kreditnega tveganja po dejavnosti NFD

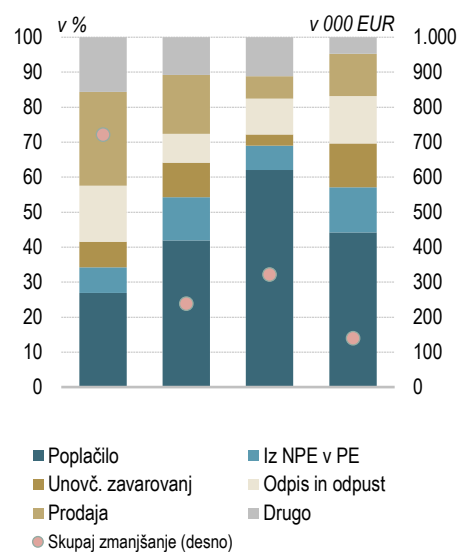
Vir: Banka Slovenije.

Slika 7.8: **Zmanjševanje NPE pri NFD po anketi bank**

Načini zmanjševanja in spremembe NPE v sektorju NFD v letu 2022

Struktura zmanjševanja NPE v sektorju NFD

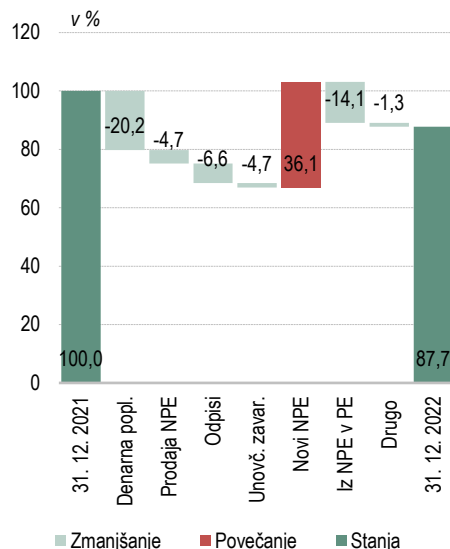

Opomba: Na sliki desno so prikazani načini zmanjševanja NPE brez upoštevanja porasta NPE v posameznem letu (rdeč stolpec na sliki levo).

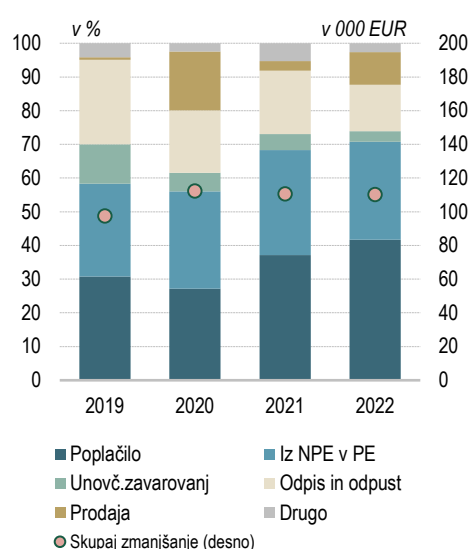
Vir: Redna anketa bank, Banka Slovenije.

Slika 7.9: Zmanjševanje NPE pri prebivalstvu po anketi bank

Načini zmanjševanja in spremembe NPE v sektorju prebivalstva v letu 2022

Struktura zmanjševanja NPE v sektorju prebivalstva

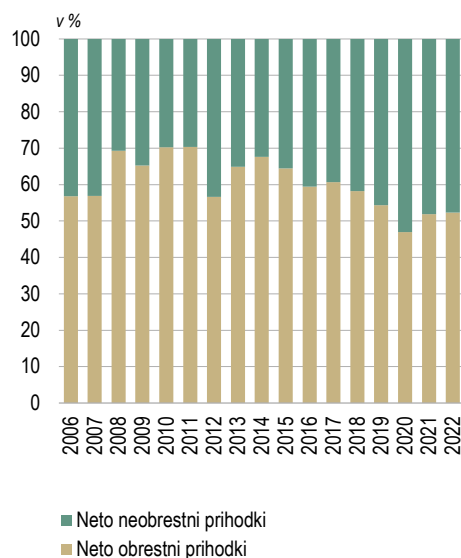

Opomba: Na sliki desno so prikazani načini zmanjševanja NPE brez upoštevanja porasta NPE v posameznem letu (rdeč stolpec na sliki levo).

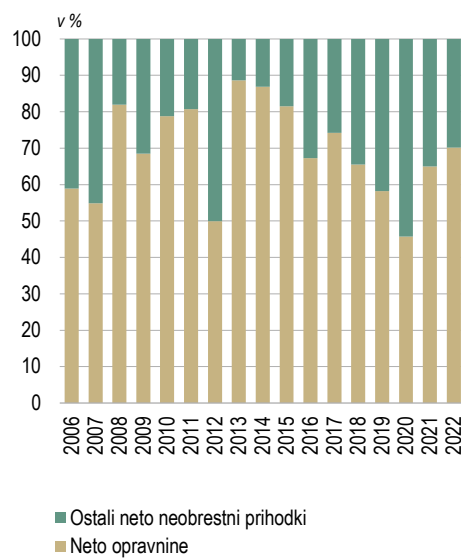
Vir: Redna anketa bank, Banka Slovenije.

Slika 7.10: Sestava bruto dohodka bank in neobrestnih prihodkov

Sestava bruto dohodka bank

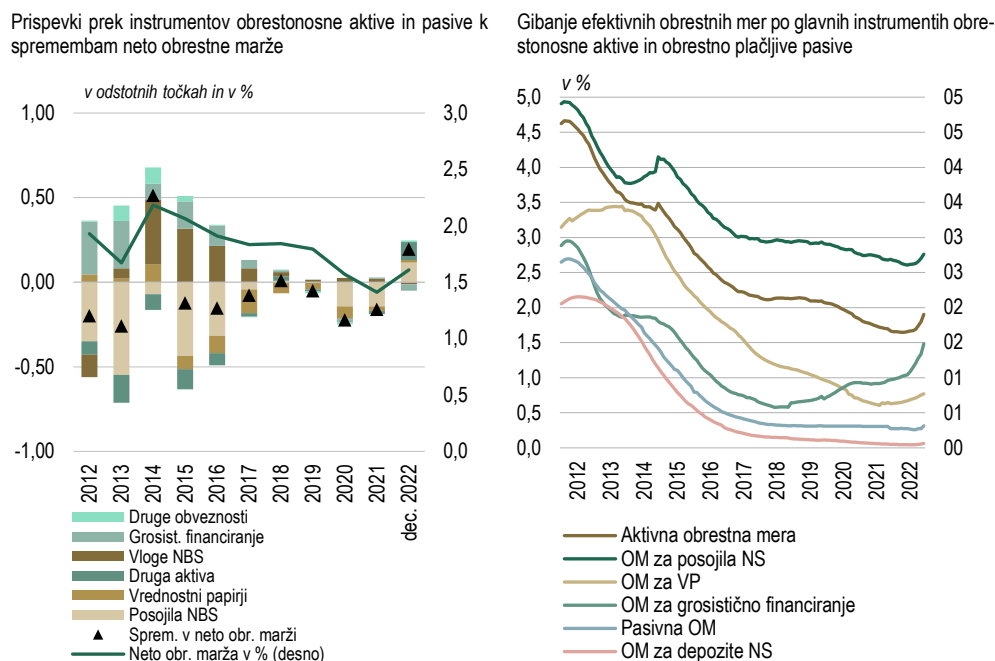

Sestava neobrestnih prihodkov

Vir: Banke Slovenije.

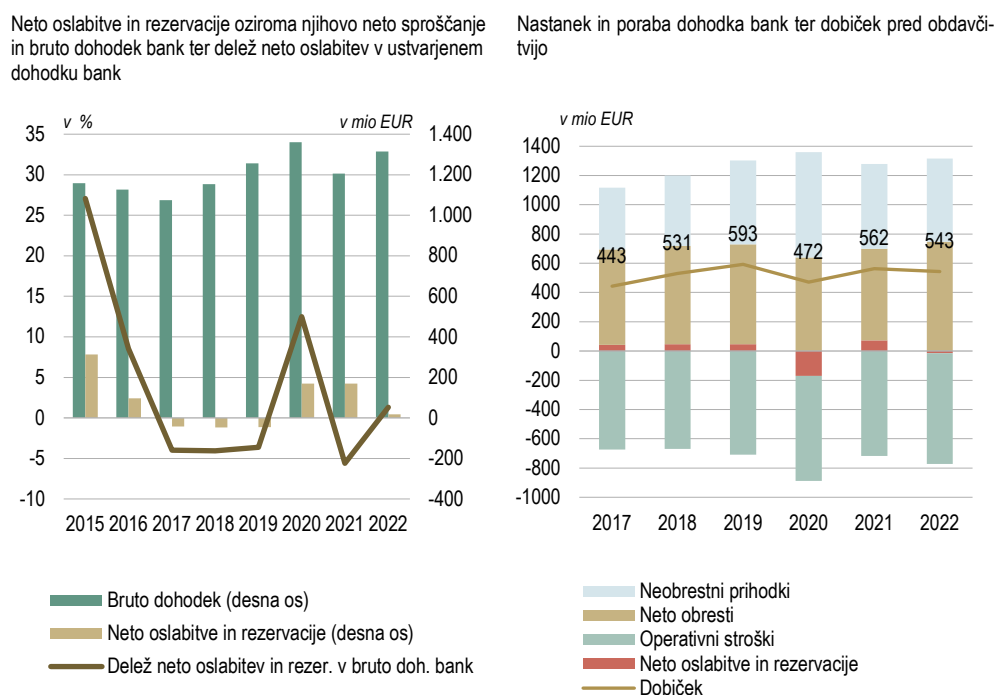
Slika 7.11: Prispevki sprememb neto obrestne marže in ефективne obrestne mere

Opomba: Na sliki levo spremembe aktivnih postavk predstavljajo seštevek prispevka posojil, vrednostnih papirjev in druge obrestonosne aktive, spremembe pasivnih postavk pa seštevek prispevka vlog nebančnega sektorja, grosističnega financiranja in druge obrestno plačljive pasive. Sprememba učinka pasivnih postavk je pomnožena z vrednostjo -1, saj povečanje npr. pasivnih obrestnih mer vpliva na zmanjšanje neto obrestne marže, njihovo zmanjšanje pa na njeno povečanje. Vrednosti ефективnih obrestnih mer na desni sliki so vsakokrat izračunane za zadnje 12-mesečno obdobje.

Vir: Banka Slovenije.

Slika 7.12: Neto oslabitve in rezervacije, ustvarjen dohodek bank, ter ostale kategorije izkaza uspeha bank

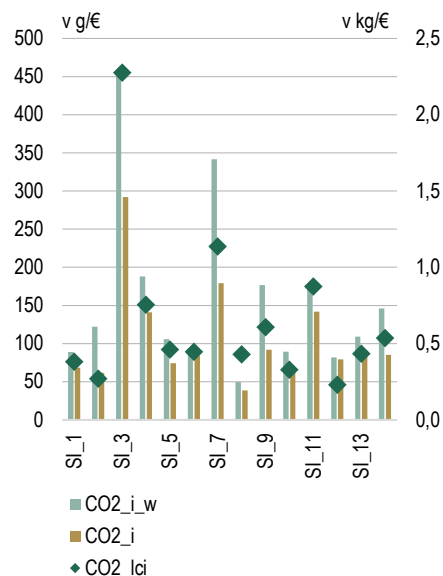

Opomba: Negativne vrednosti za neto oslabitve in rezervacije na sliki levo odražajo neto sproščanje oslabitev in rezervacij, na sliki desno pa njihovo neto oblikovanje. Podatki za slovenski bančni sistem so zajeti na podlagi bilančnih podatkov bank na posamični osnovi.

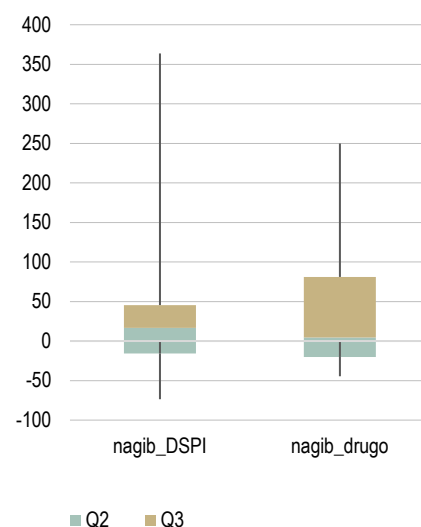
Vir: Banka Slovenije.

Slika 7.13: Izpostavljenost bank do onesnaževalnih dejavnosti

Utežena in neutežena emisijska intenziteta in ogliščna kreditna intenziteta po bankah na 30. decembra 2022

Nagib portfeljev NFD k bolj onesnaževalnim dejavnostim v DSPI in drugih institucijah

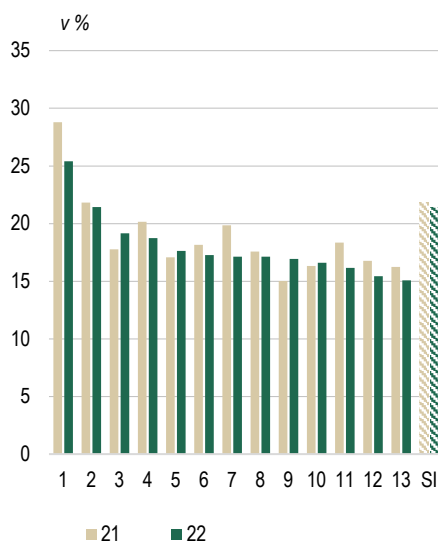
Opomba (levo): Pri izračunu emisijskih intenzitet so uporabljene granularne emisije po podjetjih, ki temeljijo na uporabi ETS emisij za ETS podjetja oziroma pripisovanju ne-ETS emisij za ne-ETS podjetja glede na število zaposlenih v dejavnosti.

Opomba (desno): Nagib je opredeljen kot razlika med uteženo emisijsko intenziteto bank oziroma bančnega sistema in neuteženo emisijsko intenziteto gospodarstva, izraženo v odstotkih. Utežena emisijska intenziteta se izračuna na podlagi granularnih emisij, utež je delež izpostavljenosti do posamezne dejavnosti v NFD portfelju banke oziroma bančnega sistema. Na desni sliki oznake Q2 in Q3 označujeta drugi in tretji kvartil distribucije kazalnikov po bankah v času. Definicija drugih sistemsko pomembnih institucij temelji na zadnji opredelitvi BS iz decembra 2022.

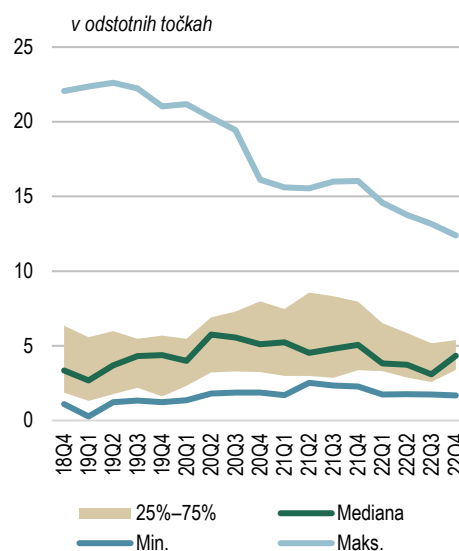
Vir: ARSO, Eurostat, Banka Slovenije.

Slika 7.14: Količnik skupne kapitalne ustreznosti bank in presežek

Količnik skupne kapitalne ustreznosti bank

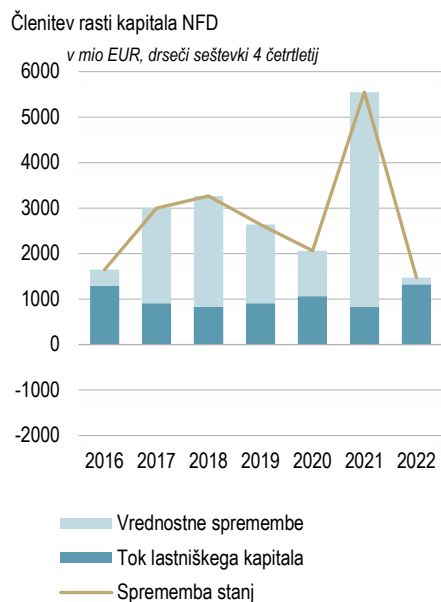

Razpršitev presežka nad količnikom skupne kapitalne ustreznosti med bankami skozi čas

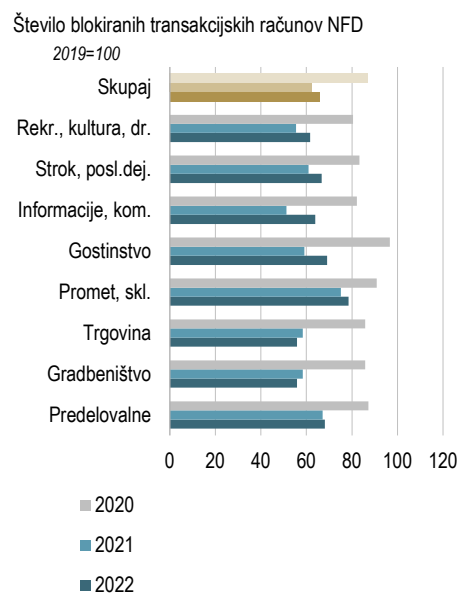
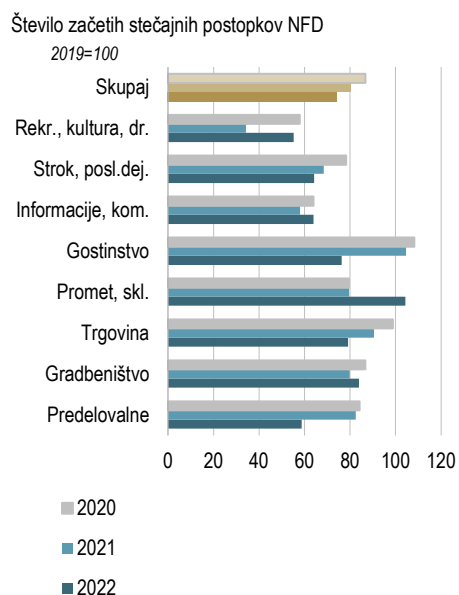
Vir: Banka Slovenije.

Slika 7.15: **Lastniški kapital NFD**

Vir: Banka Slovenije.

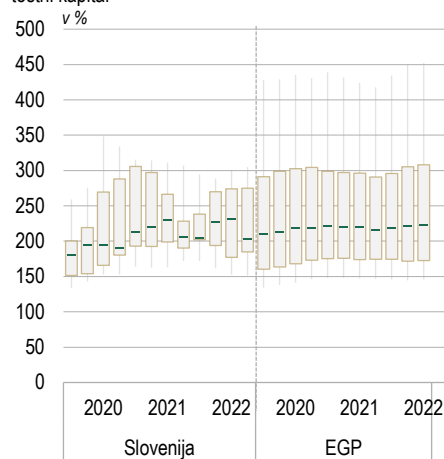
Slika 7.16: **Stečaji in blokade računov NFD**

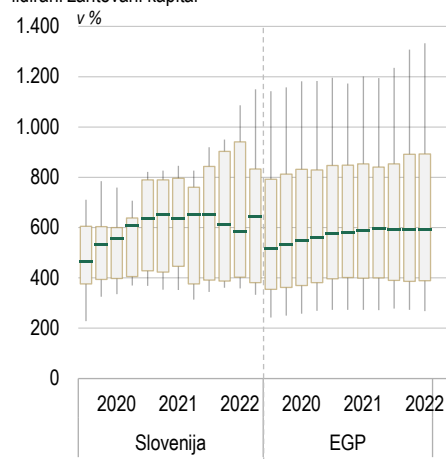
Vir: Vrhovno sodišče, AJPES, Banka Slovenije.

Slika 7.17: **Kapitalska
ustreznost zavarovalnic**

Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na zahtevani solven-
tostni kapital

Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na minimalni konsolidirani zahtevani kapital

Opomba: Kot spodnja in zgornja meja sta uporabljena 10. in 90. percentil. Podatki za EGP so bili na razpolago do vključno tretjega četrtrletja 2022.

Vir: EIOPA, AZN, Banka Slovenije.

7.1 Opis kratic

Kratice

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
APP	Asset Purchase Programme (program nakupa vrednostnih papirjev)
ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
BDP	Bruto domači proizvod
BLS	Bank Lending Survey (anketa o bančnih posojilih za evroobmočje)
BS	Banka Slovenije
CB	Centralna banka
CCyB	Counter-cyclical capital buffer (proticiklični kapitalski blažilnik)
CET1	Navadni lastniški temeljni kapital
CRD	Capital requirements directive (Direktiva o kapitalskih zahtevah)
CRR	Capital requirements regulation (Uredba o kapitalskih zahtevah)
DORA	Digital Operational Resilience Act (Zakon o digitalni operativni odpornosti)
DSPI	Druge sistemsko pomembne institucije
DSTI	Razmerje med stroškom servisiranja celotnega dolga in dohodkom kreditojemalca (angl. debt service to income)
DUTB	Družba za upravljanje terjatev bank
EBA	European Banking Authority (Evropski bančni organ)
EBITDA	Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization (dobiček iz poslovanja pred amortizacijo)
ECB	Evropska centralna banka
EGP	Evropski gospodarski prostor
EMU	Evropska monetarna unija, evroobmočje
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropski odbor za sistemska tveganja)
EU	Evropska unija
EURIBOR	Medbančna obrestna mera, po kateri si reprezentativne banke iz evroobmočja medsebojno ponujajo depozite
Eurostat	Statistical Office of the European Communities
Fed	Board of Governors of the Federal Reserve System
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices
IRS	Interest rate swap (obrestna zamenjava)
IS	Investicijski sklad
KDD	KDD – Centralna klirinško depotna družba, d.d.
KOS	Koeficient obračanja sredstev
LCR	Liquidity coverage ratio (količnik likvidnostnega kritja)
LIBOR	London Interbank Offered Rate
LTRO	Long-Term Refinancing Operation (dolgoročne operacije refinanciranja)
LTV	Razmerje med zneskom posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine, dane v zavarovanje (angl. loan-to-value ratio)
MCR	Minimalna kapitalna rezerva
MDS	Mednarodni denarni sklad
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
NFD	Nefinančne družbe
NIS 2	Vseevropska horizontalna zakonodaja o kibernetiki in varnosti
NPE	Non-performing exposures (nedonosne izpostavljenosti)
NSFR	Net stable funding ratio (količnik neto stabilnega financiranja)
ODR	Operacija dolgoročnega refinanciranja
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PEPP	Pandemic emergency purchase programme (izredni program nakupa vrednostnih papirjev ob pandemiji)
PMI	Purchasing Managers' Index (kazalnik nabavnih menedžerjev)
P2G	Kapitalska smernica drugega stebra (Pillar 2 Guidance)
ROE	Return on Equity (donos na kapital)
RWA	Risk weighted assets (tveganju prilagojena aktiva)
RTS	Regulativni tehnični standardi
S&P	Standard and Poor's
SCR	Solventnostna kapitalna rezerva
SDW	Statistical Data Warehouse
SKZ	Skupna kapitalna zahteva
SyRB	Systemic Risk Buffer (blažilnik sistemskega tveganja)
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
Tier1	Temeljni kapital
Tier2	Dodatni kapital
TLTRO	Targeted Longer-Term Refinancing Operations (usmerjene dolgoročne operacije refinanciranja)
TPA	Tveganju prilagojena aktiva (Risk Weighted Assets, RWA)
ZBan-3	Zakon o bančništvu
ZIUPOK	Zakon o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev
ZOPVTKK	Zakon o omejitvi in porazdelitvi valutnega tveganja med kreditodajalci in kreditojemalci kreditov v švicarskih frankih
ZRSZ	Zavod republike Slovenije za zaposlovanje